

EUROPSKA UNIJA
ULAGANJE U BUDUĆNOST

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZA UDRUGE

PARTNERI NA PROJEKTU

OPĆINA KISTANJE

OPĆINA SALI

PARTNERI NA PROJEKTU

SURADNIK NA PROJEKTU

UDRUGA ZA PRIRODU, OKOLIŠ I ODRŽIVI RAZVOJ

sunce

ZAJEDNO ZA PRIRODU I OKOLIŠ

Priručnik za aktivno građanstvo u zaštiti okoliša
i suradnju između lokalne samouprave i građana

IMPRESUM

CIP - Katalogizacija u publikaciji
SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA
U SPLITU

UDK 502/504(035)

MEDUNIĆ-Orlić, Gabrijela

Zajedno za prirodu i okoliš : priručnik za aktivno građanstvo u zaštiti okoliša i suradnju između lokalne samouprave i građana / <autorice Gabrijela Medunić-Orlić, Ivana Grubišić>. - Split : Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce, 2016.

Bibliografija.

ISBN 978-953-7810-01-6

1. Grubišić, Ivana

I. Zaštita prirode -- Hrvatska -- Pravna regulativa II. Zaštita prirode -- Priručnik III. Zaštita okoliša -- Hrvatska -- Pravna regulativa IV. Zaštita okoliša -- Priručnik

160323073

IZDAVAČ:

Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce, Obala hrvatskog narodnog preporoda 7/III, 21000 Split

UREDNIČKI TIM I AUTORICE:

Gabrijela Medunić-Orlić
Ivana Grubišić

SURADNICE:

Milena Šijan, Zrinka Jakl,
Inga Kukulj, Mia Bašić

LEKTORICA:

Tea Piplović

GRAFIČKO OBLIKOVANJE:

LOCASTIC (Ivan Milas)

TISAK:

Jafra print d.o.o.

NAKLADA:

500 komada

Split, 2016.

Priručnik je izrađen u okviru projekta „Zajedno za prirodu i okoliš”, koji se provodio u razdoblju od prosinca 2013. do veljače 2016. godine. Projekt su sufinancirali Europska unija iz Europskog socijalnog fonda i Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske. Aktivnosti vezane uz rad Suradničkih vijeća u parkovima prirode i izrada planova održivog turizma, sufinancirani su putem projekta „SEA-Med: Razvoj održivih gospodarskih aktivnosti u morskim zaštićenim područjima”, koji je proveden u partnerstvu s WWF-om i financiran od strane MAVA fondacije.

Sadržaj ovog priručnika isključiva je odgovornost Udruge za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce.

Izrazi koji se koriste u ovom priručniku, a imaju rodno značenje koriste se neutralno i odnose se jednako na muški i ženski rod.

COPY RIGHT

Nijedan dio ove publikacije ne smije se reproducirati, učiniti na bilo koji način dostupnim, digitalizirati, prevoditi, uključivati u kompilacije ili prenositi, bez pisane suglasnosti Udruge Sunce.

ZAJEDNO
ZA PRIRODU
I OKOLIŠ

SADRŽAJ

7	Popratna riječ
9	Predgovor
13	Uvod
17	1. Pravni temelji za sudjelovanje javnosti
17	1.1. Međunarodno i nacionalno zakonodavstvo
19	1.2. Pristup informacijama
19	1.2.1. Informacija
20	1.2.1. Kako zatražiti/ pružiti informaciju
22	1.3. Pravo na sudjelovanje javnosti
22	1.3.1. Sudjelovanje javnosti prema Zakonu o zaštiti okoliša
24	1.3.2. Sudjelovanje javnosti prema Zakonu o zaštiti prirode
25	1.3.3. Sudjelovanje javnosti prilikom donošenja zakonskih i podzakonskih akata, planova i programa
26	1.3.4. Sudjelovanje javnosti na lokalnoj razini izvan pozitivnog okolišnog zakonodavstva
29	1.4. Pristup pravosuđu
29	1.4.1. Pristup pravosuđu Republike Hrvatske
31	1.4.2. Pristup pravosuđu – Ujedinjeni narodi
33	2. Participativni modeli sudjelovanja javnosti
33	2.1. Vijeća za okoliš
35	2.1.1. Savjetodavno vijeće za okoliš grada Splita
38	2.1.2. Savjetodavno vijeće za okoliš Šibensko-kninske županije
41	2.2. Suradnička vijeća u zaštićenim područjima
42	2.2.1. Suradničko vijeće Parka prirode Telašćica
44	2.2.2. Suradničko vijeća Parka prirode Lastovsko otočje
46	2.3. Zaključci i preporuke za rad Vijeća
48	2.4. Interaktivna mapa kao poticaj za sudjelovanje javnosti
50	2.5. Zaključci i preporuke za korištenje interaktivne mape
53	3. Pristup pravosuđu i primjeri iz prakse
53	3.1. Udruga Sunce pred Upravnim sudom RH: Utječe li glas lokalne zajednice pri izvođenju zahvata koji mogu imati značajan utjecaj na okoliš i ljude? — slučaj CEMEX
57	3.2. Udruga Sunca pred Vijećem Arhuške konvencije: Treba li javnost sudjelovati u donošenju planova gospodarenja otpadom na lokalnim razinama?
61	4. Sudjelovanje i informiranje javnosti u Hrvatskoj - zaključci i preporuke
65	Dodaci
89	Literatura i poveznice
91	O organizacijama i autoricama
93	Zahvale

POP RATNA RIJEČ

Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva pruža stručnu i financijsku potporu razvoju civilnoga društva, programima koji promiču održivost neprofitnog, nevladinog sektora, međusektorsku suradnju, građanske inicijative, filantropiju, volonterstvo te unapređuju demokratske institucije društva.

Prilagodavajući se potrebama razvoja u Hrvatskoj i Europi, Nacionalna zaklada također provodi istraživanja i prenosi informacije i znanja potrebna za razvoj aktivnog građanstva i međusektorske suradnje.

Projekt „Zajedno za prirodu i okoliš” kojeg provodi Udruga Sunce sa svojim partnerima upravo ima za temeljni cilj ojačati međusobno povjerenje između organizacija civilnoga društva odnosno građana i tijela lokalne samouprave u donošenju odluka vezanih uz održivi razvoj doprinoseći na taj način međusektorskoj suradnji i unaprjeđenju aktivnog građanstva.

Osim kroz projekte poput projekta „Zajedno za prirodu i okoliš” Nacionalna zaklada potiče razvoj aktivnog građanstva i jača društveni kapital u lokalnim zajednicama kroz podrške građanskim inicijativama koje dodjeljuje putem natječaja „Naš doprinos zajednici.” U 2013. godini, kada je Nacionalna zaklada obilježavala 10-godišnjicu osnutka, u suradnji s partnerskim regionalnim zakladama i regionalnim centrima podrške, organizirala je regionalna događanja u 5 hrvatskih gradova na kojima je okupila sve aktivne građane i građanke te aktiviste u lokalnim zajednicama s ciljem da se međusobno upoznaju i zajednički rasprave kako prepoznate probleme u lokalnim zajednicama riješiti kroz uključivanje građana i suradnju s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave i ostalih zainteresiranih dionika.

Jedan od zaključaka na regionalnim raspravama je sljedeće poruka: „Razvoj civilnoga društva, a samim time i motiviranje građana na aktivizam i uključivanje u lokalnu zajednicu je proces. Taj proces se može mijenjati i razvijati zajedno s razvojem svakog pojedinca, svake organizacije ali i društva u cjelini. Zato treba biti uporan, imati viziju, biti kreativan te ulagati napor u ostvarenje zadanog cilja. Bez vlastitih angažmana neće biti niti razvijenog civilnoga društva.”

Vjerujemo i očekujemo kako će „Priručnik za aktivno građanstvo u zaštiti okoliša i suradnju između lokalne samouprave i građana”, nastao kroz projekt „Zajedno za prirodu i okoliš” dati značajan doprinos ovom procesu te postizanju održivog razvoja u Hrvatskoj.

— Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva

PREDGOVOR

Priručnik za aktivno građanstvo u zaštiti okoliša i suradnju između lokalne samouprave i građana, nastao je kao završni rezultat projekta „Zajedno za prirodu i okoliš” kojega je Udruga Sunce kao koordinator provodila od prosinca 2013. godine do veljače 2016. Projekt je sufinancirala EU iz Europskog socijalnog fonda, te Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske. Projekt se provodio u četiri ciljanja područja; gradu Splitu, na području dvaju parkova prirode; Lastovsko otočje i Telašćica te na području Šibensko-kninske županije.

Temeljni ciljevi projekta bili su doprinijeti povećanju kvalitete života u Dalmaciji kroz jačanje suradnje i sudjelovanja javnosti u zaštiti prirode i okoliša, te osnažiti međusobno povjerenje između organizacija civilnoga društva, odnosno građana i tijela lokalne samouprave u donošenju odluka vezanih uz održivi razvoj.

Kao partneri na projektu bili su uključeni Ekološka udruga „Krka” Knin, Grad Knin, Općina Kistanje, Javna ustanova Park prirode Telašćica, Općina Sali, Javna ustanova Park prirode Lastovsko otočje te Općina Lastovo, dok je suradnik na projektu bio Grad Split.

Projektom se željelo ukazati na korisnost i važnost suradnje javnosti i lokalne vlasti u raznim procesima koji se odnose na okoliš, a specifični cilj bio je unaprijediti sudjelovanje organizacija civilnoga društva i građana u lokalnim zajednicama četiri dalmatinske županije s ciljem poboljšanja lokalnih politika očuvanja okoliša i održivog razvoja.

U tu svrhu osmišljen je i proveden cijeli niz aktivnosti; održana su dva seminara o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti i pristupu pravosuđu u pitanjima zaštite okoliša za predstavnike organizacija civilnoga društva te gradova i općina u Dalmaciji; izrađen je poster o sudjelovanju javnosti, održan je trening za predstavnike organizacija civilnoga društva o nenasilnoj komunikaciji; putem Zelenog telefona Udruge Sunce i Ekološke udruge „Krka” Knin, građanima su pružane informacije i pomoć vezane uz probleme okoliša te informacije o tome na koji se način mogu aktivno uključiti u procese na lokalnim razinama.

Uz navedeno, važan dio projekta predstavljao je razvoj inovativnih modela i alata za sudjelovanja javnosti te testiranje njihova rada tijekom trajanja projekta. Razvijena je interaktivna Web mapa grada Splita, Sinjaj.hr (www.sinjaj.hr), putem koje građani danas mogu direktno uputiti lokalnu vlast na okolišne probleme u gradu. Osnovana su Savjetodavna vijeća za okoliš u gradu Splitu i Šibensko-kninskoj županiji, koja su

ZAJEDNO
ZA PRIRODU
I OKOLIŠ

kao jedan od prioriteta za svoj rad tijekom projekta odabrali tematiku održivog gospodarenja otpadom. Participativnim pristupom izrađeni su planovi održivog turizma za područja parkova prirode Lastovsko otočje i Telašćica, a proces izrade rezultirao je i osnivanjem suradničkih vijeća u ovim parkovima.

Rad u okviru ovih modela sudjelovanja javnosti prethodio je pisanju priručnika, sukladno tome priručnik sadrži zbir iskustava i znanja stečenih kroz to vrijeme. Priručnik je namijenjen predstavnicima organizacija civilnoga društva, službenicima tijela lokalnih uprava kao i svakom građaninu koji želi svojim aktivnim angažmanom u različitim okolišnim procesima pridonijeti zaštiti okoliša i održivom razvoju.

Vjerujemo kako je sudjelovanje javnosti ključno za zaštitu okoliša i prirode te postizanje održivog razvoja. Nadamo se da će priručnik biti vrijedan izvor znanja i informacija te poticaj tijelima lokalne vlasti na što bolje uključivanje građana u oblikovanje i donošenje odluka vezanih uz održivi razvoj. S druge strane, predstavnici organizacija civilnoga društva u priručniku će pronaći vrijedna iskustva i informacije koje im mogu pomoći u njihovu angažmanu.

Pozivamo Vas da priručnik koristite kao izvor iskustva koje se može prilagoditi i primijeniti u ostalim lokalnim zajednicama kao i u drugim okolišnim slučajevima.

— Ivana Grubišić
Gabrijela Medunić Orlić

UVOD

Sudjelovanje javnosti u Hrvatskoj

U posljednjih desetak godina došlo je do napretka u razvoju demokratskog društva u Hrvatskoj pa tako i sudioničke (participativne) demokracije u kojoj su građani subjekti političkih i društvenih procesa. Danas je sve više primjera takve prakse, neki od njih predstavljeni su u ovom priručniku. Značajna ograničenja u radu i uključivanju građana i organizacija civilnoga društva u sudioničke procese kao i ograničenja u njihovom stvarnom utjecaju, međutim, i dalje postoje. Na to su dijelom ukazala i iskustva vijeća za okoliš opisana u ovom priručniku, iskustva nevladinih organizacija pa tako i Udruge Sunce, stečena kroz sudjelovanje u različitim procesima ali i tijela vlasti.

Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva (2012.-2016.) je još 2012. godine kao ključan uzrok niske razine opće političke i građanske pismenosti i kulture te posljedično niske razine svijesti o važnosti sudioničke demokracije, prepoznala nedostatak građanskog odgoja i obrazovanja u obrazovnom sustavu. Tada je *Strategija* i istaknula kako sudjelovanje građana otežava nedostatan normativni okvir kao i njegova provedba, dok primjena *Kodeksa savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata (NN 140/2009)* nije potpuno zaživjela na državnoj razini, a posebno je problematična na regionalnoj i lokalnim razinama. Kao problem istaknuta je i nedovoljna razina svijesti među državnim dužnosnicima i lokalnim službenicima o važnosti sudioničke demokracije. U slučaju kada i postoji volja za drugačijim i otvorenijim pristupom problem predstavlja nedostatak kvalificiranih ljudskih, financijskih i tehničkih kapaciteta za provedbu postupka savjetovanja, kao i nedostatak potpore organizacijama civilnoga društva za ovaj oblik aktivnosti. Danas, tri godine kasnije, možemo reći kako se, općenito gleda-

no, situacija nije značajnije promijenila, odnosno i dalje su prisutni navedeni problemi. Nažalost, niti u posljednjem političkom sastavu nije uveden sustavni građanski odgoj i obrazovanje.

Postoji, ipak, cijeli niz projekata, aktivnosti i inicijativa koje su usmjerene upravo povećanju razine opće političke i građanske pismenosti i kulture u Hrvatskoj. Među njima je i projekt „Zajedno za prirodu i okoliš” koji je omogućio Udruzi Sunce i njenim partnerima provedbu sudioničkih procesa u zaštiti okoliša, prirode i održivom razvoju. Na taj način potaknuo je veće uključivanje dionika, stjecanje iskustva svih uključenih o demokratskim procesima, doprinio je uvidanju prednosti ovakvog načina planiranja i donošenja odluka, promociji sudioničke demokracije među tijelima javne vlasti na lokalnim razinama, te u konačnici i jačanju sudioničke demokracije u Hrvatskoj.

Sudjelovanje javnosti u zaštiti okoliša, prirode i održivom razvoju

Čist i zdrav okoliš kao i očuvana priroda interes su svakog od nas te predstavljaju okosnicu održivog razvoja. Sudjelovanje javnosti u postizanju zaštite okoliša i prirode od iznimne je važnosti. Naime, zaštita okoliša i prirodnih dobara te ljudska prava i demokratsko građanstvo dva su područja održivog razvoja koja se međusobno isprepliću i nadopunjavaju.¹ Pravo na zdrav okoliš, također je jedno od ljudskih prava koje se razvilo u trećoj generaciji ljudskih prava.

¹ Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva (2011); Akcijski plan za obrazovanje za održivi razvitak, Zagreb

Važnost zaštite okoliša i prirode prepoznata je tek relativno nedavno u ljudskoj povijesti, dok se, s druge strane, promjene u okolišu događaju velikom brzinom posljednjih desetljeća. Još na Konferenciji Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju (UNCED), održanoj u lipnju 1992. godine u Rio de Janeiru, više od 170 zemalja svijeta dogovorilo se o nizu aktivnosti za 21. stoljeće. U Agendi 21 formulirane su mjere potrebne za održivi razvoj društva. Održivi razvoj traži da naš svijet koji se mijenja velikom brzinom i koji je obilježen rastućim ekološkim rizicima, gospodarskom neravnotežom i socijalnom nejednakostima, odgovorno oblikujemo u ekološkom, gospodarskom i socijalnom pogledu. Središnje načelo Agende 21 zagovara uključivanje u društveni razvoj što je moguće više ljudi, odnosno društvenih skupina.

Uspješnu zaštitu okoliša i prirode moguće je postići jedino uz aktivan angažman svih članova društva. Ovaj angažman može biti na razini poštivanja principa održivosti te ekološki odgovornog ponašanja u svakodnevnom životu i djelovanju pojedinca, obitelji ili institucije. Druga razina djelovanja predstavlja aktivan društveni angažman u nastojanjima uvođenja i poticanja društvenih promjena te sudjelovanje u odlučivanju u različitim procesima koji su od značaja za zaštitu okoliša i prirode, a time i ljudskog društva u cjelini. Angažman predstavlja shvaćanje da se pojedini projekti i aktivnosti mogu negativno odraziti, ne samo na nas kao pojedince, već i na širu zajednicu te buduće generacije, dok drugi mogu doprinijeti postizanju održivog razvoja za što smo se kao društvo, barem načelno, opredijelili.

Sudjelovanje javnosti, osobito lokalnog stanovništva, naročito je važno u području zaštite prirode te je preduvjet za njenu uspješnu zaštitu. Zaštićena područja najčešće su pod većim ili manjim utjecajem čovjeka i ne mogu se promatrati kao zatvoreni sustavi. To su područja na kojima je uz pomoć razvoja upravljanja i dijaloga s korisnicima, posebice s lokalnim stanovništvom, potrebno uspostaviti suživot čovjeka i prirode.

Pravni aspekti sudjelovanja javnosti

Kako ja mogu utjecati na okoliš u kojem živim? Kako da poboljšam kvalitetu svog življenja ali i sačuvam je za buduće naraštaje? Kako da pomirimo činjenice da kao društvo trebamo ekonomski razvoj, ali i onaj društveni?

Pravo na zdrav okoliš nije više slovo na papiru, prestalo je biti puko deklaratorno pravo koje stoji upisano u samom Ustavu RH. Ono postaje živo. Onečišćenja i zagađenja postaju faktori promjena naočigled sadašnjih generacija, a pravne opcije se javljaju kao moćan alat u očuvanju bogatstava koja uživamo i medijator u pitanjima održivog razvoja svake zajednice.

Čovjek kao atom koji čini svako društvo ima izbor djelovanja kojim usmjerava svoja znanja i vještine u izbalansiran odnos okoliša i socioekonomskog napretka.

Stupanj svijesti građana o potrebi očuvanja sastavnica okoliša u Hrvatskoj daleko je viši nego prije 10 ili čak 20 godina. Mnogi su čimbenici tome razlog – od djelovanja vlasti, međunarodnog političkog ozračja, sve do spoznaje svakog pojedinca da kvaliteta života nije nešto na što može utjecati samo u svoja četiri zida, već da se utjecaj može pružiti daleko izvan okvira mjesta življenja, ali i da posljedice djelovanja drugih utječu na njega.

Pitanja koja se direktno tiču okoliša nužno su obojana raznim zahtjevima. Tako postoje zahtjevi privatnog sektora, javne vlasti i samih građana. Svaka odluka koja se tiče okoliša potaknuta je određenim pojedinačnim interesom, ali nužno mora odražavati javni interes i temeljne postulate okolišnog prava.

Upravo odluka javne vlasti koja je dovoljno razumljiva i suvremena može polučiti rezultate. Većina odluka javne vlasti kojima se uređuju pitanja važna za očuvanje okoliša za adresate ima građane koji su ju dužni primjenjivati.

Da bi odluka bila primjenjiva, ona mora biti donesena na način koji građaninu omogućava da je razumije, prihvati i primjeni.

Kako postići što veću učinkovitost takve odluke? Kako bi je razumio, nužno je da su radnje koje prethode svakoj odluci javne, transparentne i da se građanin o tome obavijesti.

Kako bi je prihvatio mora mu se dati vrijeme i mjesto da iznese svoja stajališta i prijedloge o njoj dok još nije usvojena.

Kako bi je primijenio mora mu se pružiti odgovarajući siguran i razumljiv okvir u kojem se nalaze njegova prava i obveze.

Zaista, kad razložimo ovakvo stajalište stvar je poprilično jednostavna i „prirodna“, u skladu s postulatima

uprave koja je tu zbog građanina. Povijest nas, međutim, uči kako to nikako nije jednostavna zadaća.

Kao rezultat shvaćanja važnosti glasa građana, prilikom donošenja odluka o okolišu, 25. lipnja 1998. godine, u danskom gradu Aarhusu, potpisana je Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđa u pitanjima okoliša. Takav međunarodni pravni okvir u području zaštite okoliša donosi prekretnicu u načinu odlučivanja po pitanjima okoliša i iznimno je važan za daljnji razvoj okolišnog prava, kako u svijetu tako i u Hrvatskoj. Republika Hrvatska ratificirala je Konvenciju u prosincu 2007. godine. Važno je napomenuti kako je i Europska unija jedna od potpisnica Konvencije te su njene odredbe transponirane kroz europsko zakonodavstvo.

Sadržaj i primjena priručnika

Temeljni je cilj priručnika „Zajedno za prirodu i okoliš” potaknuti daljnji razvoj sudioničke demokracije u Hrvatskoj. U tu svrhu, čitatelj će naići u nekoliko poglavlja priručnika.

U 1. POGLAVLJU: PRAVNI TEMELJI ZA SUDJELOVANJE JAVNOSTI dat je pregled zakonskih odredbi za sudjelovanje javnosti u Hrvatskoj i EU. Sudjelovanje javnosti u procesima na lokalnim razinama koji se odnose na očuvanje okoliša i održiv razvoj, temeljni je preduvjet provedivosti i učinkovitosti odluka lokalne vlasti. Kako bi javnost pravodobno sudjelovala mora biti točno i na vrijeme informirana. U Hrvatskoj postoji zakonski okvir za informiranje i sudjelovanje javnosti u pitanjima zaštite okoliša kao i pristup pravosuđu, a koji implementira europsko zakonodavstvo. Budući da prava koja proizlaze iz zakonodavstva predstavljaju temelj za sudjelovanje i uključivanje u različite okolišne procese, zakonski okvir kao i iskustva primjene prava okoliša dio su ovog priručnika. Vjerujemo kako će ovaj pregled uz vezane, relevantne materijale iz prakse dostupne u **POGLAVLJU 5. DODACI** olakšati korištenje pravnih alata vezanih uz sudjelovanje u zaštiti okoliša i prirode.

U 2. POGLAVLJU: PARTICIPATIVNI MODELI SUDJELOVANJA JAVNOSTI opisana su iskustva stečena kroz uspostavljene modele sudjelovanja javnosti, vijeća za okoliš osnovana u gradu Splitu, Šibensko kninskoj županiji, na otocima Lastovu i Dugom otoku te interaktivne web mape Sinjaj.hr za prijave i prijedloge građana vezane uz okoliš grada Splita. Nastojali smo ukazati na prednosti

i nedostatke rada navedenih modela sudjelovanja javnosti te na temelju iskustva provedbe dati preporuke drugim lokalnim zajednicama koje se odluče za slične oblike suradnje.

U 3. POGLAVLJU: PRISTUP PRAVOSUĐU I PRIMJERI IZ PRAKSE izložili smo dva primjera sudske prakse – jedan nacionalni pred Upravnim sudom u Splitu, jedan međunarodni pred Odborom za usklađenost Arhuške konvencije – UN. Oba postupka inicirana su i vođena od strane Udruge Sunce. Zajednička nota ovih postupaka je to što su, između ostalog, pokrenuti iz razloga kršenja prava javnosti na sudjelovanje u okolišnim postupcima. Dakle, pregled ovih slučajeva donosi uvid u funkcioniranje trećeg stupa Arhuške konvencije – pristupa pravosuđu na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

4. POGLAVLJE: SUDJELOVANJE I INFORMIRANJE JAVNOSTI – ZAKLJUČCI I PREPORUKE donosi glavna razmišljanja vezana uz trenutnu situaciju sudjelovanja javnosti u zaštiti okoliša i prirode u Hrvatskoj te određene preporuke za daljnje unapređenje sudjelovanja javnosti na lokalnim i nacionalnoj razini.

Međunarodno i nacionalno zakonodavstvo

1.1.

Arhuška konvencija

Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša, potpisana 25. lipnja 1998. godine u danskom gradu Aarhusu, predstavlja međunarodni pravni okvir u području zaštite okoliša. Tim se dokumentom utvrđuju prava vezana uz okoliš kao pouzdana osnova za uključivanje građana u politike okoliša te se potvrđuje naša obveza prema budućim generacijama. Arhuška konvencija je putokaz kako se održivi razvoj može postići jedino uključivanjem svih sudionika u društvu. Usmjerena je na demokratsku suradnju javnosti s tijelima javne vlasti te utire put novom postupku sudjelovanja javnosti u dogovaranju i provedbi međunarodnih sporazuma. Za postizanje toga javnost treba biti informirana, osviještena te se mora uključiti kod donošenja odluka. To je omogućeno provedbom Arhuške konvencije. Hrvatska je ratificirala Konvenciju u prosincu 2007. Konvencija je u hrvatsko zakonodavstvo implementirana Zakonom o potvrđivanju Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (NN MU br. 01/07).

Arhuška konvencija počiva na načelima triju stupova – pristup informacijama, sudjelovanje javnosti i pristup pravosuđu.

S razlogom su upravo ovim redoslijedom navedena prava koja potvrđuje i garantira Arhuška konvencija. Na prvom mjestu nalazi se pravo građana na pristup informacijama koje se tiču okoliša kao nužan preduvjet bilo kakvog daljnjeg sudjelovanja u procesima.

Ako građanin niti ne zna da se određeni akt donosi, da se određeni zahvat u okolišu planira, kako da u tome sudjeluje? Pogotovo ako uzmemo u obzir kako sve postupke u okolišu provode tijela državne uprave koja funkcioniraju i ustrojena su na temelju, nerijetko za građanina, kompliciranih pravila, očito je da jasna i pravovremena informacija pruža temelj bilo kakvog daljnjeg uključivanja građanina. S druge strane, u okolišnim postupcima izražena je potreba za suradivanjem raznih upravnih područja državne vlasti jer odluka u okolišu utječe na više razina npr. građevinsku, kulturnu itd. Također, informiranje o namjerama donošenja odluke koja se tiče okoliša omogućava i drugim relevantnim tijelima da se pripreme za učinkovito sudjelovanje u postupcima.

Tako sama Arhuška konvencija utvrđuje: „svaka stranka dužna je osigurati da tijela vlasti kao odgovor na zahtjev za informacijom o okolišu stave takvu informaciju na raspolaganje javnosti, u okviru domaćeg zakonodavstva, uključujući, ako je zatraženo preslike predmetne dokumentacije koja sadrži ili se sastoji od te informacije.”² Nadalje, svaka stranka dužna je osigurati sljedeće:

- (a) da tijela vlasti posjeduju i dopunjuju informacije o okolišu koje su značajne za njihov rad,

² Zakon o potvrđivanju Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (NN MU br. 01/07).

- (b) uspostaviti obvezni sustavi koji će osiguravati odgovarajući dotok informacija tijelima vlasti u svezi s predloženim i postojećim djelatnostima koje mogu znatno utjecati na okoliš,
- (c) da u slučaju bilo kakve neposredne prijetnje ljudskom zdravlju ili okolišu, bez obzira je li uzrokovana ljudskim djelovanjem ili prirodnim silama, sve informacije koje javnosti mogu omogućiti poduzimanje odgovarajućih koraka za sprječavanje ili ublažavanje štete koja proizlazi iz te opasnosti, trebaju odmah i bez odlaganja biti upućene svim dijelovima javnosti koji mogu biti pogođeni,
- (d) u okviru domaćeg zakonodavstva, osigurati nedvosmislenost načina na koji tijela vlasti stavljaju informacije o okolišu na raspolaganje javnosti i stvarnu dostupnost informacija o okolišu,
- (e) u redovitim vremenskim razmacima koji nisu dulji od tri ili četiri godine, objavljivati i slati nacionalno izvješće o stanju okoliša, uključujući informacije o kakvoći okoliša i informacije o pritiscima na okoliš,
- (f) poticati čimbenike čije djelatnosti imaju značajan utjecaj na okoliš na redovito obavješćavanje javnosti o utjecaju njihovih djelatnosti i proizvoda na okoliš, gdje je to prikladno u okviru dobrovoljnih sustava označavanja znakom zaštite okoliša ili programa nezavisnog eko ocjenjivanja, ili na drugi način.

Odredbe Arhuške konvencije nalažu svakoj državi potpisnici da postulate sudjelovanja javnosti prenese i inkorporira u domaće zakonodavstvo na način da zakonodavac stvori pravni okvir koji će biti razumljiv građaninu i jednako vrijediti na cijelom teritoriju. Ovi zahtjevi su direktno u službi načela pravne sigurnosti koje propagira pozitivno zakonodavstvo Republike Hrvatske, a polazi od toga da određene pravne norme mogu biti prihvaćene i poštivane od adresata samo ako su na nedvosmislen način određene i ako djeluju prema svima jednako. Praksa često pokazuje kako stvoriti normu koja je nedvosmislena nije lak zadatak i područje je koje otvara put različitim tumačenjima iste odredbe. Arhuška konvencija tu služi kao svojevrsan putokaz i nužno se zakonodavstvo koje proizlazi iz iste mora uskladiti s njom. Ovdje je važno napomenuti kako u hrvatskom pravnom sustavu sve potpisane konvencije u hijerarhiji zauzimaju mjesto iznad zakona, od tuda proizlazi gore navedeno pravilo.

Za provedbu Arhuške konvencije, kao i svake druge konvencije, nadležna su tijela koja omogućavaju uspješno prenošenje načela u državama potpisnicama. Jedno od tijela je i Odbor za praćenje usklađenosti s Arhuškom konvencijom³ koje osigurava da se odredbe Konvencije ujednačeno poštuju u svim državama te između ostalog zaprima prijave o kršenju Arhuške konvencije (više u poglavlju 3.2).

Hrvatsko zakonodavstvo

Odredbe Arhuške konvencije u hrvatsko su zakonodavstvo prenesene kroz Zakon o zaštiti okoliša (NN 080/2013), Zakon o zaštiti prirode (NN 080/2013) i Zakon o pravu na pristup informacijama (NN 025/2013). Kako su postupci koji se tiču okoliša novijeg datuma i postulati koji vrijede za njih iziskuju detaljnu razradu, tako je većina postupovnih pitanja sudjelovanja javnosti uređena podzakonskim aktima.

Sudjelovanje javnosti u Zakonu o zaštiti okoliša detaljno razrađuju sljedeće uredbe:

- Uredba o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (NN 061/2014)
- Uredba o okolišnoj dozvoli (NN 008/2014)
- Uredba o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša (NN 064/2008).

Sudjelovanje javnosti osigurano je u Zakonu o zaštiti prirode, postupcima koji mogu imati utjecaj na ekološku mrežu. Pravilnik o ocjeni prihvatljivosti za ekološku mrežu (NN 146/2014) jedini je podzakonski akt koji razrađuje ovo pitanje.

³ Aarhus Convention Compliance Committee; pogledaj više na <http://www.unece.org/env/pp/cc.html>

Pristup informacijama

Preduvjet za učinkovito sudjelovanje javnosti u postupcima zaštite okoliša je informacija da se određena aktivnost u okolišu planira, bilo to donošenje akta koji može utjecati na okoliš ili provođenje konkretnog zahvata.

U postupcima koji se tiču okoliša, prema pozitivnom zakonodavstvu Republike Hrvatske, postoje dvije razine informiranja javnosti.

Prva je razina pružanje informacije o stanju u okolišu i uređena je Zakonom o zaštiti okoliša i Zakonom o pravu na pristup informacijama.

Druga je razina pružanje informacije javnosti kada Zakon o zaštiti okoliša propisuje mogućnost sudjelovanja javnosti u posebnim slučajevima.

S obzirom da ćemo u narednim poglavljima detaljno obraditi drugu razinu, u nastavku se posvećujemo pravu na informaciju o okolišu i načinima kako javnost ostvaruje to svoje pravo.

Tijelo javne vlasti dužno je osigurati pristup informacijama o okolišu koje posjeduje i/ili nadzire. U okviru svoje nadležnosti treba redovito objavljivati informacije o okolišu u skladu s ovim Zakonom, putem dostupnih elektroničkih baza podataka ili putem drugih

odgovarajućih sredstava informiranja. Informacije od osobite važnosti su:

- tekstovi međunarodnih ugovora i sporazuma, te propisi iz područja zaštite okoliša,
- strategije, planovi, programi i drugi dokumenti zaštite okoliša,
- dostupna izvješća o provedbi propisa iz područja zaštite okoliša, uključujući provedbu međunarodnih ugovora i strateških dokumenata, planova i programa iz područja zaštite okoliša,
- izvješća o stanju okoliša,
- podaci koji se odnose na praćenje stanja okoliša,
- dozvole/suglasnosti koje imaju značajan utjecaj na okoliš kao i ugovore sklopljene s ciljem zaštite okoliša,
- studije i procjene rizika u odnosu na sastavnice okoliša,
- drugi podaci od značaja za zaštitu okoliša.

Informacija

Pravo pristupa informacijama o okolišu odnosi se na svaku informaciju u pisanom, vizualnom, slušnom, elektroničkom ili bilo kojem drugom dostupnom obliku, koja se odnosi na:

- stanje sastavnica okoliša, a osobito na: zrak i atmosferu, vode, more, tlo, prirodu, bioraznolikost i krajobraz, staništa, močvare, obalno područje, uključujući GMO⁴, kao i međuutjecaje pojedinih sastavnica okoliša i opterećenja,

- opterećenja kao što su: tvari, energija, buka, zračenje, radijacija uključujući i radioaktivni otpad, otpad, emisije i druga ispuštanja u okoliš, koji utječu ili mogu utjecati na sastavnice okoliša,
- mjere, uključujući administrativne mjere, kao što su strateški dokumenti, propisi, planovi, programi, sporazumi o okolišu, kao i aktivnosti koje mogu direktno ili indirektno utjecati na sastavnice okoliša i opterećenja te mjere ili aktivnosti utvrđene radi zaštite okoliša i sastavnica okoliša,
- analize troškova i koristi te druge financijske i ekonomske analize i pretpostavke koje se primjenjuju

⁴ Genetski modificirani organizmi (GMO) su organizmi čiji je genetski materijal izmijenjen uz pomoć korištenja tehnika genetičkog inženjerstva.

1.2.1.

kao dio mjera i aktivnosti s ciljem zaštite i poboljšanja stanja okoliša,

- uvjete koji se odnose na: kvalitetu ljudskog života, zdravlje i sigurnost u odnosu na okoliš, onečišćenje hranidbenog lanca, životne uvjete, lokalitete od kulturnog značaja i građevine, kada na njih utječe ili bi moglo utjecati stanje pojedinih sastavnica okoliša.

Tijela javne vlasti obvezna su bez odgađanja obavijesti-

ti javnost putem sredstava javnog informiranja ili na drugi odgovarajući način u slučajevima neposredne opasnosti za ljudsko zdravlje, materijalna dobra i/ili okoliš, neovisno jesu li te opasnosti uzrokovane ljudskom djelatnošću ili prirodnim pojavama.

Tijela javne vlasti i onečišćivači, odmah po saznanju, obavezni su bez odgađanja obavijestiti javnost o prekoračenjima propisanih graničnih vrijednosti emisija u okoliš.

1.2.2.

RAZGOVOROM
IZBJEGAVAMO
KONFLIKTE,
RAZUMIJEMO SE.

Kako zatražiti / pružiti informaciju

Pristup informacijama u RH osiguran je Zakonom o pravu na pristup informacijama prema kojem se zahtjev za pristup informacijama o okolišu može podnijeti bilo kojem tijelu javne vlasti koje posjeduje informaciju o okolišu ili na koje se ta informacija odnosi.

Pisani zahtjev sadrži: naziv i sjedište tijela javne vlasti kojem se zahtjev podnosi, podatke koji su važni za prepoznavanje tražene informacije, ime i prezime i adresu fizičke osobe podnositelja zahtjeva, tvrtku, odnosno naziv pravne osobe i njezino sjedište (Dodatak 1.1. Zahtjev za pristup informacijama).

Važno je naglasiti kako podnositelj zahtjeva **nije obvezan navesti razloge** zbog kojih traži pristup informaciji niti je obvezan pozvati se na primjenu ovog Zakona. Tijela javne vlasti koja posjeduju informacije o okolišu ili na koje se informacija o okolišu odnosi, omogućit će pristup informacijama u najkraćem mogućem roku, sukladno posebnom propisu o pravu na pristup informacijama, s mogućnošću produženja roka u posebnim okolnostima o čemu se obavještava podnositelj zahtjeva.

Tijelo javne vlasti može rješenjem **odbiti zahtjev** za davanjem informacije o okolišu kada:

- informaciju ne posjeduje ili se traženo ne odnosi na to tijelo javne vlasti, a nema saznanja o tome koje tijelo javne vlasti posjeduje traženu informaciju,
- je zahtjev očito nerazumljiv,
- je zahtjev postavljen na preopćenit način i nakon zatražene dopune, odnosno pojašnjenja u skladu s posebnim propisom,

- se zahtjev odnosi na informacije, materijale, dokumente ili podatke koji su u fazi izrade, odnosno čije je dovršavanje u tijeku,
- se informacija odnosi na dokumente i aktivnosti vezane za unutarnju komunikaciju tijela javne vlasti s obzirom na izvršavanja zadaća iz djelokruga tijela. (Dodatak 1.2. Rješenje o odbijanju zahtjeva).

Tijelo javne vlasti koje posjeduje informaciju o okolišu može **rješenjem odbiti pristup** informaciji ukoliko bi objavljivanje te informacije imalo negativan učinak na:

- tajnost postupka koje vodi tijelo javne vlasti, ukoliko je tajnost postupka zajamčena posebnim propisom,
- međunarodne odnose, javnu sigurnost i nacionalnu obranu,
- sudski postupak, odnosno prava fizičkih i pravnih osoba na pravično suđenje te na pravo tijela državne vlasti na provođenje istrage u kaznenim ili prekršajnim postupcima, te stegovnim postupcima protiv službenika,

- tajnost trgovačkih i/ili industrijskih podataka u slučajevima kada je tajnost zaštićena posebnim propisima kojima se štiti legitiman ekonomski interes, uključujući i javni interes u održavanju tajnosti podataka o porezu te statistiku,
- zaštitu osoba i zaštitu tajnosti osobnih podataka koji se odnose na fizičke osobe koje nisu dale pristanak na pristup podacima javnosti, a ta je tajnost zajamčena propisima,
- zaštitu intelektualnog i industrijskog vlasništva,
- interes ili zaštitu osoba koje su dobrovoljno dostavile traženi podatak bez zakonske obveze da to učine, osim ako su dale pristanak o objavi podataka,
- zaštitu sastavnica okoliša na koje se podatak odnosi – primjerice: staništa zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta.

ODBIJANJE
PRISTUPA
INFORMACIJI

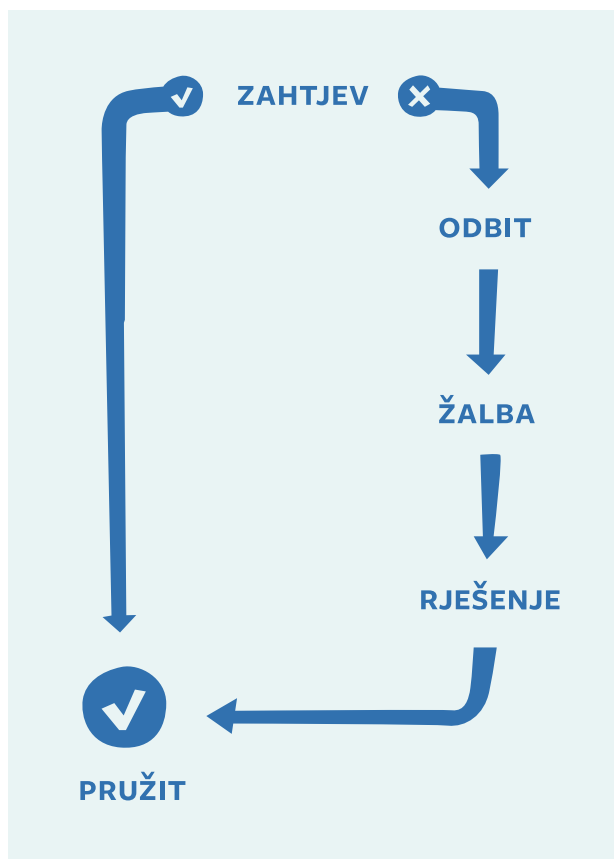
Protiv rješenja koje je izdalo nadležno upravno tijelo, odnosno Ministarstvo može se podnijeti **žalba** Povjereniku za informiranje u roku od 15 dana od dana dostave rješenja. (Dodatak 1.3. Žalba Povjereniku za informiranje).

ŽALBA NA
RJEŠENJE

Žalba se može podnijeti i kad tijelo javne vlasti, u propisanom roku, ne odluči o zahtjevu podnositelja. Povjerenik je dužan rješenje o žalbi (Dodatak 1.4. Rješenje po žalbi) donijeti i dostaviti stranci, putem prvostupanjskog tijela, najkasnije u roku od 30 dana od dana predaje pravovaljane žalbe. Kada Povjerenik u postupku rješavanja po žalbi treba ispitati pravilnost provedenog testa razmjernosti i javnog interesa, odnosno provesti test razmjernosti i javnog interesa⁵, rješenje o žalbi dužan je donijeti i dostaviti stranci, putem prvostupanjskog tijela, najkasnije u roku od 60 dana od dana predaje uredne žalbe.

Kada utvrdi da je žalba osnovana, Povjerenik će rješenjem korisniku omogućiti pristup informaciji.

Protiv rješenja Povjerenika žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske. Visoki upravni sud Republike Hrvatske mora donijeti odluku o tužbi u roku od 90 dana. Tužba ima odgovorni učinak ako je rješenjem omogućen pristup informaciji.

5 Test razmjernosti i javnog interesa je procjena razmjernosti između razloga za omogućavanje pristupa informaciji i razloga za ograničenje te omogućavanje pristupa informaciji ako prevladava javni interes.

U ovom poglavlju obrađuje se sudjelovanje javnosti u užem smislu, odnosno stvarno sudjelovanje javnosti u pojedinim specifičnim upravnim postupcima iz područja zaštite okoliša. Važnost sudjelovanja javnosti u ovim postupcima počiva na činjenici da upravo osobe koje žive na određenom području lokacije zahvata, ili pak obuhvata plana, programa, akta imaju iskustvo i znanje „s terena“. Na temelju ovakvog iskustva, mogu dati veoma praktične prijedloge i primjedbe u okolišnim postupcima primjerice za studiju utjecaja na okoliš, sadržaj plana, programa, strategije ili pak akta. Građanin koji je bio uključen od samog početka bolje razumije odluku koja ga se direktno tiče i koju u budućnosti mora poštivati. Dobra praksa nalaže kako je sudjelovanje javnosti nužno u samom početku dok su još sve opcije otvorene, dakle čak i prilikom utvrđivanja sadržaja takvih akata (Dodatak 1.5. Razine sudjelovanja javnosti).

Po ovom principu sudjelovanje javnosti, u smislu davanja primjedbi na akte koji se tek izrađuju pa ponovo kasnije kada su već izrađeni, osigurava visoki stupanj uključivanja građana, a koristi su višestruke. Kao najvažniju vrijednost instituta sudjelovanja javnosti,

istaknuli bismo preventivni karakter koji se očituje dvojako. S obzirom na donositelje odluka i akata, uključivanje javnosti u postupke osigurava poželjno ozračje za uspješnu primjenu donesene odluke jer su osobe koje su dužne poštovati ili su pak direktno pod utjecajem takve odluke na vrijeme obaviještene, upoznate i razumiju odluku. S druge strane, korist javnosti iz procesa ranog uključivanja je to što na vrijeme saznaju za određene zahvate ili akte koji mogu utjecati na područje u kojem žive ili koje im je od interesa. Kroz priliku da kreiraju, ne samo politike i akte, već i da utječu na pojedinačne zahvate svojim primjedbama i mišljenjima građani preuzimaju dio odgovornosti za svoju neposrednu okolinu.

Kako sudjelovanje javnosti, u smislu kojeg smo upravo naveli, nije moguće bez utvrđenih pravila, tako temeljna postupovna pravila donose Zakon o općem upravnom postupku (NN 047/2009), Zakon o zaštiti okoliša i Zakon o zaštiti prirode, a detaljnije ih razrađuju podzakonski akti - uredbе. Sudjelovanje javnosti u užem smislu obuhvaća davanje primjedbi, prijedloga i mišljenja o mogućem utjecaju pojedinih zahvata, planova, programa, strategija te općih akata na prirodu i okoliš.

1.3.1. Sudjelovanje javnosti prema Zakonu o zaštiti okoliša

Zakon o zaštiti okoliša kao i njegovi podzakonski akti uređuju sudjelovanje javnosti u sljedećim situacijama:

- Strateška procjena utjecaja strategije, plana i programa na okoliš,
- Procjena utjecaja zahvata na okoliš,
- Okolišna dozvola.

Strateška procjena utjecaja strategije, plana i programa na okoliš

ŠTO JE?

Strateška procjena utjecaja na okoliš je postupak kojim se procjenjuju vjerojatni, značajni utjecaji na okoliš koji mogu nastati provedbom strategije, plana ili programa.

Obvezno se provodi postupak u kojem se odlučuje o potrebi provedbe strateške procjene za izmjene i/ili dopune strategija, planova i programa te za strategije, planove i programe jedinica lokalne samouprave, uključujući njihove izmjene i dopune.

NADLEŽNO TIJELO

Ovisno o upravnoj razini donošenja akta nadležno tijelo je Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, odnosno upravni odjel u jedinici regionalne/lokalne samouprave.

SUDJELOVANJE JAVNOSTI

Strateška procjena se provodi tijekom izrade nacrtu prijedloga strategije, plana ili programa prije utvrđivanja konačnog prijedloga i upućivanja u postupak donošenja.

U postupku strateške procjene, javnost mora biti obavještena objavom informacije na internetskoj stranici nadležnog tijela ili na drugi prikladan način (tisak, javno glasilo, itd.) Informacija mora biti dostupna najmanje 30 dana od dana objave, a ako će rok opravdano biti kraći, tijelo je dužno to i naglasiti.

U postupku strateške procjene izrađuje se strateška studija. Studija se stavlja na javnu raspravu uključujući javni uvid i javno izlaganje.

U postupku strateške procjene utjecaja plana i programa na okoliš javnost sudjeluje u postupku:

1. izrade strateške studije – određivanja sadržaja i to na način da dostavi pisana mišljenja i prijedloge na sadržaj studije u roku od 30 dana.
2. javne rasprave o strateškoj studiji i nacrtu prijedloga plana, odnosno programa. Nadležno tijelo daje obavijest o provođenju javne rasprave u svezi s predmetom javne rasprave na internetskoj stranici i u dnevnom tisku. Nakon objave, strateška studija stavlja se na javni uvid koji traje najmanje 30 dana te je tada javnosti dopušten uvid u tekst studije. U sklopu javnog uvida nadležno tijelo organizira javno izlaganje o strateškoj studiji i postupku. Javnost tada ima pravo direktno na zapisnik postavljati pitanja, davati primjedbe i prijedloge kao i dobiti direktne odgovore od dionika postupka. Tijekom cijelog vremena trajanja javne rasprave, javnosti može pismenim putem nadležnom tijelu uputiti prijedloge, primjedbe i mišljenja.

Procjena utjecaja zahvata na okoliš

ŠTO JE?

Procjena utjecaja zahvata na okoliš je procjena mogućih značajnih utjecaja na okoliš zahvata određenih Zakonom o zaštiti okoliša i podzakonskim aktima.

Procjena utjecaja zahvata na okoliš provodi se u okviru pripreme namjeravanog zahvata, prije izdavanja lokacijske dozvole za provedbu zahvata ili drugog odobrenja za zahvat za koji izdavanje lokacijske dozvole nije obvezno.

Razlikujemo ocjenu o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš i procjenu utjecaja zahvata na okoliš, ovisno o vrsti zahvata i mogućeg utjecaja na okoliš. Kriterije za provedbu propisuje Vlada RH uredbom.

NADLEŽNO TIJELO

O zahtjevu za procjenu utjecaja zahvata na okoliš i o zahtjevu za ocjenu o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš odlučuje Ministarstvo ili nadležno upravno tijelo u županiji, odnosno u Gradu Zagrebu, ovisno o zahvatima koji su im određeni u nadležnost. Zahvate koji su u nadležnosti Ministarstva, odnosno nadležnog upravnog tijela u županiji te u Gradu Zagrebu određuje Vlada uredbom.

SUDJELOVANJE JAVNOSTI

U postupku **ocjene o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš** javnost je informirana o podnesenom zahtjevu. Sudjelovanje javnosti je moguće jedino po donošenju odluke nadležnog tijela ukoliko se ulazi u postupak procjene zahvata.

U postupku **procjene utjecaja zahvata na okoliš**, javnost mora biti informirana objavom zahtjeva od strane nositelja istog, na internetskoj stranici nadležnog tijela ili na drugi prikladan način (tisak, javno glasilo, itd.). Informacija mora biti dostupna najmanje 30 dana od dana objave, a ako će rok opravdano biti kraći, tijelo je dužno to i naglasiti.

U postupku procjene utjecaja zahvata na okoliš izrađuje se stručna studija na temelju koje se provodi procjena. Javnost u postupku sudjeluje putem javne rasprave na sadržaj izrađene studije. Stručna studija upućuje se na javnu raspravu o čemu je javnost informirana objavom na internetskim stranicama nadležnog tijela ili na drugi prikladan način najmanje 8 dana prije dana početka javne rasprave. Javna rasprava traje najmanje 30 dana i za to vrijeme javnost može pisanim putem prijedloge, primjedbe i mišljenja dostaviti nadležnom tijelu. Za vrijeme javne rasprave organizira se i javni uvid u dokumentaciju predmeta. Također, nadležno tijelo za vrijeme trajanja javne rasprave organizira javno predstavljanje kada javnost sva pitanja može adresirati nadležnom tijelu na licu mjesta, na zapisnik. Nadležno tijelo može odmah odgovoriti na postavljena pitanja ili obavijestiti da će odgovoriti u određenom roku. Sve primjedbe i prijedlozi dostavljeni za vrijeme trajanja javne rasprave moraju se uzeti u obzir prilikom donošenja odluke o utjecaju zahvata na okoliš.

O zahtjevu za procjenu utjecaja zahvata na okoliš odlučuje se rješenjem.

Javnost nakon sudjelovanja u postupku koji je prethodio rješenju, u slučaju kad nije zadovoljna ishodom postupka, može iskoristiti svoje pravo da ovako doneseno rješenje izaziva pred Upravnim sudom. Iskorištavanje

ovog prava vodi nas u područje trećeg stupa Arhuške konvencije, pristupa pravosuđu, o kojem više govorimo u poglavlju 1. (1.4. Pristup pravosuđu), a primjer jednog slučaja pred Upravnim sudom opisan je u poglavlju 3. ovog priručnika.

Okolišna dozvola

ŠTO JE?

Okolišna dozvola je dozvola za rad postrojenja u pisanom obliku koja se izdaje na temelju jedinstvenog postupka utvrđivanja mjera zaštite okoliša. Okolišna dozvola izdaje se s ciljem cjelovite zaštite okoliša putem integriranog sprječavanja i kontrole onečišćenja, osiguravajući visoku razinu zaštite okoliša i uvjete za sprječavanje značajnog onečišćenja okoliša zbog industrijskih aktivnosti i to prije puštanja postrojenja u rad.

NADLEŽNO TIJELO

O zahtjevu za ishođenje okolišne dozvole za postrojenje rješava Ministarstvo zaštite okoliša i prirode.

SUDJELOVANJE JAVNOSTI

O zahtjevu za izdavanje okolišne dozvole nadležno tijelo informira javnost objavom informacije na službenim internetskim stranicama ili na drugi prikladan način. Sama informacija mora biti dostupna najmanje 30 dana od dana objave.

Javnost u ovom postupku iskorištava svoje pravo na sudjelovanja prilikom javne rasprave stručne podloge okolišne dozvole koju dostavlja podnositelj, a nadležno tijelo na temelju nje donosi odluku.

Nacrt dozvole stavlja se na uvid javnosti u trajanju od najmanje 15 dana objavom na internetskoj stranici Ministarstva. Primjedbe na nacrt dozvole, javnost i zainteresirana javnost može uputiti u roku od 8 dana od proteka roka trajanja objave.

Postupak se dovršava donošenjem rješenja od strane nadležnog tijela o čemu je javnost informirana objavom na internetskoj stranici.

1.3.2. Sudjelovanje javnosti prema Zakonu o zaštiti prirode

Zakon o zaštiti prirode propisuje sudjelovanje javnosti prilikom odlučivanja o ocjeni prihvatljivosti strategije, plana, programa ili zahvata na ekološku mrežu.⁶

Ocjena o prihvatljivosti zahvata na ekološku mrežu

ŠTO JE?

Ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu je postupak kojim se ocjenjuje utjecaj zahvata, samog i s drugim planovima, programima ili zahvatima, na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže

NADLEŽNO TIJELO

Postupak provodi Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, odnosno nadležno tijelo u jedinici regionalne samou-

prave – županijski odjel.

SUDJELOVANJE JAVNOSTI

Ovaj poseban postupak se dijeli na Prethodnu i Glavnu ocjenu prihvatljivosti ovisno o postupcima koji se moraju provesti za isti zahvat sukladno Zakonu o zaštiti okoliša.

U postupku **prethodne ocjene** javnost biva informirana u trenutku donošenja konačne odluke nadležnog tijela – rješenja o prihvatljivosti ili neprihvatljivosti i to objavom na službenoj internetskoj stranici nadležnog tijela.

U postupku **glavne ocjene** javnost prvo mora biti informirana o zahtjevu nositelja zahvata te potom sudjeluje u postupku javne rasprave sukladno važećim propisima uz poštivanje svih rokova za sudjelovanje. Tako javnost ima pravo u roku od 30 dana dati svoje prijedloge, primjedbe i mišljenja u postupku javne rasprave te se isti moraju uzeti u obzir prilikom odlučivanja o prihvatli-

⁶ Ekološka mreža Republike Hrvatske, proglašena Uredbom o ekološkoj mreži (NN 124/2013), predstavlja područja ekološke mreže Europske unije Natura 2000. Obuhvaća područja očuvanja značajna za ptice i područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove, odnosno 36,67% kopnenog teritorija i 16,39% obalnog mora.

vosti zahvata. Tijekom javne rasprave organizira se javni uvid u trajanju od najmanje 30 dana. Nadležno tijelo organizira javno izlaganje na kojem javnost direktno na zapisnik postavlja pitanja, daje mišljenja i prijedloge.

Postupak Glavne ocjena rezultira, također, rješenjem nadležnog tijela o kojem je javnost informirana. Zahvat može biti prihvatljiv ili pak, neprihvatljiv za ekološku mrežu.

U slučaju kad je zahtjev neprihvatljiv za ekološku mrežu još uvijek postupak za nositelja ne mora biti konačan jer sukladno Zakonu o zaštiti prirode nositelj ima pravo podnijeti **zahtjev za utvrđivanje prevladavajućeg javnog interesa** i odobrenje zahtjeva uz kompenzacijske uvjete. O podnesenom zahtjevu javnost se informira te ponovno ima pravo sudjelovanja u javnoj raspravi sukladno važećim propisima za sudjelovanje dajući primjedbe, mišljenja i prijedloge.

Postupak konačno završava ili odbijanjem zahtjeva ili utvrđivanjem kompenzacijskih uvjeta od strane Vlade RH. Javnost se informira o donesenoj odluci objavom iste (Dodatak 1.6. Postupak ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu).

Ocjena prihvatljivosti strategije, plana ili programa na ekološku mrežu

ŠTO JE?

Ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu (u daljnjem tekstu: Ocjena prihvatljivosti) je postupak kojim se ocjenjuje utjecaj plana, programa ili zahvata, samog i s drugim planovima, programima ili zahvatima, na ciljeve očuvanja i cjelovitosti područja ekološke mreže.

NADLEŽNO TIJELO

Nadležno tijelo je Ministarstvo zaštite okoliša i prirode. Važno je napomenuti kako zakonodavac čini razliku u sljedećem slučaju – ako se radi o strategiji, planu ili programu za koje se prema Zakonu o zaštiti okoliša provodi postupak strateške procjene utjecaja na okoliš – ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu provodit će se u okviru tog postupka. Ovdje se, dakle, radi o situaciji objedinjenja upravnih postupaka.

Ako to nije strategija, plan odnosno program za kojeg je potrebno provesti postupak strateške procjene, postupak se vodi sukladno Zakonu o zaštiti prirode.

SUDJELOVANJE JAVNOSTI

Ovaj poseban postupak se također dijeli na Prethodnu i Glavnu ocjenu.

Tijelo nadležno za donošenje strategije, plana i programa podnosi zahtjev nadležnom tijelu za pokretanje postupka Prethodne ocjene. U postupku Prethodne ocjene javnost biva informirana samo u trenutku donošenja konačne odluke nadležnog tijela – rješenja o prihvatljivosti ili neprihvatljivosti i to objavom na službenoj internetskoj stranici nadležnog tijela.

Ako nadležno tijelo isključi mogućnost značajnih negativnih utjecaja strategije, plana i programa na ciljeve očuvanja i cjelovitosti područja ekološke mreže, donosi rješenje da je strategija, plan ili program prihvatljiv za ekološku mrežu. Ako Ministarstvo ne isključi mogućnost značajnih negativnih utjecaja strategije, plana i programa na ciljeve očuvanja i cjelovitosti područja ekološke mreže, donosi rješenje da je za strategiju, plan ili program obvezna Glavna ocjena.

U postupku Glavne ocjene sudjelovanje javnosti provodi se sukladno posebnim propisima, odnosno Zakonu o zaštiti okoliša.

Sudjelovanje javnosti prilikom donošenja zakonskih i podzakonskih akata, planova i programa

1.3.3.

Osim sudjelovanja u postupcima koji se vode povodom određenog zahvata ili pak donošenja plana i programa jer mogu imati utjecaj na okoliš, javnost ima pravo sudjelovati i prilikom donošenja pravnih akata koji se tiču

okoliša. Štoviše, upravo je sudjelovanje javnosti prilikom donošenja zakona i ostalih akata veoma važno jer se javnosti daje mogućnost da već u trenutku kreiranja načela i pravila za buduću okolišnu politiku istakne

svoja mišljenja i prijedloge te tako doprinese donošenju učinkovitog i razumljivog akta. Tako Zakon o zaštiti okoliša u stavku 3. članka 17. propisuje:

“Javnost ima pravo sudjelovati u postupcima utvrđivanja polazišta, izrade i donošenja strategija, planova i programa, te izrade i donošenja propisa i općih akata u vezi sa zaštitom okoliša.”

U slučaju donošenja akata javnost je informirana već o namjeri donošenja takvog akta objavom na službenoj internetskoj stranici⁷ u trajanju od 30 dana. Prijedlog akta stavlja se na javnu raspravu. Sudjelovanje javnosti u ovom slučaju očituje se kroz podnošenje primjedbi, prijedloga i mišljenja pisanim putem u roku od 30 dana.

Koliko je važno na ispravan način uključiti ove postupke, svjedoči i donošenje Kodeksa savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja

zakona, drugih propisa i akata (NN 140/2009). Kodeks je namijenjen državnim službenicima koji rade u postupcima kod kojih postoji potreba uključivanja javnosti te pruža smjernice za učinkovito savjetovanje državnih tijela i zainteresirane javnosti u postupku donošenja zakona i drugih akata, kao i postojeće dobre prakse savjetovanja. Ovakav nacionalni kodeks nije jedino uporište za osobe koje rade u tijelima odgovornim za provedbu postupaka u kojima je nužno uključiti javnost. Preporuke i dobru praksu službenicima na europskoj razini donose Opća načela i minimalni standardi savjetovanja zainteresiranih strana od strane Europske komisije (General principles and minimum standards for consultation of interested parties by the Commission)⁸ te Kodeks sudjelovanja civilnog društva u odlučivanju (Code of good practice for civil participation in the decision making process)⁹ koji je podržalo Vijeće ministara EU.

7 Sva savjetovanja koja provode tijela državne uprave provode se putem internetske stranice <https://savjetovanja.gov.hr/> te internetskih stranica dijela državne uprave (ministarstva), savjetovanja ostalih tijela provode se putem njihovih internetskih stranica.

8 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52002DC0704>

9 <http://www.coe.int/en/web/ingo/civil-participation>

1.3.4. Sudjelovanje javnosti na lokalnoj razini izvan pozitivnog okolišnog zakonodavstva

U prethodnim poglavljima ukazali smo na važnost sudjelovanje javnosti u pitanjima zaštite okoliša koje je primjenjivo na državnoj razini bez obzira na lokaciju određenog zahvata, plana ili programa. Bitno je naglasiti kako javnost ima mogućnost i pravo sudjelovati i u procesima koji se događaju na lokalnoj razini sukladno Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/2001). Tako se građanima daje generalno pravo na neposredno sudjelovanje u odlučivanju u bilo kojim područjima, pa tako i u postupcima koji se tiču zaštite okoliša.

Prepoznamo sljedeće alate koji stoje građanima na raspolaganju:

- Lokalni referendum
- Mjesni zborovi građana
- Predstavke i pritužbe građana

Lokalni referendum

Referendum je oblik neposrednog odlučivanja birača u obavljanju državne vlasti o pitanjima određenim Ustavom Republike Hrvatske (državni referendum) i o pitanjima iz samoupravnog djelokruga jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (lokalni referendum).

Lokalni referendum o pitanju iz svojega samoupravnoga djelokruga o kojem predstavničko tijelo ima pravo donositi odluke može raspisati predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave, odnosno jedinice lokalne uprave i samouprave.

Raspisivanje referenduma može predložiti najmanje jedna trećina članova predstavničkog tijela, općinski načelnik, gradonačelnik ili župan, 20% ukupnog broja birača u jedinici za koju se traži raspisivanje referenduma, a u općini, gradu i Gradu Zagrebu i većina

vijeća mjesnih odbora, odnosno gradskih četvrti ili gradskih kotara na području općine, grada, odnosno Grada Zagreba.

Na lokalnom referendumu imaju pravo sudjelovati birači koji imaju prebivalište na području jedinice lokalne samouprave, odnosno jedinice lokalne uprave i samouprave za koju je referendum raspisan.

Odluka donesena na referendumu je obavezna. Nadležno tijelo državne vlasti, tijelo lokalne samouprave, odnosno tijelo lokalne uprave i samouprave prije isteka roka od godine dana od dana održavanja referenduma, nema pravo donijeti pravni akt ili odluku koja je sadržajno suprotna odluci donesenoj na referendumu.

Kao uspješan primjer uključivanja građana u odlučivanje na lokalnoj razini navodimo prvi lokalni referendum u Republici Hrvatskoj proveden 28. travnja 2013. u Dubrovniku.

Zelena akcija i Pravo na grad priključili su se inicijativi građana Srđ je naš, koju su 2010. godine pokrenule dubrovačke udruge koje se suprotstavljaju projektu golf – terena Srđa te otad zajedno provode intenzivnu kampanju. Sporni projekt obuhvaća izgradnju i prodaju 268 vila i 408 apartmana, čime se posljednji strateški prostor grada prepušta interesu ulagača, ograničavajući urbanistički i gospodarski razvoj, a problematičan je i s ekološkog aspekta potrošnje vode i zagađenja pesticidima.

8. siječnja 2013. održano je javno izlaganje Studije utjecaja na okoliš sportsko – rekreativnog centra s golf – igralištem na Srđu. Mnogobrojni okupljeni Dubrovčani izrazili su nezadovoljstvo projektom. Inicijativa Srđ je naš organizirala je od 1. do 15. veljače prikupljanje potpisa za održavanje referenduma. U petnaest dana prikupljeno 10,980 potpisa, što iznosi gotovo 30 posto biračkog tijela. Na temelju toga, Ministarstvo uprave 27. ožujka odobrilo je raspisivanje prvog referenduma na zahtjev građana u Hrvatskoj. Taj prvi, uspješni pokušaj prikupljanja potpisa za raspisivanje referenduma na zahtjev građana da suodlučuju u lokalnim pitanjima rezultirao je cijelim nizom sličnih inicijativa u kojima su građani pokazali želju za sudjelovanjem u procesu donošenja odluka.

Na tribini pod nazivom “Ekonomski aspekti golf resorta na Srđu” održanoj 17. ožujka u punoj dvorani kina Sloboda u Dubrovniku zaključeno je kako nema cost – benefit analize za projekt golf – resorta na Srđu, te da su nepoznati troškovi infrastrukture koju će grad Dubrovnik platiti. Građani Dubrovnika pozvani su da izađu na referendum i glasaju protiv ovog projekta jer nema dovoljno podataka za informirano odlučivanje o njegovoj korisnosti, a do tad javnosti prezentirani podaci upućuju na štetnost istoga. Stoga su, 19. travnja, Zelena akcija, Srđ je naš i Udruženje hrvatskih arhitekata nadležnom Upravnom sudu u Splitu predali tužbu protiv Ministarstva zaštite okoliša i prirode zbog Rješenja o prihvatljivosti Zahvata za okoliš za golf – resort. Istraživanje javnog mnijenja, provedeno od 9. do 12. travnja na uzorku od 400 ispitanika na području grada Dubrovnika, pokazalo je da 62% ispitanika više vjeruje Inicijativi, dok je 29% povjerenje ukazalo nositelju projekta, tvrtki Razvoj golf.

U nedjelju, 28. travnja 2013. u Dubrovniku je prvi put u povijesti Republike Hrvatske održan referendum koji su inicirali sami građani. Od građana koji su se odazvali na referendum, njih čak 85% (odnosno 10,051) izjasnilo se protiv projekta tvrtke Razvoj golf kojim se, pod krinkom izgradnje igrališta za golf, omogućava apartmanizacija Srđa. Iako ovaj rezultat nije bio obvezujući, zbog nedovoljne izlaznosti (31,5%), očekivalo se da će Gradsko vijeće Grada Dubrovnika uvažiti mišljenje velikog broja građana koji su se eksplicitno usprotivili projektu na Srđu. Umjesto toga, zbog nemogućnosti ijedne političke grupacije da osigura većinu u Gradskom vijeću, stvorena je neprincipijelna koalicija tzv. Dubrovački dogovor (SDP, HDZ, HNS, HSP AS, DDS i Stranka umirovljenika), čiji je glavni cilj bilo izglasavanje urbanističkog plana uređenja (UPU) za plato Srđa, a za čije je

{i}

izglasavanje istjecao rok. Unatoč izigravanju volje građana na taj način, te unatoč činjenici da su sa izglasavanjem UPU-a stvoreni i formalni preduvjeti za realizaciju projekta apartmanizacije Srđa, realizaciji se nije pristupilo niti dvije godine nakon izglasavanja. Razlozi su razni – od nepovoljne situacije na tržištu nekretnina do nemogućnosti postizanja dogovora oko omjera preuzimanja troškova infrastrukture, ali mahom potvrđuju teze inicijative Srđ je naš o prirodi tog projekta. U međuvremenu, Visoki upravni sud na zahtjev udruga iz inicijative Srđ je naš ukinuo je nezakonite izmjene prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije iz 2006. koje su omogućile bujanje nekretninskih sadržaja u sklopu golf resorta na Srđu. Inicijativa nastavlja voditi pravne postupke koji su u tijeku, a pokrenuti će i nove, s ciljem konačnog zaustavljanja projekta na Srđu.

PROJEKT GOLF PARK
DUBROVNIK
IZVOR: WWW.GOLF-
PARKDUBROVNIK.HR

Mjesni zborovi građana

Mjesni zborovi građana sazivaju se zbog izjašnjavanja građana o pojedinim pitanjima od lokalnog značenja, raspravljanja o potrebama i interesima građana te zbog davanja prijedloga za rješavanje pitanja od lokalnog značaja.

Općinsko, odnosno gradsko vijeće, može tražiti mišljenje od mjesnih zborova građana o prijedlogu općeg akta ili nekog drugog pitanja iz djelokruga općine, odnosno grada, kao i o drugim pitanjima.

Građani imaju pravo predstavničkom tijelu predlagati donošenje određenog akta ili rješavanje određenog pitanja iz njegovog djelokruga.

Odluka donesena na mjesnom zboru građana obavezna je za mjesni odbor, odnosno odbor gradske četvrti, ali ne obvezuje predstavničko tijelo općine ili grada.

Predstavke i pritužbe građana

Tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave dužna su omogućiti građanima i pravnim osobama podnošenje predstavki i pritužbi na svoj rad kao i na rad njihovih upravnih tijela te na neprikladan odnos zaposlenika tih tijela u situacijama kada im se obraćaju zbog ostvarivanja svojih prava i interesa ili izvršavanja svojih građanskih dužnosti.

Na podnesene predstavke i pritužbe, čelnik tijela jedinice lokalne samouprave, odnosno upravnih tijela tih jedinica dužan je građanima i pravnim osobama dati odgovor u roku od 30 dana od dana podnošenja predstavke, odnosno pritužbe.

Predstavke mogu podnositi građani koji imaju biračko pravo. Predstavke građana ne obvezuju tijelo kojem se podnose.

Arhuška konvencija, osim sudjelovanja javnosti tijekom procesa koji se tiču okoliša, ide korak dalje i omogućava javnosti da svaku odluku u okolišu mogu izazivat ispred viših instanci, ukoliko takva instanca postoji. Bitno je razjasniti što točno podrazumijeva

pravo pristupa pravosuđu, tko uživa to pravo i pred kojim tijelima. U nastavku donosimo kratak pregled postupaka pred nacionalnim i međunarodnim tijelima u pitanjima zaštite okoliša.

Pristup pravosuđu Republike Hrvatske

1.4.1.

ŠTO PODRAZUMJEVA PRAVO NA PRISTUP PRAVOSUĐU?

Sukladno važećem Zakonu o zaštiti okoliša, pravo na pristup pravosuđu je pravo na izjavljivanje žalbe nadležnom tijelu, odnosno pravo na podnošenje tužbe nadležnom sudu. Pristup pravosuđu prema Zakonu o zaštiti okoliša tako ide u dva smjera – kada se izaziva odluka iz područja pristupa informacijama te kada se izaziva odluka, odnosno propust, javne vlasti u određenom zahvatu koji može imati bitan utjecaj na okoliš. Tako Zakon u članku 19. koji donosi načela pristupu pravosuđu kaže kako „svaka osoba (građanin i druga fizička te pravna osoba, njihove skupine, udruge i organizacije) koja smatra da je njezin zahtjev za informacijom u pitanjima zaštite okoliša zanemaren, neosnovano odbijen, djelomično ili u cijelosti ili ako na njega nije odgovoreno na odgovarajući način, ima pravo na zaštitu svojih prava sukladno s posebnim propisom o pravu na pristup informacijama.“¹⁰

U odnosu prema zahvatu u okolišu, u istom članku, Zakon propisuje da „u svrhu zaštite prava na zdrav život i održiv okoliš te u svrhu zaštite okoliša i pojedinih sastavnica okoliša i zaštite od štetnog utjecaja opterećenja, osoba koja učini vjerojatnim svoj pravni interes i osoba koja zbog lokacije zahvata i/ili zbog prirode i/ili utjecaja zahvata može, u skladu sa zakonom, dokazati da joj je trajno narušeno pravo, ima pravo osporavati postupovnu i materijalnu zakonitost odluka, čina i propusta tijela javne vlasti putem nadležnog tijela i/ili nadležnog suda.“¹¹

TKO IMA PRAVO PRISTUPA PRAVOSUĐU?

S obzirom na postupke koji se odnose na **pravo pri-**

stupu informacijama, onda kad je pravo na pristup informaciji o okolišu na bilo koji način povrijeđeno, pravo izazivati odluku tijela o informaciji pred sudom ima osoba koja je podnijela zahtjev za informacijom. Zahtjev za informacijom može podnijeti svaka osoba – građanin i druga fizička te pravna osoba, njihove skupine, udruge i organizacije.

S obzirom na postupke koji uključuju **pravo na sudjelovanje javnosti** prilikom odlučivanja o zahvatu u okolišu ili donošenju plana, programa, strategije odnosno pravnih akata koji mogu imati utjecaj na okoliš, Zakon propisuje tko može imati **dovoljan pravni interes** da izaziva odluke nadležnog tijela donesene u spomenutim postupcima. Dovoljan pravni interes ima svaka fizička i pravna osoba koja zbog lokacije zahvata i/ili zbog prirode i utjecaja zahvata može dokazati da joj je narušeno pravo. Posebno je važno naglasiti kako Zakon propisuje **pretpostavku** da udruga civilnog društva koja djeluje u području zaštite okoliša ima **dovoljan (vjerojatan) pravni interes** u postupcima ako je:

- registrirana sukladno s posebnim propisima o udrugama te da joj je statutom kao cilj određena zaštita i unapređenje okoliša, uključujući i zaštitu ljudskog zdravlja i zaštitu ili racionalno korištenje prirodnih dobara,
- registrirana **najmanje dvije godine prije** nego je započeo postupak tijela javne vlasti o zahtjevu povodom kojega iskazuje svoj pravni interes te ako dokaže da je u tom razdoblju aktivno sudjelovala u aktivnostima vezanim za zaštitu okoliša na području grada ili općine gdje ima registrirano sjedište sukladno svojem statutu.

10 Citirano prema: Zakon o zaštiti okoliša (NN 80/2013)

11 Citirano prema: Zakon o zaštiti okoliša (NN 80/2013)

Vezano uz **osporavanja odluka, radnji i propusta tijela javne vlasti te djelovanja ili propuštanja djelovanja pravnih i fizičkih osoba** u pitanjima zaštite okoliša, Zakon nalaže kako svaka fizička i pravna osoba koja smatra da je takvim djelovanjem tijela javne vlasti i fizičke ili pravne osobe (primjerice: operatera, onečišćivača) u pitanjima zaštite okoliša povrijeđen ovaj Zakon, odnosno posebni zakon kojim je uređena zaštita pojedine sastavnice okoliša ili zaštita od utjecaja opterećenja te propisi doneseni na temelju tih zakona, **ima pravo**, pred nadležnim sudom osporavati zakonitost donesene odluke, radnje i propusta u vezi sa zaštitom okoliša te osporavati zakonitost djelovanja ili propuštanja djelovanja u pitanjima zaštite okoliša.

SUDSKA NADLEŽNOST U PITANJIMA PRISTUPA PRAVOSUĐU
Za postupke pristupa pravosuđu u okolišnim pitanjima na razini Republike Hrvatske nadležan je Upravni sud, dok je drugostupanjski sud Visoki upravni sud Republike Hrvatske.

Sudski postupak po svakoj tužbi iz područja zaštite okoliša, sukladno Zakonu o zaštiti okoliša, hitan je. U praksi to bi značilo da se radnje pred sudom moraju obavljati u razumnim rokovima, a sud posebnu pažnju posvetiti ekonomičnosti postupka i vremenskom okviru u kojem se radnje obavljaju u odnosu na štetu koja prijete okolišu u datom predmetu.

KONFERENCIJA ZA NOVINARE SAVJETODAVNOG VIJEĆA ZA OKOLIŠ GRADA SPLITA
IZVOR: WWW.DALMACIJANEWS.HR

U ovom poglavlju obrađeno je pravo na pristup pravosuđu na međunarodnoj razini, s obzirom na Arhušku konvenciju kao međunarodni akt. Konvencije na međunarodnoj razini formiraju tijela za provedbu načela koja zagovaraju, kao i tijela nadležna u slučaju kršenja odredbi od strane članica konvencije. Tako i Arhuška konvencija ima formiran tzv. Odbor za praćenje usklađenosti s Arhuškom konvencijom.¹² Uloga Odbora je da postupi po pritužbama nepoštivanja odredbi Konvencije od strane potpisnica.

ŠTO PODRAZUMJEVA PRAVO NA PRISTUP PRAVOSUĐU?

Pravo na pristup pravosuđu, u ovom slučaju, podrazumijeva upućivanje predstavke nepoštivanja odredbi Arhuške konvencije Odboru. Nepoštivanje odredbe može se očitovati kao pogrešna primjena odredbi ili u tome što potpisnica nije uopće primijenila odredbe Konvencije.

Važno je napomenuti kako će Odbor razmatrati činjenicu da li su iscrpljeni svi pravni putevi u državi koja je prijavljena, te na osnovu toga može zaključiti kako neće razmatrati predstavku ako neopravdano nisu.

Pravila postupka utvrđena su u službenoj Odluci I/7 Arhuške konvencije.

TKO IMA PRAVO PRISTUPA PRAVOSUĐU?

Pravo upućivanja predstavke ima:

- država potpisnica zbog nepoštivanja odredbi od strane druge države potpisnice,
- država potpisnica zbog vlastitog nepoštivanja,
- Tajništvo Konvencije,
- javnost.

Za potrebe ovog priručnika najvažniji način podnošenja predstavke jest upravo ovaj posljednji – kada javnost ima pravo uputiti predstavku i započeti postupak ispitiivanja poštivanja odredbi Konvencije ispred Odbora. Ovo pravo može iskoristiti bilo koja fizička ili pravna osoba koja ne mora biti državljanin potpisnice o kojoj

je u predmetu riječ niti biti članom organizacije koja ima sjedište u toj državi, a koja smatra kako je određena država potpisnica pogrešno primijenila ili nije primijenila odredbe Konvencije.

SUDSKA NADLEŽNOST U PITANJIMA PRISTUPA PRAVOSUĐU
Nadležan je Odbor za usklađenost Arhuške konvencije.

U poglavlju 3. priručnika donosimo detaljan opis dva okolišna postupka koje je uspješno provela Udruga Sunce, kao praktične primjere gore iznesenih pretpostavki za pristup pravosuđu na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Napominjemo kako je sudska praksa, pogotovo na nacionalnoj razini, siromašna sadržajem jer se radi o pravu okoliša kao novoj grani i to u trenutku u kojem se ono tek gradi. Kako je upravo Udruga Sunce bila akter nekih od prvih postupaka u Hrvatskoj, za primjer iznosimo slučajeve koje je Sunce samo iznijelo na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Radi se o slučaju pred Upravnim sudom RH u postupku protiv Ministarstva zaštite okoliša i prirode kada je podnesena tužba protiv Rješenja kojim se Zahvat – prihvat, privremeno skladištenje i loženje krutog goriva iz otpada (RDF/SRF) u tvornicama tvrtke CEMEX Sv. Juraj i Sv. Kajo, proglašava prihvatljivim za okoliš.

Drugi slučaj Udruge Sunce pred Vijećem Arhuške konvencije u kojem smo ponovno protiv istog Ministarstva, branili naš stav o obveznom sudjelovanju javnosti u donošenju planova gospodarenja otpadom na lokalnim razinama.

¹² Aarhus Convention Compliance Committee; više na <http://www.unece.org/env/pp/cc.html>

Sudjelovanje i rano uključivanje građana u procese odlučivanja koji imaju utjecaj na okoliš, za razliku od samog informiranja kao i uključivanja zbog pukog ispunjavanja zakonskih obveza, višestruko je učinkovitije za donošenje ispravnih odluka u korist lokalne zajednice. Djeluje, također, kao prevencija eventualnih sukoba koji se mogu javiti prilikom donošenja odluka o projektima koji imaju značajan utjecaj na okoliš, ali i lokalnu zajednicu u kojoj se realiziraju. Postoje različiti modeli koji omogućavaju i potiču sudjelovanja

građana. U ovom poglavlju dajemo pregled modela u kojima su se relevantni dionici za pojedina pitanja organizirali u vijeća. Predstavljen je i inovativni model za sudjelovanja javnosti u kojem se koristi IT tehnologija, odnosno interaktivna web mapa kao poticaj za uključivanje šireg kruga građana u suodlučivanje te ukazivanje na okolišne gradske probleme. Poglavlje uključuje zaključke i preporuke za sve one koji odlučuju vijeća ili slične interaktivne web mape uspostaviti u svojim lokalnim zajednicama.

Vijeća za okoliš

Kako bi potakli osnivanje sličnih vijeća u drugim lokalnim zajednicama, predstavljamo vijeća za okoliš kao inovativne modele uključivanja javnosti i njihove rezultate rada, a koji su proizašli iz njihovog jednoipolgodišnjeg rada.

Vijeća su osnovana na području četiri dalmatinske županije, u različitim lokalnim zajednicama po veličini, geografskoj lokaciji, specifičnostima te s različitim okolišnim problemima i prioritetima. Iako su postojale određene sličnosti u strukturiranju i načinu rada, rad vijeća razlikovao se po geografskom obuhvatu, broju stanovnika u području djelovanja vijeća, specifičnim temama kojima su pristupili u radu te načinu formiranja. Ipak uočeni nedostaci, većinom su u većoj ili manjoj mjeri prisutni u svim osnovanim vijećima te su zaključci i preporuke za poboljšanje nastali sažimanjem rezultata rada i iskustava stečenih kroz sva četiri vijeća.

Savjetodavna vijeća za okoliš

Savjetodavna vijeća za okoliš zamišljena su kao tijela koja će omogućiti osobama iz različitih sektora, a čije je područje djelovanja povezano sa zaštitom okoliša i održivim razvojem, međusobnu razmjenu informacija i znanja, detektiranje problema, predlaganje i propitivanje mogućih rješenja za pojedina identificirana okolišna pitanja. Rezultat su potrebe za poboljšanjem i omogućavanjem kontinuirane komunikacije ključnih aktera određenog područja po pitanjima zaštite okoliša i održivog razvoja. Tako je sredinom 2014. godine osnovano Savjetodavno vijeće za okoliš grada Splita te Savjetodavno vijeće za okoliš Šibensko-kninske županije. Namjera je bila i uključivanje vijeća u cjelini ili pojedinih članova, u relevantne službene procedure po pojedinim okolišnim pitanjima i to u ranoj fazi kada je moguć značajniji utjecaj na formiranje različitih okolišnih politika, poput gospodarenja otpadom na lokalnim razinama ili upravljanja zelenilom.

2.1.

KARTA DALMACIJE S LOKACIJAMA SAVJETODAVNIH I SURADNIČKIH VIJEĆA

SPLIT

stanovnika: 178,102
Savjetodavno vijeće za okoliš grada Splita

ŠIBENSKO-KNINSKA ŽUPANIJA

stanovnika: 109,375
Savjetodavno vijeće za okoliš Šibensko-kninske županije

OPĆINA SALI (DUGI OTOK)

stanovnika: 1,698
Suradničko vijeće Parka prirode Telašćica

GRAD LASTOVO (LASTOVO)

stanovnika: 792
Suradničko vijeće Parka prirode Lastovsko otočje

Dobro je otvarati oči i teme, pozitivno je što se traže načini da se nešto pokrene, pa će i konkretni rezultati doći.

Ivanka Ajduković, poduzetnica,
— specijalist zaštite okoliša Mali Luka d.o.o., direktorica

Savjetodavno vijeće za okoliš grada Splita osnovano je na Dan zaštite okoliša 05. 06. 2014. Udruga Sunce pokrenula je inicijativu za osnivanje vijeća zbog potrebe za većim učešćem ali i većom suradnjom ključnih aktera u zaštiti okoliša na području Splita, te time učinkovitijom zaštitom okoliša grada te njegovom usmjeravanju ka održivom razvoju.

Inicijativa je naišla na izniman interes te su se Vijeću pridružili predstavnici Grada Splita kao suradnika na projektu, predstavnici relevantnih institucija u gradu Splitu, udruga civilnog društva i građanskih inicijativa, medija, privatnog sektora, a čiji rad je vezan uz problematiku zaštite okoliša i održivog razvoja (Dodatak 2.1. Popis članova Savjetodavnog vijeća za okoliš grada Splita).

Najvažnija pozitivna stvar nastala radom Vijeća je suradnja institucija, sektora uprave i udruga. Bez nastavka njihove dobre suradnje u budućnosti teško će biti vidljivog napretka u zaštiti okoliša i prirode u gradu Splitu.

Vesna Slapničar, dipl. ing. kem. tehnologije,
— Čistoća d.o.o. Split, Samostalni referent za razvoj i zaštitu okoliša

Rad Vijeća od osnutka koordinira Udruga Sunce pri čemu se u planiranje dnevnog reda uključuju svi članovi vijeća, dok se sastanci organiziraju u što većoj mjeri koristeći participativne metode koje svim članovima vijeća omogućavaju i potiču ih na sudjelovanje u radu. Za pojedine sastanke po važnijim pitanjima angažira se i facilitator. Već na prvom sastanku, usvojene su Smjernice za rad Savjetodavnog vijeća za okoliš grada Splita (Dodatak 2.2.) čiji je nacrt izradila Udruga Sunce te je putem mailing liste predstavljen članovima Vijeća kako bi se zajednički utvrdile dopune i korekcije. Svaki sastanak Vijeća popraćen je zapisnikom.

S obzirom da su okolišni problemi u gradu Splitu brojni, članovi vijeća su kroz jednu od prvih radionica, radionicu za definiranje prioriteta rada vijeća, zajednički definirali „zelenilo s naglaskom na park šumu Marjan“ i „gospodarenje otpadom u širem smislu“ kao prioritete rada u prvoj godini. Potom su organizirani sastanci kako bi se rješavala pojedina pitanja unutar ovih tema, a koje su članovi vijeća identificirali kroz svoj rad u matičnim organizacijama te im pronalazili rješenja. S ciljem promoviranja rada vijeća među širim građanstvom i poticanja rješavanja pojedinih okolišnih pitanja, među članovima vijeća nalaze se predstavnici javnih i neprofitnih medija. U okviru rada vijeća organizirane su i tematske edukativne aktivnosti, a čije se održavanje pokazalo kao važno, kako za unapređenje znanja i iskustva pojedinih članova vijeća, tako i za donošenje daljnjih odluka za pojedina pitanja. Tako je u okviru rada splitskog vijeća održana radionica „Kompostiranje“ uz vanjskog stručnog suradnika, te studijsko putovanje u Italiju posvećeno gospodarenju otpadom u gradovima, s naglaskom na biootpad i kompostiranje.

Studijsko putovanje – Najuspješniji primjeri odgovornog gospodarenja otpadom — talijanska regija Veneto.

U talijanskoj regiji Veneto s 4,8 milijuna stanovnika nailazimo na neke od najuspješnijih primjera u odgovornom gospodarenju otpadom, temeljenom na principima smanji stvaranje otpada, ponovno koristi i recikliraj. Ova regija, naime, prednjači u Italiji u odgovornom gospodarenju otpadom pa je čak 77% općina (65% stanovnika) obuhvaćeno odvojenim prikupljanjem otpada sustavom „od vrata do vrata“.

U regiji djeluje čak 200 tvrtki koje se bave recikliranjem dok ih je u čitavoj Hrvatskoj tek nekoliko. Ovdje se nalazi i gradić Ponte nelle Alpi s 8,500 stanovnika koji odvojeno prikuplja 91,3% otpada, te grad Treviso s 80,000 stanovnika i 85% odvojenim prikupljanjem otpada. U okviru studijskog putovanja posjećeno je postrojenje za obradu organskog otpada „Biomani“ (Maniago, Pordenone), Općina Ponte nelle Alpi, postrojenje za obradu otpada, uključujući i biootpada „Dolomiti Ambiente“ (Santa Giustina, Belluno) te javno poduzeće „Contarina s.p.a“ (Treviso) koje opslužuje 554,000 stanovnika, odnosno 260,000 korisnika usluge pri čemu je više od 80% otpada prikupljeno odvojeno. S ovim primjerima dobre prakse, upoznali su

se članovi splitskog Vijeća za okoliš; predstavnice Grada Splita, komunalnog poduzeća Čistoća d.o.o. iz Splita, predstavnici nevladinog sektora iz Udruge Sunce, Društva Marjan te Građanska inicijative Karepovac – drugo lice Splita, novinar portala Stav, nezavisni vijećnik Splitsko-dalmatinske županije te dopredsjednica mjesnog odbora Kamen, koji su sudjelovali na studijskom putovanju. S ciljem poticanja održivog gospodarenja otpadom i cirkularne ekonomije u Dalmaciji, omogućili smo da na studijskom putovanju sudjeluju članovi Savjetodavnog vijeća za okoliš Šibensko-kninske županije, predstavnik Grada Knina i komunalnog poduzeća iz Knina, Ekološke udruge „Krka“ Knin, te članovi Suradničkih vijeća iz parkova prirode Lastovsko otočje i Telašćica, odnosno direktori komunalnih poduzeća s ovih otoka. Studijskom su se putovanju pridružili i predstavnici komunalnog poduzeća iz Metkovića, predstavnic Grada Trogira te nevladine udruge Zelena akcija iz Zagreba. Svoja iskustva s putovanja, članovi vijeća iz ovih lokalnih zajednica, prezentirali su ostalim članovima na sastancima vijeća koji su organizirani nakon studijskog putovanja.

POSJET POSTROJENJU
ZA KOMPOSTIRANJE
BIOMAN U OKVIRU
STUDIJSKOG
PUTOVANJA

Kao jedan od najznačajnijih rezultata istaknula bi prepoznavanje, analiziranje, te predlaganje rješenja problema iz tematike zaštite okoliša, a posebno u svezi gospodarenja otpadom. Puno “živuće” prakse te uspoređivanje s pozitivnom praksom u Europi, konkretno Italiji kroz organizirano studijsko putovanje.

Vijeće je potaknulo i učinilo izglednom suradnju i na drugim EU projektima.

Marjana Čosić, prof. biologije i kemije,

— Grad Split, Služba za prostorno planiranje i zaštitu okoliša, viša savjetnica za zaštitu okoliša

Između sastanaka Vijeća, članovi zajednički raspodjeljuju zadatke o kojima izvještavaju putem mailing liste ili prilikom narednog sastanka Vijeća. Za potrebe unapređenja daljnjeg rada Vijeća, nakon godinu dana, provedena je evaluacija rada. Članovi su imali priliku pojedinačno procijeniti koliko rad Vijeća doprinosi rješavanju okolišnih prioriteta, iznijeti prijedloge za unapređenje učinkovitosti rada Vijeća kao i njihova osobnog uključivanja. Također procijenili su koliko rad u Vijeću ima utjecaja na njihove matične organizacije kao i razinu prijenosa informacija, korisnost edukacija provedenih u okviru rada Vijeća te potrebe za dodatnim edukacijama.

Rezultati rada splitskog Vijeća za okoliš

Rezultati svakako predstavljaju i sinergiju s ostalim aktivnostima i promjenama koje se, po različitim temama u području zaštite okoliša i prirode, događaju na lokalnoj i nacionalnoj razini. Kao uspjesi u radu splitskog Vijeća u prvih godinu i pol dana ističu se:

- Međusobna razmjena informacija, edukacija i povezivanje relevantnih aktera iz različitih sektora, s ciljem rješavanja uočenih manjih i većih okolišnih problema na različitim razinama, a unutar odabranih okolišnih prioriteta.
- Članovi Vijeća zajednički su utvrdili potrebu za unapređenjem upravljanja i održavanja Park šume Marjan, kao i unapređenjem održavanja ostalih zelenih površina u gradu Splitu.
- Članovi Vijeća su otvorili pitanje moguće pogrešno utvrđenog vlasništva nad većim dijelom šuma i šumskog zemljišta u Park šumi Marjan, o čemu direktno ovisi način financiranja gospodarenja šumama u Park šumi Marjan, kao i pokretanje postupka izvanredne revizije važećeg Programa gospodarenja. Društvo Marjan, kao član Vijeća,

o svemu je obavijestilo Državno odvjetništvo Republike Hrvatske i očekuje se njihov odgovor.

- Uočeni su problemi u gospodarenju zelenilom grada Splita te su pokrenuti postupci za unapređenjem posebice u odnosu na osiguravanje transparentnosti upravljanja zelenilom – pokrenuta je inicijativa da se donese, odnosno objavi Program održavanja zelenih površina grada Splita.
- Kao rezultat povezivanja članova Vijeća, edukacija o odgovornom stvaranju i postupanju s otpadom uvrstit će se u Strategiju grada prijatelja djece, a jedna od aktivnosti bit će i smanjivanje i prestanak upotrebe plastičnih čaša u dječjim vrtićima.
- Promocija kompostiranja te podizanje svijesti među donositeljima odluka o nužnosti uspostave kompostiranja biootpada u Splitu.
- Jedan o rezultata jačanja suradnje je partnerstvo Udruge Sunce i Grada Splita na projektu „LIFE-Kompost za Dalmaciju“, a čije aktivnosti doprinose odgovornom gospodarenju biootpadom u Splitu. Projekt, naime, predviđa pilot organizaciju odvojenog prikupljanja biootpada u gradu Splitu te njegovo kompostiranje na kompostani u gradu Kaštela, a koja će biti izrađena u okviru predloženog projekta.
- Vijeće je ukazalo na problem nepostojanja sjeckalice za zeleni otpad temeljem čega je pokrenut postupak nabavke sjeckalice za zeleni otpad od strane komunalnog poduzeća Čistoća d.o.o.Split.
- Podizanje svijesti, među odgovornima, o važnosti uređenja i sanacije gradskog odlagališta Karepovac.

Vidljive rezultate u gradu Splitu je vrlo teško identificirati, a oni bi ovdje bili najinteresantniji. Ono što se ne vidi, a definitivno je rezultat, to je podizanje svijesti o odvajanju otpada, poglavito kompostiranju, a to će s vremenom dati rezultat koji će se vidjeti u našem okolišu.

Vesna Slapničar, dipl. ing. kem. tehnologije,
— Čistoća d.o.o. Split, Samostalni referent za razvoj i zaštitu okoliša

SASTANAK
SAVJETODAVNOG
VIJEĆA ZA OKOLIŠ
GRADA SPLITA

2.1.2. Savjetodavno vijeće za okoliš Šibensko kninske županije

Ekološka udruga „Krka“ Knin je kroz svoj dugogodišnji rad te osobito rad Zelenog telefona identificirala neadekvatno gospodarenje otpadom kao jedan od najznačajnijih okolišnih problema u Šibensko-kninskoj županiji. Istovremeno je uočena velika potreba za povezivanjem ključnih aktera putem održavanja zajedničkih radionica, sastanaka te okruglih stolova, kako bi se unaprijedilo gospodarenje otpadom u Županiji. Stoga je kroz projekt „Zajedno za prirodu i okoliš“ planirano osnivanje Vijeća koje će se prvenstveno fokusirati na problematiku gospodarenja otpadom. Savjetodavno vijeće za okoliš Šibensko-kninske županije uspostavljeno je u svibnju 2014. godine, a nositelji njegove uspostave bili su Ekološka udruga „Krka“ Knin, Grad Knin

i Općina Kistanje. Osnivački sastanak održan je u Ekološko-informativnom centru u Kninu.

Savjetodavno vijeće za okoliš Šibensko-kninske županije sačinjavaju predstavnici nadležnih službi Šibensko-kninske županije, predstavnici gradova i općina u Županiji, gradskih tvrtki za odvoz otpada, komunalnih redara, nevladinih udruga, JU za zaštićene prirodne vrijednosti, nadležnih inspekcija i ostalih relevantnih dionika (Dodatak 2.3. Popis članova Savjetodavnog vijeća za okoliš Šibensko kninske županije). Vijeće djeluje sukladno Pravilniku o radu vijeća koji su svi članovi usvojili. Vijeće je u svom radu identificiralo mogućnosti zajedničkog djelovanja te probleme i prioritete u organizaciji održivog gospodarenja otpadom u Šiben-

sko-kninskoj županiji. Teme o kojima se raspravljalo na održanim sastancima Vijeća su: Regionalni centar za gospodarenje otpadom Bikarac, ovlasti komunalnih redara, učinkovitost strategija za gospodarenje otpadom, transfer stanica u Biskupiji, nadzor ilegalnih deponija, izgradnja mHE Krčić, onečišćenje rijeka Orašnice i Krke, otpadne vode i lagune tvornice DIV, izgradnja uređaja za pročišćavanje voda u Kninu i Drnišu. Budući da je edukacija građana o odgovornom odnosu prema otpadu prepoznata kao nužna, članovi Vijeća u okviru jednog od održanih sastanka izradili su i „Plan edukacije građana o otpadu“ s definiranim zadacima, odgovornim institucijama i rokovima. Plan edukacije građana je svim članovima Vijeća iznimno koristio te su provedene brojne akcije iz plana, u nekim gradovima i općinama u manjoj, a u nekim u većoj mjeri. Educirani su građani, prvenstveno djeca putem radionica, medija i letaka. Poboljšana je suradnja svih članova Vijeća radi uspješnije edukacije građana putem zajedničkih akcija (npr. zajedničke akcije čišćenja „Zelena čistka“), kao i putem provedbe zajedničkih projekata. Krenulo se s razmjenom dobrih ideja između članova Vijeća, a projekt kompostiranja koji je udruga „Krka“ provodila u Kninu proširen je na druge

gradove i općine u toj županiji (Šibenik, Drniš, Biskupija). Kninska tvrtka „Čistoća i zelenilo d.o.o.“ izradila je edukativni letak o odvojanju otpada te ga je, uz račune za odvoz otpada, poslala svim građanima grada Knina. Posebna pažnja posvetila se i prijenosu znanja i iskustva između članova Vijeća ali i među vijećima koja su uspostavljena u okviru projekta i to o specifičnim okolišnim temama i alatima za poticanje sudjelovanja i uključivanja građana. Tako su predstavnici Vijeća za okoliš Šibensko-kninske županije sudjelovali na edukacijskim aktivnostima održanim u okviru projekta (studijsko putovanje u Italiju, radionica o kompostiranju održana u Splitu). Članovi Vijeća koji su sudjelovali na ovim edukacijskim aktivnostima stečena znanja i iskustva prezentirali su ostalim članovima Vijeća u okviru održanih sastanaka. Na jednom od sastanaka Vijeća predstavljena je interaktivna Web mapa Sinjaj.hr (vidi poglavlje 2.3.) te se raspravljalo o mogućnostima uspostave slične mape za područje Knina i Šibensko-kninske županije.

Većina članova Vijeća smatra kako sa sastancima treba nastaviti i nakon završetka projekta.

SASTANAK
SAVJETODAVNOG
VIJEĆA ZA OKOLIŠ
ŠIBENSKO-KNINSKE
ŽUPANIJE

Rezultati rada šibensko-kninskog Vijeća za okoliš:

- Izraden je akcijski plan edukacije građana vezano za gospodarenje otpadom koji se počeo i realizirati po pojedinim aktivnostima (Dodatak 2.4. Akcijski plan edukacije o otpadu u Šibensko kninskoj županiji),
- Promovirana je važnost održivog gospodarenja otpadom,
- Relevantnim institucijama ukazano je na druge ekološke probleme u Županiji,
- Poboljšana je suradnja i komunikacija među članovima Vijeća, odnosno među različitim sektorima.

Rad Savjetodavnog vijeća za okoliš Šibensko-kninske županije omogućio je bolju suradnju u rješavanju problema vezanih uz čišći i ljepši okoliš, prikupljanje i razvrstavanje otpada.

Blanka Šimić, Bacc.ing.agronomije

— Čistoća i zelenilo d.o.o., Knin

KLIFOVI U PARKU
PRIRODE TELAŠĆICA

Suradnička vijeća osnovana su za područje Parka prirode Lastovsko otočje i Parka prirode Telašćica. Ova zaštićena područja nalaze se u manjim, ruralnim, otočnim zajednicama. Park prirode Lastovsko otočje nalazi se na području Općine Lastovo koja broji 792 stanovnika, dok se Park prirode Telašćica nalazi na području Općine Sali na Dugom otoku koja broji 1,698 stanovnika.

Ova zaštićena područja dozvoljavaju gospodarske aktivnosti i kao takva izložena su utjecaju čovjeka. Ne mogu se, stoga, promatrati kao zatvoreni sustavi i u njima je potrebno uspostaviti suživot čovjeka i prirode. Ljudske aktivnosti ne smiju narušavati neophodnu ravnotežu potrebnu za život pojedinih vrsta i/ili funkcioniranje staništa zbog kojih je područje zaštićeno, ali zaštita ne smije ugroziti ni čovjekov opstanak.

Na međunarodnoj razini prepoznata je nužnost uključivanja lokalnih zajednica u upravljanje zaštićenim područjima, a suradnička vijeća su upravo jedan od takvih alata. Suradnička vijeća predstavljaju tijela koja čine dionici zainteresirani za održivo korištenje zaštićenih područja s posebnim naglaskom na lokalnu zajednicu.

Ciljevi osnivanja Suradničkog vijeća su jačanje uloge lokalne zajednice u upravljanju i planiranju održivog

razvoja, unapređenje međusektorske suradnje i komunikacije između institucija i lokalne zajednice te promicanje transparentnosti i društvene odgovornosti. Vijeća djeluju na strateškom planiranju održivog razvoja te implementaciji aktivnosti u provedbi strateških dokumenata. Rad Vijeća temelji se na principu ne-stranačkog, neprofitnog i transparentnog djelovanja te usmjerenosti radu za opće javno dobro.

Kako bi doprinijeli uspješnijem upravljanju i boljoj suradnji s lokalnim zajednicama u Parku prirode Lastovsko otočje i Parku prirode Telašćica, potakli smo ideju o osnivanju suradničkih vijeća.

Cilj je bio formirati suradnička vijeća kroz procese izrade planova održivog turizma, a koji su se izrađivali participativnim pristupom. Planovi održivog turizma strateški su dokumenti koji sadrže niz aktivnosti, a imaju za cilj preusmjeriti postojeći turizam na navedenim otocima u održiviji oblik. Takav turizam treba očuvati bogato prirodno i kulturno nasljeđe, ali i značajnije doprinijeti ekonomiji lokalne zajednice.

U izradu planova nastojao se uključiti što veći krug ljudi koji pružaju usluge u turizmu ili imaju interes u budućnosti baviti se nekom turističkom djelatnošću, kako bi korist od razvoja održivog turizma imalo upravo lokalno stanovništvo. S ciljem osiguravanja stručne i znanstvene potpore, u procesu izrade planova održivog turizma sudjelovao je Institut za turizam.

Udruga Sunce već dugi niz godina provodi brojne aktivnosti s ciljem očuvanja zaštićenih područja, između ostalih Parka prirode Lastovsko otočje i Parka prirode Telašćica. Jedan smo od ključnih aktera u proglašavanju i osnivanju Parka prirode Lastovsko otočje. Kroz projekte MedPAN South i SEA Med izrađivani su planovi upravljanja i planovi održivog turizma ovih područja, provedena su brojna socio-ekonomska i biološka istraživanja te studijski posjeti i treninzi za jačanje kapaciteta javnih ustanova i suradnje s lokalnom zajednicom. Ovi projekti provedeni su u partnerstvu sa Svjetskom organizacijom za zaštitu prirode WWF, Ministarstvom zaštite okoliša i prirode, Državnim zavodom za zaštitu prirode te Javnim ustanovama dvaju parkova. Osnivanje Suradničkih vijeća i izrada planova održivog turizma ostvarena je kroz suradnju projekata SEA Med i Zajedno za prirodu i okoliš.

Suradnička vijeća u zaštićenim područjima:

- su poveznica javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i dionika, posebice lokalnih zajednica,
- rade volonterski i transparentno,
- imaju ulogu u osmišljavanju prijedloga vezanih za razvoj upravljanja zaštićenim područjima,
- identificiraju kronične i „goruće“ probleme, ali pronalaze i nude rješenja,
- jačaju svijest ostalih stanovnika lokalne zajednice i drugih dionika,
- grade „osjećaj vlasništva“ nad zaštićenim područjem,
- doprinose provedbi propisa i raspodjeli odgovornosti,
- surađuju s javnim ustanovama u odnosima s javnošću i promociji zaštićenih područja.

Naime, hrvatski turizam želi se razvijati u održivom smjeru, a upravo će provedba ovih planova omogućiti prakticiranje održivog turizma na zaštićenim područjima ovih otoka.

S obzirom da se kroz održivi razvoj otoka želi osigurati dobrobit lokalne zajednice, odgovornost prema prirodnim resursima te ekonomska dobrobit cjelo-

kupne lokalne sredine, suradničko vijeće je logičan korak kako bi zaista ostvarili priču o održivosti i u konačnici pridonijeli društvenom i gospodarskom razvoju. Dobro je planirati održivi razvoj područja u okruženju onog zaštićenog, jer se često upravo zaštićeno područje može iskoristiti kao pokretač razvoja šireg područja.

2.2.1. Suradničko vijeće Parka prirode Telašćica

{i}

U svrhu izrade Plana održivog turizma Parka prirode Telašćica tijekom 2014. godine započeto je održavanje radionica s dionicima. Uočavajući mogućnosti koje pruža Park prirode sami dionici odlučili su izrađivati Plan održivog turizma za cijelo područje Dugog otoka. Tijekom radionica održane su i prezentacije o značenju i načinima rada suradničkih vijeća.

Osnivački sastanak Suradničkog vijeća, kojeg je organizirala i vodila Javna ustanova Park prirode Telašćica održan je 12.02.2015. Vijeću je pristupila 21 osoba iz različitih interesnih skupina, od službenika institucija, ronilačkih klubova, nevladinih organizacija do fizičkih osoba zainteresiranih za budući rad na razvoju otoka. Pristupni članovi su potpisali Povelju o osnivanju Suradničkog vijeća Parka prirode Telašćica s definiranim ciljem, svrhom, djelokrugom aktivnosti, članstvom te principima i vrijednostima. Donesene su i Smjernice za rad Suradničkog vijeća Parka prirode Telašćica i Dugog otoka kojima se uređuju unutarnje ustrojstvo i način rada, osnivanje, sastav i izbor članova, prava i dužnosti članova, djelokrug rada i rad, način donošenja odluka, administrativni poslovi te ostala pitanja važna za rad vijeća. Kako je riječ o maloj sredini ovakav odaziv i pokazani interes lokalne zajednice vrlo dobro je prihvaćen od strane Javne ustanove.

Prva važnija uloga Vijeća bila je nastavak rada na Planu održivog turizma. Upravo je Suradničko vijeće tijelo koje će donijeti taj dokument po njegovoj izradi kao što će i aktivno sudjelovati u provedbi aktivnosti predviđenih Planom. Kako bi unaprijedili svoja znanja i iskustva, članovi Suradničkog vijeća bili su putem projekta SEA Med uključeni u studijski posjet Parku prirode Lonjsko polje te studijski posjet u Austriju.

Park prirode Telašćica

Park prirode Telašćica smjestio se na krajnjem jugoistočnom dijelu Dugog otoka. Ovo zaštićeno područje jedinstveno je po svojoj geomorfologiji u kojoj se ističu tri jedinstvena fenomena.

Tektonski strmac, odraz surove prirode, s pogledom na beskrajnu pučinu, štiti mirnu uvalu s unutarnje strane koja pruža sigurno utočište nautičarima. Ova surova litica, iako na prvi pogled beživotna, krije obilje životnih oblika koji su se prilagodili ekstremnim životnim uvjetima, kako iznad morske površine tako i u svojim dubinama.

Uvala Telašćica, jedna od najsigurnijih prirodnih luka Jadrana, poluzatvoreni je ekosustav, podložan negativnim stranama ljudske aktivnosti. 25 uvala usijeca se u kopno Dugog otoka gotovo osam kilometara kroz 65 kilometara obalne linije te u sebi čuva 6 malenih otočića.

Slano jezero Mir, potopljena krška depresija, ispunjena morskom vodom izolirani je morski sustav s izuzetno teškim životnim uvjetima u kojima opstaju samo najizdržljiviji. Zbog svoje zatvorenosti temperature mogu doseći i 33°C u ljetnim mjesecima i spustiti se ispod ništice u ekstremnim zimskim mjesecima.

Za sada je jako teško motivirati ljude da zaista aktivno sudjeluju u aktivnostima vezanim za proces planiranja održivog razvoja. Razlog tome je možda u mentalitetu otočkih ljudi koji, s jedne strane, jako vole debatirati o tome što se krivo radi i što smatraju da bi se trebalo napraviti za boljitak otoka, ali s druge strane teško se aktivno angažiraju kako bi svoja stajališta proveli kroz djelovanje.

Činjenica jest da se prilično dugo vremena „lokalce“ nije pitalo za njihovo mišljenje u procesu donošenja odluka od strane lokalnih institucija, čime se utjecalo na današnju ravnodušnost kod pokušaja uključivanja u donošenje odluka. Kako svaki pokušaj promjene u društvu traži određen period sazrijevanja svijesti, tako i u ovom slučaju rad Suradničkog vijeća tek je u povojima te je potrebno da lokalno stanovništvo zaista shvati da i njihovo mišljenje može imati učinak na razvoj sredine u kojoj žive.

Pretpostavljamo da je potrebno dobiti prve rezultate te da će oni u budućnosti donijeti drugačiji stav lokalne zajednice i aktivniji angažman u radu institucija kroz Suradničko vijeće ili neke druge oblike dobrovoljnih skupina lokalnog stanovništva. Također, potrebno je vremena za proces sazrijevanja svijesti lokalnog stanovništva kako bi se ostvario puni potencijal uloge ovakvog Vijeća u razvoju lokalne sredine.

Važno je da je ovakva inicijativa pokrenuta te da se traži i uvažava mišljenje lokalne zajednice, sve ostalo dolazi s vremenom.

Vesna Petešić, viši stručni referent za održivo korištenje prirodnih resursa,
— JU Park prirode Telašćica

SASTANAK
SURADNIČKOG
VIJEĆA PARKA
PRIRODE
TELAŠĆICA

Studijski posjet Parku prirode Lonjsko polje

S ciljem razmjene iskustava rada suradničkih vijeća zaštićenih područja, Udruga Sunce je u okviru SEA-Med projekta organizirala studijski posjet Parku prirode (PP) Lonjsko polje. Studijski posjet održan je u ožujku 2015. godine te su na njemu sudjelovali predstavnici parkova prirode Lastovsko otočje i Telašćica, kao i članovi njihovih suradničkih vijeća. Program posjeta uključio je predstavljanje PP Lonjsko polje, njegovog suradničkog vijeća koje ima višegodišnju tradiciju rada, obilazak Parka uz stručno vodstvo te posjet malim obiteljskim gospodarstvima koji čine nositelje turističke ponude Lonjskog polja. Članovi gostujućih suradničkih vijeća imali su priliku sudjelovati na sastanku suradničkog vijeća PP Lonjsko polje te na proslavi Dana Parka. Ovim posjetom članove novoosnovanih vijeća i predstavnike parkova prirode Lastovsko otočje i Telašćica željelo se motivirati za daljnju suradnju i komunikaciju unutar suradničkih vijeća.

2.2.2. Suradničko vijeća Parka prirode Lastovsko otočje

Tijekom dioničkih radionica koje su se provodile tijekom 2014. i 2015. godine, a sa svrhom izrade Plana održivog turizma Parka prirode Lastovsko otočje, kao i na Dugom otoku, održane su prezentacije o ulozi i načinima rada suradničkog vijeća. Suradničko vijeće na otoku Lastovu osnovano je 13. veljače 2015. na inicijalnom sastanku kojeg je organizirala i vodila Javna ustanova Park prirode Lastovsko otočje.

Osim predstavnika Parka prirode i općine Lastovo, članovi Suradničkog vijeća su predstavnici lokalne

zajednice koji su pokazali interes suradnje s Parkom prirode, a na osnivačkom sastanku potpisali su i Povelju o osnivanu Suradničkog vijeća Parka prirode Lastovsko otočje kojom je definiran cilj, svrha, djelokrug djelatnosti, članstvo te principi i vrijednosti.

Rad Vijeća od osnutka koordinira Javna ustanova pri čemu se u planiranje dnevnog reda uključuju svi članovi Vijeća. Na do sad održanim sastancima Vijeća, raspravljalo se o potencijalnim aktivnostima za turističku sezonu, uspostavi sustava učinkovitog

gospodarenja otpadom, poljoprivrednim poticajima te uspostavi novog sustava regulacije ribolova.

Rezultati rada

Suradnička vijeća parkova prirode Lastovsko otočje i Telašćica su uz potporu pruženu od strane projektnih partnera projekata „Zajedno za prirodu i okoliš“ i SEA-Med sudjelovala i doprinijela ostvarenju sljedećih rezultata:

- Provedbi po 3 radionice s dionicima na svakom od otoka, za potrebe izrade planova održivog turizma.
- Održavanju internih radionica i sastanaka sa zaposlenicima javnih ustanova i predstavnicima općina.
- Izradi Planova održivog turizma za Lastovsko otočje te Dugi otok koji sadrže raznolike aktivnosti i mogućnosti suradnje i partnerstva, predložene upravo od strane lokalnih zajednica.
- Jačanju ljudskih kapaciteta ovih otoka putem edukacije i informiranja članova Suradničkih vijeća na tri održana studijska posjeta te ostalim informativnim aktivnostima.

Studijski posjet austrijskom i mađarskom nacionalnom parku

Posjet austrijskom Nacionalnom parku Neusiedler See-Seewinkel i mađarskom Nacionalnom parku Fertő-Hanságu organiziran je u sklopu SEA-Med projekta u listopadu 2015. godine. Zaposlenici i predstavnici suradničkih vijeća parkova prirode Lastovskog otočja i Telašćice okupili su se kako bi saznali više o najboljim praksama suradnje javnog i privatnog sektora u upravljanju zaštićenim područjima. Također su doznali više o razvoju parkova prirode kao destinacijama održivog turizma koje svoj razvoj temelje na lokalnoj proizvodnji i prirodnim i kulturnim vrijednostima.

Sudionici su ovaj studijski posjet ocijenili uspješnim, ističući kako su stekli nova iskustva i znanja te upoznali nove ljude i potencijalne suradnike. U mogućnosti su, na osnovu prezentiranih najboljih praksi, razviti inovativne ideje te ih provesti u svojim lokalnim zajednicama.

PARK PRIRODE
LASTOVSKO
OTOČJE

Tijekom 2014. i 2015. godine Udruga Sunce imala je prilikom paralelno biti uključena u osnivanja, te pratiti rad četiriju različitih vijeća za okoliš. Ovo nam je omogućilo provođenje usporedbi, jasnije uočavanje nedostataka te donošenje određenih zaključaka kao i preporuka drugim lokalnim zajednicama koje se odluče osnovati slična vijeća s ciljem doprinosa održivom razvoju i istovremenog jačanja sudioničke demokracije. Dio ovih razmatranja odnosi se na sva četiri vijeća bez obzira na njihove specifičnosti, a dio je vezan uz rad određenih vijeća što je pritom naznačeno.

Kao jedan od uočenih nedostataka u osnovanim savjetodavnim vijećima, pokazao se izostanak aktivnog uključivanja relevantnih dionika u rad vijeća. U primjeru splitskog Vijeća to se odnosi na predstavnika Splitsko-dalmatinske županije zbog uloge Županije u gospodarenju otpadom, jednom od prioriteta rada Vijeća, dok se kod Vijeća Šibensko-kninske županije odnosilo na predstavnike drugih gradova i općina u toj županiji. Ovo je dijelom posljedica nedostatka svijesti o važnosti i ulozi sudioničkih procesa, što rad ovakvih vijeća stavlja nisko na listu prioriteta.

U manjim ruralnim zajednicama uočen je nedostatak motiviranosti za prelazak s akcije na djelo, odnosno često se sastanci vijeća pretvore u dugotrajne rasprave bez konkretnih zaključaka i kasnije poduzetih aktivnosti.

Osnivanje i rad vijeća bili su dio projektnih aktivnosti. Tijekom evaluacije rada pojedinačnih vijeća gotovo svi članovi istaknuli su važnost njihova održavanja i nakon završetka projekta. Stoga je iznimno važno na razini vijeća osmisliti plan rada te odrediti koordinatora rada, kako bi vijeća nastavila funkcionirati i po završetku projekta u okviru kojih su osnovana.

Preporuke za uspješan rad vijeća

Definiranje koordinatora rada vijeća. Iskustvo je pokazalo kako je nužno imati organizaciju, odnosno osobe u organizaciji koje će se brinuti o radu vijeća, inicirati i koordinirati dogovore oko sastanaka, voditi zapisnike i sl. Treba imati na umu da je članstvo u Vijeću dobrovoljno te često članovi vijeća nemaju vremena za značajniji angažman u aktivnostima vijeća zbog ostalih aktivnosti u okviru vlastitih radnih mjesta. Ove aktivnosti su za savjetodavna vijeća preuzele Udruga Sunce i Ekološka udruga „Krka“ Knin dok su rad vijeća na otocima koordinirale javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima. Izuzetno je bitno da koordinatori rada vijeća vjeruju i shvaćaju važnost dijaloga i suradničke demokracije.

Definiranje načina rada vijeća. Donošenje smjernica i povelja o osnivanju vijeća na samom početku, pokazao se kao odličan potez, osobito dok se aktivnosti i rad vijeća nisu još uhodali.

Korištenje participativnih metoda i angažman facilitatora za potreba rada vijeća. Kako bi sastanci bili što učinkovitiji, izbjeglo se preuzimanje riječi od rječitijih članova i na taj način onemogućavalo sudjelovanje ostalih, izbjegle duge rasprave, nedonošenje zaključaka i odluka, sastanci vijeća imali su unaprijed isplaniran dnevni red, u kojem su za pojedine točke korištene i participativne metode. Također, budući da članovi vijeća dolaze iz različitih sektora, kako bi se izbjegli sukobi, a istovremeno olakšalo donošenje zaključaka i odluka na pojedinim sastancima, angažiran je facilitator. Angažman facilitatora posebno se preporučuje u konfliktnim situacijama i onda kada su naglašeniji problemi u odnosima, kako se sastanci vi-

Najznačajniji rezultat je što se, barem djelomično, uspjelo u nakani da za isti stol sjednu svi akteri vezani uz okolišne probleme u Splitu. Detektirani su upravo najveći okolišni problemi (gospodarenje otpadom i održavanje zelenih površina) i još jednom se i na ovaj, do sada neuobičajen, način, ukazalo na potrebu rješavanja tih gorućih problema. Nažalost, samo se na probleme ukazalo i potaklo rješavanje, no problemi se još nisu riješili, što bi se moglo očekivati ako Vijeće nastavi s radom.

Srđan Marinić, strojarski tehničar,
— Društvo Marjan, predsjednik

jeća ne bi sveli na dugotrajne i nefokusirane rasprave umjesto donošenja konkretnih odluka i poduzimanja konkretnih aktivnosti.

Prisustvo medija kao članova vijeća ili praćenje sastanaka vijeća od strane medija osigurava veću vidljivost vijeća, odnosno aktualnih tema u javnosti te time i potiče njihovo rješavanje, što je bilo vidljivo i kroz rad splitskog vijeća te vijeća za okoliš Šibensko–kninske županije.

Edukacija i informiranje članova vijeća, s ciljem donošenja odluka o specifičnim temama. Na pojedina pitanja članovi vijeća nisu imali odgovore te su stoga u okviru rada svih četiriju vijeća angažirani vanjski stručnjaci te su organizirana studijska putovanja. Ove aktivnosti doprinijele su boljem razumijevanju okolišne tematike, konkretnije tematike gospodarenja s otpadom u gradovima i općinama te osobito biootpadom, što je bilo predmet interesa svih četiriju vijeća. Studijska putovanja u hrvatska i europska zaštićena područja omogućila su stjecanje uvida u rad suradničkih vijeća drugih lokalnih zajednica te saznanja o održivom turizmu.

Organizacija pratećih sadržaja i zajedničkih aktivnosti koji mogu doprinijeti zbližavanju članova vijeća i boljoj komunikaciji, poput studijskih posjeta, zajedničkih ručkova, posjeta i sl.

Pronalazak financijskih sredstava za aktivnosti vijeća. Za dio aktivnosti vijeća bilo je potrebno osigurati financijska sredstva (angažman vanjskih stručnjaka, studijska putovanja) i materijalne resurse (oprema, prostor za rad, potrošni materijal) i ljudske resurse (vrijeme, osobito koordinatora rada vijeća). Preporuka je da se određen dio financijskih sredstava, odnosno resursa, planira prilikom osnivanja ovakvih vijeća kako bi se osigurao uspješan rad.

Po definiranju prioriteta rada, s ciljem dobivanja relevantnih informacija potrebno je uključiti i predstavnike relevantnih tijela. Kako bi vijeće moglo relevantno odlučivati, potrebno je da ima odgovarajuće i točne informacije. Najbolji način njihova dobivanja je uključivanje predstavnika relevantnih tijela, po potrebi, u rad vijeća.

2.4. Interaktivna mapa kao poticaj za sudjelovanje javnosti

Novi servis za grad Split, prva interaktivna Web mapa za okolišna pitanja u gradu — **Sinjaj.hr** pokrenuta je od strane Udruge Sunce 15. listopada 2014. Ideja za ovakvim servisom nastala je kroz rad na Zelenom telefonu Udruge Sunce budući su uočeni nedostaci prijavljivanja okolišnih problema pozivima na telefon. Često se, naime, javlja problem nepostojanja fotografija problema ili pak lokacije određenog slučaja. Primijećeno je, također, kako prijavitelji odustaju od prijave putem telefonske sekretarice kad zovu van radnog vremena. Uočeno je i da okolišne probleme većinom prijavljuju osobe starije od 35 godina. Ovo su neki od razloga za ostvarivanje ideje o jednostavnom i lakom prijavljivanju problema putem pametnog telefona ili računala u bilo kojem trenutku u danu.

Jedna od namjera ovakvog servisa bila je približiti okolišna pitanja mladima. Servis omogućava laku prijavu, na mladima prepoznatljiv način (lociranje, uplodanje slike,..), a stalnim se objavama na službenoj Facebook stranici servisa <https://www.facebook.com/sinjaj.hr?fref=ts> mladi informiraju i educiraju o odgovornom ponašanju prema okolišu.

Zeleni telefon

Zeleni telefon je besplatni alat za sve građane koji žele prijaviti neki problem vezan za zaštitu okoliša i prirode, a ne znaju kome bi se obratili. Djeluje na području cijele Hrvatske kroz svoje centre koji su smješteni u organizacijama civilnog društva u različitim županijama. Građani okolišne probleme mogu prijaviti potpuno anonimno na jedinstveni broj za cijelu Hrvatsku, 072123456, a prema lokaciji spajaju se s najbližim centrom. Za područje Splitsko-dalmatinske i Dubrovačko-neretvanske županije, Zeleni telefon zvoni u Udruzi Sunce. Po zaprimanju poziva Zeleni telefon djeluje na jedan od sljedećih načina: kao savjetnik, kao posrednik u postupcima prema nadležnim tijelima ili pak samostalno postupa. Svrha rada Zelenog telefona je potaknuti građane na aktivno sudjelovanje u zaštiti okoliša, a nadležne institucije na učinkovito rješavanje problema u okolišu. Zeleni telefon omogućava jačanje odnosa s građanima i lokalnim nadležnim tijelima, neovisno praćenje stanja u okolišu i brzo uočavanje lokalnih problema.

Sinjaj dolazi od riječi „sinjati“- primjetiti, pogledati i koristi se najčešće pri ukazivanju na nešto.

Važno je napomenuti i postojanje zakonske obveze jedinica lokalne samouprave da razviju sustav zaprimanja prijave o stanju u okolišu, a upravo servis Sinjaj.hr uspješno može odgovoriti i odgovara na potrebe zadane u Zakonu o održivom gospodarenju otpadom.¹³

Način funkcioniranja servisa je jednostavan i odvija se u svega četiri laka koraka. Osim što mogu prijaviti određeni problem, građani mogu predložiti i njegovo rješenje. Pravni tim Sunca postupa po svakoj zaprimljenoj prijavi djelujući kao posrednik između aktivnih građana i nadležnih institucija. Identitet prijavitelja potpuno je zaštićen i sve prijave su anonimne, što građanima predstavlja dodatni poticaj da odmah po uočavanju okolišnih problema aktivno sudjeluju u rješavanju istih, a kojima nažalost svakodnevno svjedočimo.

Status prijave ili prijedloga rješenja svaki građanin može lako pratiti samim ulaskom na Web stranicu Sinjaj.hr. Na taj način potiče se jačanje transparentnosti rada javnih institucija omogućujući praćenje postupanja pojedinih nadležnih institucija po prijavama.

Tijekom prve godine rada na servis je stiglo 267 prijava prema kojima je pravni tim Udruge Sunce postupio savjetom ili izravnom suradnjom s nadležnim

13 Članak 36. Zakona o održivom gospodarenju otpadom kaže:
„(1) Provedbu obveza iz članka 28. stavka 1. točke 3. ovoga Zakona osigurava osoba koja obavlja poslove službe nadležne za komunalni red jedinice lokalne samouprave (u daljnjem tekstu: komunalni redar):
1. mjerama za sprječavanje nepropisnog odbacivanja otpada
2. mjerama za uklanjanje otpada odbačenog u okoliš što uključuje i uklanjanje naplavljenog morskog otpada.
(2) Mjere iz stavka 1. točke 1. ovoga članka uključuju:
1. uspostavu sustava za zaprimanje obavijesti o nepropisno odbačenom otpadu,
2. uspostava sustava evidentiranja lokacija odbačenog otpada,
3. provedbu redovitog godišnjeg nadzora područja jedinice lokalne samouprave radi utvrđivanja postojanja odbačenog otpada, a posebno lokacija na kojima je u prethodne dvije godine evidentirano postojanje odbačenog otpada,
4. druge mjere sukladno odluci predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave iz stavka 13. ovoga članka.“

institucijama. Sudeći po učestalim prijavama može se zaključiti kako su građani Splita prepoznali korisnost i učinkovitost servisa, ali i ono najvažnije – pokazali su volju da pomognu u rješavanju problema iz okoliša kako bi ga zaštitili za opću korist kao i sačuvali za buduće generacije.

Očekujemo da će ovaj jednostavan alat nastaviti doprinosti boljem stanju okoliša grada Splita i podići kvalitetu života naših sugrađana, ali i pomoći nadležnim institucijama u rješavanju okolišnih pitanja na zadovoljstvo svih.

Rezultati rada interaktivne mape Sinjaj.hr

- Velika prihvaćenost od strane građana,
 - 267 zaprimljenih prijava od čega je konačno riješeno 89 prijava, 50 je trenutno nerješivo, a 77 u postupku (na dan 24.11.2015.),
 - 14 zaprimljenih prijedloga građana,

- Putem aplikacije i prateće Facebook stranice informirani građani o različitim okolišnim pitanjima te kontinuirano poticani na sudjelovanje u rješavanju okolišnih problema u lokalnoj zajednici – 4066 lajkova Facebook stranice Sinjaj.hr (na dan 24.11.2015.),
- Interes građana i organizacija civilnoga društva drugih gradova za pokretanjem ovakve aplikacije u njihovim sredinama,
- Izrađena aplikacija koja ima mogućnost nadogradnje ovisno o potrebama u budućnosti – razvijanje aplikacije za mobilne telefone.

OGLAŠAVANJE
MAPE SINJAJ.HR U
SURADNJI UDRUGE
SUNCE I AGENCIJE
LOCATIC

2.5. Zaključci i preporuke za korištenje interaktivne mape

Iz odnosa zaprimljenih prijava i broja riješenih prijava, onih nerješivih te onih u postupku rješavanja, moguće je uvidjeti kako se unatoč javnom objavljivanju, pojedine prijave još uvijek sporo rješavaju. Mogući razlog je i tromost nadležnih institucija u rješavanju problema. Važno je napomenuti kako se pojedini slučajevi rješavaju od strane nadležnih tijela, međutim, izostaje njihova povratna informacija o tijeku, odnosno fazi rješavanja pojedinih zaprimljenih prijava. Ovo se može izbjeći dodatnim angažmanom osobe koja bi na terenu provjeravala stanje zaprimljenih prijava ili jačim poticanjem građana odnosno prijavitelja na izvještavanja o stanju vlastitih prijava. S obzirom na potrebne ljudske resurse za administriranje mape, rješavanje zaprimljenih slučajeva, promociju mape i komunikaciju s građanima putem Facebook stranice, ostvarivanje suradnje s nadležnim institucijama nameće se kao najefikasnije rješenje. Ovdje se prvenstveno misli na gradski upravni odjel za komunalne djelatnosti, iz čijeg je djelokruga najveći broj prijava građana.

Preporuke su za sve one organizacije civilnoga društva koje žele pokrenuti ovakav servis u svojoj lokalnoj zajednici, da predvide angažman u rješavanju slučajeva i osiguraju kadar koji će zaprimati i rješavati prijave, da osiguraju financijska sredstva te u što ranijoj fazi dogovore model suradnje i administriranja mape od strane komunalnog redarstva lokalne samouprave. Potrebno je osigurati dovoljna financijska sredstva za izradu i kontinuirano promoviranje mape. Iste se preporuke odnose i na gradove koji se odluče pokrenuti ovakav servis, pri čemu savjetujemo da se povežu s lokalnim udrugama za zaštitu okoliša koje su direktna poveznica s građanima i mogu poslužiti kao platforma za uspješnu komunikaciju.

Promocija mape Sinjaj.hr

- javno predstavljanje za građane i medije
- putem web i facebook oglasa
- u okviru edukacijskih aktivnosti za mlade
- putem radio i TV emisija
- lokalni radio

U svrhu promocije, mapu Sinjaj hr predstavljali smo i mladima u okviru različitih edukacijskih aktivnosti, pri čemu se mapa pokazala kao odličan alat za građanski odgoj i obrazovanje mladih ali i temelj za buduće aktivnosti i projekte kojima potičemo aktivan angažman mladih u zaštiti prirode i okoliša.

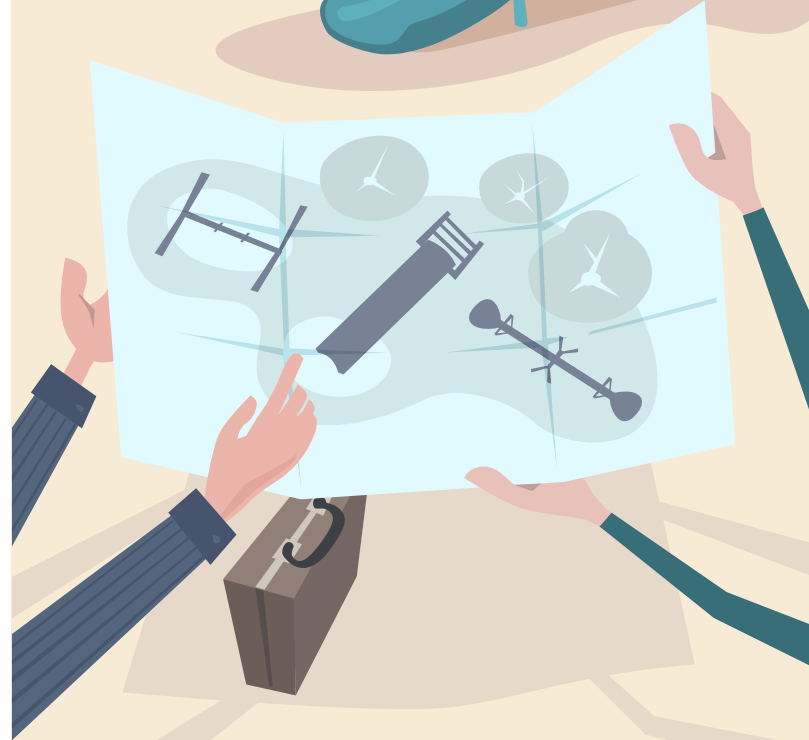
Istražujući svjetsku praksu nismo pronašli sličan servis, što mu daje dodatnu vrijednost. On, međutim, ne bi trebao ostati jedinstven. Upravo zbog svoje uloge u očuvanju okoliša i podizanju kvalitete života, interaktivna mapa Sinjaj.hr primjer je i poticaj drugim gradovima da formiraju slične servise i omoguće svojim građanima da aktivno sudjeluju u zaštiti okoliša u svom gradu.

Stoga, s nestrpljenjem očekujemo pojavu sličnih servisa u drugim gradovima Hrvatske, a moguće i van njenih okvira. Na kraju krajeva, problem se rješava na lokalnoj razini, a lokalne vlasti su te koje prve moraju istupiti i poduzeti sve potrebno da bi svojim građanima osigurali čist okoliš te unaprijedili kvalitetu života u lokalnoj zajednici. Uspostavom ovakvih servisa građanima se olakšava da budu aktivni u svojoj lokalnoj zajednici, doprinosi se podizanju svijesti o važnosti zaštite okoliša ali i razvoju svijesti o odgovornosti za okoliš u kojem živimo.

S druge strane, odgovornost i svijest o vlastitoj ulozi u kreiranju društva i okoliša u kojem svi zajedno živimo, predstavlja osnovu za postizanje zaštite okoliša i održivog razvoja.

Zajedništvo aktivnih
građana i institucija
omogućava održivi razvoj
lokalne zajednice!

Vodi do dobre odluke
u interesu građana,
prirode i okoliša.

U prvom poglavlju ovog priručnika pojašnjen je pristup pravosuđu kao treći stup sudjelovanja javnosti u postupcima koji se tiču okoliša.

U nastavku su obrađena, dva po okoliš, uspješno riješena slučaja od strane Udruge Sunce temeljem kojih se teorija nastoji približiti kroz praksu. Na predstavljenim primjerima objašnjavamo korištenje prava na pristup

pravosuđu na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Iznesene su i materijalne i procesne pretpostavke pristupa pravosuđu.

Kroz ova dva praktična primjera pojašnjeni su sljedeći pojmovi obrađeni u prethodnim poglavljima: sudjelovanje javnosti prilikom zahvata u okolišu i sudjelovanje javnosti prilikom donošenja plana.

Udruga Sunce pred Upravnim sudom RH: Utječe li glas lokalne zajednice pri izvođenju zahvata koji mogu imati značajan utjecaj na okoliš i ljude? – slučaj CEMEX

3.1.

Kaštelanski zaljev pokraj Splita dugi niz godina bio je sinonim za „tešku industriju“. Osim industrijskog napretka, postrojenja izgrađena na tom području kroz desetljeća donijela su i onečišćenje okoliša. S vremenom većina postrojenja prestala je s radom bez posebne sanacije ostavljenog stanja, dok su neka nastavila s radom. Među njima su i tvornice tvrtke CEMEX (Sv. Juraj, Sv. Kajo i VIII kolovoz) čija je primarna djelatnost proizvodnja cementa. Kako bi se cement proizvodio potrebna je energija za pokretanje strojeva i provođenje procesa. Tvornice Sv. Juraj i Sv. Kajo za dobivanje energije koriste gorivo petrol koks, a 2012. godine pokrenuli su postupak za korištenje druge vrste goriva u procesu proizvodnje- goriva iz otpada odnosno RDF/SRF.¹⁴

Kako se takva odluka promjene goriva u postrojenju nužno mora provesti kroz **postupak Procjene utjecaja zahvata na okoliš**, tako je i tvrtka CEMEX podnijela zahtjev Ministarstvu zaštite okoliša i prirode za provođenje postupka procjene utjecaja zahvata- prihvata, privremeno skladištenje i **loženje krutog goriva iz otpada** (RDF/SRF) u tvornicama tvrtke CEMEX Sv. Juraj i Sv. Kajo.

Tijekom odlučivanja o zahtjevu od strane nadležnog tijela informacije su bile plasirane na vrijeme, održana je i javna rasprava s javnim uvidom u studije i javnim predstavljanjem zahvata; predana su mišljenja, predstavke i prijedlozi zainteresirane javnosti. Javnost tj. građani, ne samo okolnih mjesta i grada

14 RDF- refuse derived fuel, gorivo iz otpada; SRF- solid recovered fuel- kruto oporabljeno gorivo priređeno iz neopasnog otpada kako bi se koristilo za energetska oporaba u postrojenjima sa suspaljivanjem i koje zadovoljava klasifikacijske zahtjeve i specifikacije utvrđene europskom normom EN 15359:2012. Klase ovog goriva razlikuju se s obzirom na udio žive, klora te ogrjevnu vrijednost.

Kaštela, već i grada Splita izričito su se protivili ovakvom zahvatu ističući štetnost loženja RDF/SRFa po zdravlje ljudi i okoliša. Postupak je rezultirao donošenjem Rješenja kojim Ministarstvo utvrđuje kako planirani zahvat neće imati štetan utjecaj na okoliš (Dodatak 3.1. Postupak ishoda Rješenja o prihvatljivosti zahvata za okoliš).

Udruga Sunce već dugi niz godina prati aktivnosti na lokalnoj razini, vezane uz gospodarenje otpadom, a koji mogu imati značajan utjecaj na okoliš i zdravlje lokalnog stanovništva. Korištenje komunalnog otpada kao goriva može naškoditi zdravlju ljudi u Kaštelima, Splitu i Solinu. Stoga se Udruga Sunce odlučila iskoristiti svoje **pravo pristupu pravosuđu te je podnijela tužbu Upravnom sudu** u Splitu na Rješenje Ministarstva u srpnju 2013. godine.

Naime, **spaljivanjem otpada u zrak se otpuštaju teški metali te osobito lakohlapljiva živa, dioksini i furani koji su kancerogeni i mutageni te izazivaju čitav niz bolesti**, pri čemu su najugroženije osjetljive skupine poput trudnica i male djece. Također, svi ovi spojevi su skloni bioakumulaciji, odnosno nakupljanju u živim organizmima.

S druge strane, temeljni cilj odgovornog gospodarenja otpadom, koji je ujedno itekako ekonomski opravdan, smanjenje je stvaranja otpada te odvajanje i recikliranje/ponovna uporaba. Korištenje otpada kao goriva u cementarama, pretposljednji je korak u gospodarenju otpadom i svakako ne doprinosi tom cilju. Štoviše, stvara se potreba za generiranjem više otpada te uvozom otpada, budući da cijela Splitsko-dalmatinska županija ne može generirati količinu otpada koji je potreban CEMEX-u za zadovoljavanje energetske potrebe tvornica.

Svi ovi navodi bili su **elementi tužbe** Udruge Sunce kao i činjenica da se obje tvornice nalaze u zaštićenom obalnom području te da prostorni plan Splitsko-dalmatinske županije definira kako se površine proizvodnih namjena ne mogu planirati u priobalnom i otočkom području Županije, a za „postojeće proizvodne industrijske objekte ili komplekse (bazične kemijske preradivačke industrije i sl.) koji imaju nepovoljan utjecaj na okoliš, ne može se planirati povećanje površina i drugih zahvata u ovim zonama u smislu povećanja prostornih potreba i povećanja proizvodnog kapaciteta ovih objekata, izmjena ekološki nepovoljnijih goriva kao niti obnova ili zamjena tehnološke opreme postojećeg proizvodnog kapaciteta. Na proizvodnim industrijskim objektima

PRIORITETI U
GOSPODARENJU
OTPADOM

mogu se odobravati zahvati koji su isključivo u funkciji smanjenja nepovoljnih utjecaja na okoliš.”

Također, smatrali smo kako je prilikom provođenja postupka sudjelovanja javnosti s obzirom na predmetni zahtjev, **Ministarstvo napravilo niz propusta kršeći tako odredbe pozitivnog zakonodavstva RH i Arhuške konvencije.**

Argumenti glede sudjelovanja javnosti:

- Neuključivanje Udruge Sunce kao stranke u predmetni postupak po zahtjevu. Ovakav zahtjev nije išao tome da se sabotira napredak, već baš k tome da se prilikom odlučivanja u ovako važnoj stvari, u samom početku dok su još sve opcije otvorene, iznesu stajališta stručnih osoba koje imaju i formalno obrazovanje i iskustvo u području zaštite okoliša i održivog razvoja. Donositelj odluke, međutim, nije prepoznao važnost uključivanja Udruge Sunce kao konstruktivnog sugovornika u proces niti je uzeo u obzir primjedbe javnosti prilikom odlučivanja u datom postupku.
- Spajanje postupaka za dvije tvornice podnošenjem jedinstvenog Zahtjeva za procjenu utjecaja na okoliš za obje tvornice premda se, po Zakonu, za svako postrojenje tj. poseban zahvat treba provesti poseban postupak s vlastitom Studijom jer svaka tvornica je zaista zasebna s posebnom lokacijom i okolišem oko nje, određenim kapacitetom, itd.
- Onemogućavanje sudjelovanja javnosti činjenicom da su na istoj javnoj raspravi stavljene Studije za obje tvornice s rokom od 30 dana. Naime, po Zakonu nadležno tijelo trebalo staviti dvije studije i za svaku osigurati po 30 dana javne rasprave, dakle sve skupa 60 dana. Ovim se činom onemogućilo kvalitetno sudjelovanje, jer javnosti nije ostavljeno dovoljno vremena da pročitaju Studije (koje svaka posebno, broje po 343 stručno napisane stranice) te pripreme konstruktivne primjedbe i prijedloge, što je na kraju i smisao sudjelovanja javnosti.

Nadležno tijelo odlučivalo je na temelju nevjerodostojnih mjerenja zraka u studijama, što je jako bitno s obzirom da se učinak na okoliš ovakvog zahvata najviše očituje u emisijama u zrak (Dodatak 3.2. Tijek upravnog spora radi poništenja rješenja o prihvatljivosti zahvata za okoliš).

Nadalje, nadležno tijelo učinilo je niz propusta u postupanju, što je rezultiralo nezakonitošću donesenog Rje-

šenja, posebice jer je propustilo voditi jedinstveni postupak procjene utjecaja zahvata na okoliš i postupak utvrđivanja objedinjenih uvjeta zaštite okoliša, te tako onemogućilo donošenje zakonitog Rješenja o objedinjenim uvjetima zaštite okoliša (Dodatak 3.3. Postupak donošenja Rješenja o objedinjenim uvjetima okoliša).

Dakle, pred istim tijelom – Ministarstvom zaštite prirode i okoliša, u isto vrijeme vodila su se dva postupka – Procjena utjecaja zahvata na okoliš i Utvrđivanje objedinjenih uvjeta zaštite okoliša za ista postrojenja istog podnositelja zahvata.

U postupku **Utvrđivanja objedinjenih uvjeta zaštite okoliša** Udruga Sunce je u više navrata podnosila zahtjev da je se uključi u postupak u **svojstvu stranke**, na što je Ministarstvo van svih rokova donijelo Rješenje o odbijanju statusa stranke. Po istom Rješenju Udruga je **podnijela tužbu Upravnom sudu u Splitu** čvrsto zastupajući stajalište kako se organizacijama civilnog društva mora omogućiti sudjelovanje u postupcima koji se tiču okoliša i u svojstvu stranke u postupku, bez obzira na tumačenje pojma „zainteresirane javnosti“ po Zakonu o zaštiti okoliša.

Vodili smo se, pritom, maksimumom iz samog Ustava RH iz koje je jasno vidljivo da je pravo na zdrav okoliš jedno od osnovnih ljudskih prava. Po Zakonu o općem upravnom postupku, postupak u kojem određenoj osobi nije priznato pravo da u istom sudjeluje u svojstvu stranke, a što je trebalo biti, nezakonit je, poništava se i vraća na ponovno odlučivanje (Dodatak 3.4. Tijek upravnog spora radi poništenja rješenja o objedinjenim uvjetima zaštite okoliša).

U nizu ročišta u postupku pred Upravnim sudom u Splitu o oba predmeta, u kojima su se na strani Udruge Sunce kao sutužitelji nalazili Grad Kaštela i Splitsko – dalmatinska županija, a kao zainteresirana stranka CEMEX Hrvatska ključnu ulogu po očuvanje okoliša odigralo je ono na kojem je **Sud suspendirao sporno Rješenje do okončanja spora**. Time se izbjegla veća šteta u okolišu daljnjim provođenjem Rješenja koje se, po okončanju spora, pokazalo kao nezakonito. Nakon dvije godine sudovanja ispravnost svih gore navedenih pravnih stajališta Udruge Sunce potvrđena je s dvije pravomoćne presude Upravnog suda u Splitu:

- **Presuda Upravnog suda u Splitu** kojom se **poništava Rješenje** kojim se zahvat – prihvat, privremeno skladištenje i **loženje krutog goriva iz otpada (RDF/SRF)** u tvornicama tvrtke CEMEX Sv. Juraj i Sv. Kajo proglašava prihvatljivim za okoliš.

— **Presuda Upravnog suda kojom se poništava Rješenje o objedinjenim uvjetima.**

Ova rješenja vraćena su na ponovno odlučivanje, što u praksi znači da ukoliko CEMEX i dalje želi koristiti gorivo iz otpada morat će ponovno pokrenuti postupak od samog početka.

Jednostavno rečeno Udruga Sunce zaustavila je planirano spaljivanje komunalnog otpada (uključujući i onog izvan naše županije) u tvornicama CEMEX-a.

Važno je naglasiti kako se sve više primjećuje pomak prema naprijed u sudovanju koji ostvaruju hrvatski suci primjenjujući europsko pravo implementirano u zakonodavstvo Republike Hrvatske. Također, zadovoljavajuće je tumačenje suca kako se u ovakvim postupcima svojstvo stranke mora razmatrati u širem kontekstu s obzirom na prava koja udruge civilnog društva štite, a to su dakako prava garantirana samim Ustavom RH.

PRAVNICA UDRUGE SUNCE: IVANA KRSTULOVIĆ-GRUBIŠIĆ
AUTOR: TOM DUBRAVEC(CROPIX)

Udruga Sunca pred Vijećem Arhuške konvencije: Treba li javnost sudjelovati u donošenju planova gospodarenja otpadom na lokalnim razinama?

Kako je na početku naglašeno, Republika Hrvatska potpisnica je Arhuške konvencije te je u tom smislu obvezna svake tri godine dostavljati Tajništvu vijeća, nacionalno izvješće o njenoj provedbi.

Prilikom izrade drugog nacionalnog izvješća, došlo je do razilaženja mišljenja Udruge Sunce i tadašnjeg Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva odgovornog za njenu izradu i to oko provedbe **članka 7. Konvencije koji govori o načinima osiguravanja sudjelovanja javnosti za vrijeme izrade planova i programa koji se odnose na okoliš.**

Primjedbe Sunca odnosile su se poglavito na **činjenicu da javnost i zainteresirana javnost nije bila informirana niti uključena u procese donošenja planova gospodarenja otpadom u čitavom nizu gradova i općina Splitsko-dalmatinske županije.** Sukladno tome nisu održani javni uvidi i javna izlaganja, javne rasprave, doneseni planovi nisu bili objavljeni na internetskim stranicama gradova i općina, a pritom Inspekcija zaštite okoliša koja ima ovlast kontrolirati način njihova donošenja, nije poduzela ništa.

Primjedbe Udruge Sunce, Ministarstvo nije unijelo u nacionalno izvješće uz obrazloženje da planovi gospodarenja otpadom općina/gradova nisu dokumenti održivog razvoja i zaštite okoliša pa prema tome niti Inspekcija zaštite okoliša nije imala ovlasti nadgledati njihovo donošenje. Na ovakvo obrazloženje i neuvrštavanje primjedbi, upućena je Ministarstvu predstava te je dobiven odgovor potpisan od samog državnog tajnika tada gosp. Nikole Ružinskog. U odgovoru je vrlo usko tumačena ova pravna problematika bez sagledavanja problema sudjelovanja javnosti i gospodarenja otpadom u duhu Zakona o zaštiti okoliša i duhu same Arhuške konvencije.

Tako je, unatoč primjedbama Udruge Sunce, pred Tajništvo Vijeća za Arhušku konvenciju otišlo netočno izvješće Hrvatske, kao jedne od zemalja potpisnica.

Motivirani s jedne strane željom da pomognemo Ministarstvu svoje zemlje u ispravnom shvaćanju problematike gospodarenja otpadom i sudjelovanja javnosti, a s druge strane željom da naglasimo važnost suradnje

s nevladinim sektorom, nedvojbeno sigurni u vlastite stavove i argumentaciju, Udruga Sunce obraća se Tajništvu Arhuške konvencije inicirajući **postupak komunikacije pred Vijećem.** Zadatak nimalo lagan, budući da do tada iz Republike Hrvatske takav postupak nitko nije inicirao.

Pravno stajalište dobro je argumentirano u podnesku o nepoštivanju odredbi Arhuške konvencije od strane RH koji je upućen na adresu UN u Ženevi.

Glavna rasprava pred Odborom bila je zakazana je za 4. prosinca 2012., u sjedištu Ujedinjenih naroda u Ženevi, na koju se uputila stručna suradnica pravnica Udruge Sunce, Patricija Granić s kolegicom Ivanom Krstulović Grubišić, tada vježbenicom.

U predmetu je odlučivalo 9 vijećnika i 4 člana Tajništva. Vijeće je predvodio predsjednik g. Jonasom Ebbesson iz Švedske, dekan i profesor na Pravnom fakultetu u Stockholmu, a članovi Vijeća sve su redom stručnjaci etablirani na međunarodnoj sceni, jedni od najboljih u području svog rada. Rasprava se vodila na službenom engleskom jeziku i trajala je, sa stankom za ručak, od 10 do 17 sati.

Tijekom rasprave dokazali smo:

- da javnost ima pravo sudjelovati u donošenju gradskih odnosno općinskih planova gospodarenja otpadom (PGO), bez obzira na činjenicu što su oni na dnu u hijerarhiji dokumenata gospodarenja otpadom,
- da PGO donose puno novosti s kojima javnost nužno mora biti upoznata kako bi isti bili prihvaćeni pa time i provedivi,
- da je u nadležnosti Inspekcije zaštite okoliša nadgledati donošenje planova gospodarenja otpadom, pa je izostankom istog učinjen veliki propust na štetu javnog interesa,
- da nitko nema monopol na znanje,

— koliko je važno međusobno uvažavanje i suradnja između vladinog i nevladinog sektora kako bi se izbjeglo nepotrebno trošenje sredstava na ovakve i slične sporove

Konačno u srpnju 2013. zaprimili smo odluku Odbora kojom je **prihvaćena argumentacija Sunce te naložena preporuka Ministarstvu zaštite okoliša i prirode da jasnije i transparentnije uredi primjenu čl.7. Konvencije u pogledu sudjelovanja javnosti prilikom donošenja planova gospodarenja otpadom** (Dodatak 3.5. Postupak pred Odborom za praćenje usklađenosti Arhuške konvencije, UN).

Ministarstvo je prihvatilo preporuke Vijeća za Arhušku konvenciju pri UN te je novi Zakon o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13) omogućio javnosti i zainteresiranoj javnosti sudjelovanje prilikom donošenja planova gospodarenja otpadom na lokalnoj razini.

Koliko je važno da se u ove procese uključe građani indirektno potvrđuje i revizija gospodarenja otpadom hrvatskih županija, provedena od strane Državnog ureda za reviziju u lipnju 2014. godine. Revizija je pokazala kako najveći problem u gospodarenja otpadom

predstavlja nepostojanje cjelokupnog sustava podataka i nepoštivanje propisa.¹⁵ Također, utvrdila kako pojedine jedinice lokalne samouprave nisu donijele planove gospodarenja otpadom niti su isti usklađeni sa županijskim planovima, dok pojedine jedinice nisu donosile izvješća o izvršenju planova gospodarenja otpadom, odnosno nisu ih donijele za sve godine.

Nastavit ćemo pažljivo pratiti primjenu novog Zakona, kako u području sudjelovanja javnosti tako i u području primjene prvenstvenog reda gospodarenja otpadom (sprječavanje nastanka otpada, priprema za ponovnu uporabu, recikliranje, drugi postupci uporabe npr. energetska uporaba i zbrinjavanje otpada) te osobito osiguravanja građanima mogućnosti odvojenog prikupljanja otpada u gradovima i općinama, poglavito Splitsko-dalmatinske županije i šire.

Spis cijelog slučaja dostupan je svima zainteresiranim i može mu se pristupiti na sljedećem linku: <http://www.unece.org/?id=29956>.

15 Strateška studija utjecaja prijedloga plana gospodarenja otpadom RH 2015-2021.na okoliš

Posljednjih godina došlo je do unapređenja sudjelovanja javnosti u zaštiti okoliša i prirode, što ocrtavaju i primjeri navedeni u ovom priručniku. Rezultat je to sinergijskih procesa koji se istovremeno događaju na različitim razinama. Na nacionalnoj razini, dijelom i zbog pristupa Hrvatske EU, stvoren je kvalitetan zakonodavni okvir koji obvezuje, osigurava i omogućava sudjelovanje javnosti. Na nacionalnoj, a i na lokalnim razinama promiču se vrijednosti sudjelovanja i aktivnog građanstva te se teorija provodi u praksu, najvećim dijelom poticana od strane organizacija civilnoga društva koje uviđaju važnost i prednosti participacije. Zakonodavni okvir, kroz sustav financijskih podrški, omogućava financiranje projekata i aktivnosti koji dodatno doprinose jačanju demokratskih procesa u Hrvatskoj. Nedostatak koji se nameće kod inovativnih modela koji su predstavljeni u ovom priručniku je upravo vezanost za projekte, kroz koje se osiguravaju neophodni financijski i materijalni resursi za uspješno funkcioniranje modela.

Držim da bismo tek nastavkom rada Vijeća (čak i ako ne bi bilo koncipirano na isti način i s istim brojem ljudi) mogli govoriti o značajnijim rezultatima rada, jer je za to godina dana prekratak period.

Vjeko Santrić, mr.sociologije i prof. filozofije,
Hrvatsko narodno kazalište/urednik, vijećnik u kotaru Varoš-Split

Pronalazak načina za osiguravanje kontinuiteta rada i održivosti uspostavljenih modela sudjelovanja javnosti, nevezano za projekte, postavlja se kao nužnost.

Za istinsko sudjelovanje u zaštiti prirode i okoliša neophodno je uključivanje što većeg broja građana, neovisno od okolišnih organizacija koje postoje ili

ne postoje u određenoj lokalnoj zajednici. Kroz rad u okviru Vijeća koja su predstavljena u priručniku, generalno je uočen nedostatak svijesti o ulozi svakog pojedinca u kreiranju društva i uvjeta u kojima živimo. Nedostaje i spoznaja o važnosti demokratskih procesa ali i konkretnih znanja vezanih uz mogućnosti građanskog angažmana u zaštiti prirode i okoliša. Vjerujemo kako je to dijelom i posljedica nedostatka građanskog odgoja i obrazovanja tijekom školovanja. Štoviše, uočen je i nedostatak poduzimanja konkretnih aktivnosti, odnosno „prelaska s riječi na djelo”. Upravo djela mogu pridonijeti jačanju kredibiliteta vijeća i sličnih tijela putem kojih se ostvaruje međusektorska suradnja, što je vidljivo iz primjera u priručniku.

Jedno od ograničenja za provedbu konkretnih aktivnosti je i nažalost, još uvijek prevladavajuće ponašanje koje se temelji na prebacivanju odgovornosti, dok se ne razvija i ne potiče osjećaj samoodgovornosti. Kada govorimo o javnim institucijama, razvoj osjećaja odgovornosti često je ograničen i unutarnjim i ustrojstvenim pravilima. U brojnim javnim institucijama, upravo nužnost poštivanja hijerarhije u donošenju odluka rezultira sporošću ili čak ne donošenju odluka. Ovo može biti ograničavajući faktor u pravovremenom i učinkovitom rješavanju čak i manjih okolišnih problema koji se identificiraju na participativan način u suradnji s građanima.

Pozitivno je što je posljednjih godina, dijelom i zbog procesa pristupanja Hrvatske EU, ojačana svijest o važnosti sudjelovanja javnosti te su javne institucije sve otvorenije za suradnju, pritom delegirajući svoje predstavnike u različita radna tijela. Često je, međutim, podrška nadređenih samo deklarativna, što onemogućava stvarno djelovanje i provedbu odluka koje se donesu u okviru ovakvih tijela.

Kada se govori o sudjelovanju u postupcima izrade zakona, drugih propisa i akata, može se ustvrditi kako je ovaj oblik uključivanja unapredovao i kako je uočljiv veći utjecaj OCD-a na javne politike u smislu sve većeg uključivanja. U području zaštite okoliša i prirode, ovo se osobito odnosi na strategije, zakone, nacionalne planove, dok je sudjelovanje u izradi provedbenih dokumenata poput pravilnika i uredbi još uvijek ograničeno. Za stvarni utjecaj organizacija civilnoga društva prilikom donošenja ovih dokumenata, ipak bi trebalo provesti detaljnije analize izvješća o provedenim sudjelovanjima. Očekujemo kako će upravo uspostavljen model savjetovanja putem <https://esavjetovanja.gov.hr> omogućiti kvalitetnije procjene utjecaja civilnoga društva na kreiranje politika.

Važno je naglasiti kako zbog broja savjetovanja dolazi do preopterećenja organizacija civilnoga društva, koje ponekad nisu u mogućnosti sve kvalitetno popratiti. Ovo se može izbjeći, i dijelom se u sektoru zaštite okoliša i prirode izbjegava, umrežavanjem organizacija civilnoga društva te specijalizacijom pojedinih organizacija za određena pitanja. Sudjelovanje u kreiranju okolišnih politika na EU razini još je uvijek u začecima, međutim, upravo će umreženost s brojnim europskim organizacijama olakšati i potaknuti utjecaj hrvatskih okolišnih udruga na kreiranje EU politika.

Kada se govori o okolišnim procesima, najveći broj sudjelovanja odnosi se na sudjelovanje u procesima procjene utjecaja na okoliš. Zamijećeno je kako se velik broj studija utjecaja na okoliš bez obzira na vrstu zahvata, pozitivno očituju u pojedinim zahvatima što nameće pitanje kredibiliteta ovih studija. Nužno je, stoga, i dalje sudjelovati u procjenama utjecaja na okoliš te ukazivati na njihove nedostatke, a u slučaju neuspješnog utjecaja javnosti tijekom ovih procesa i pribjeći daljnjim pravnim koracima. Ovdje, s obzirom na dosadašnja iskustva, savjetujemo i potičemo na umrežavanje, prijenos informacija, razmjenu iskustva i znanja među pravnicima čija je specijalizacija okolišno pravo, a kojih je u Hrvatskoj još uvijek malo. Kako bi održali dosad stečeni kredibilitet, u trenutku kada se područje prava okoliša u Hrvatskoj tek kreira, organizacije civilnoga društva koje nemaju pravnike potičemo na savjetovanje sa pravnicima prije poduzimanja konkretnih pravnih koraka. Očekujemo kako će upravo kreiranje pravne prakse u zaštiti okoliša, potaknuti izrađivače na izradu kvalitetnijih studija, a povjerenstva za ocjenu studija na bolje donošenje odluka.

Istaknuli bi kako su ponekad i sami investitori svjesni uloge javnosti pa od izrađivača studija traže poštiva-

nje principa dobre prakse ranog uključivanja javnosti. Ovo je bio slučaj prilikom izrade Procjene utjecaja zahvata na okoliš zahvata prihvata, privremeno skladištenje i loženje krutog goriva iz otpada (RDF/SRF) u tvornicama tvrtke CEMEX Sv. Juraj i Sv. Kajo. Međutim, Studija utjecaja na okoliš nije pružila zadovoljavajuće odgovore na pitanja javnosti kao niti obuhvatila poglavlja koja su zahtijevali građani. Ovo je možda još jedan od razloga uspješnog okončanja procesa protiv Rješenja o prihvatljivosti predmetnog zahvata.

Sudjelovanje javnosti u zaštiti prirode te procesima procjena utjecaja zahvata na ekološku mrežu, još uvijek je na niskoj razini. Uzrok tome je dvostruki. S jedne strane postoji ignoriranje zakonskih obveza pružanja informacija od strane nadležnih tijela, dok je s druge strane javnost pa tako i zainteresirana javnost poput okolišnih udruga nedovoljno upoznata s procedurama. U području zaštite prirode pravna se praksa tek gradi, a počiva na složenom zakonodavnom okviru koji je postao još složeniji pristupanjem Hrvatske EU te obvezom formiranja ekološke mreže Natura 2000.

Važno je istaknuti kako tijela javne vlasti kao i organizacije civilnoga društva još uvijek grade znanja, vještine i iskustvo o participativnim procesima, te kako će se oni upravo kroz ova iskustvena učenja nastaviti razvijati u Hrvatskoj. Kako bi se to ostvarilo, nužno je nastaviti provoditi jačanje svijesti o važnosti, uloziti i dobiti ovih procesa i to osobito među tijelima lokalne uprave. Nužno je nastaviti provoditi edukaciju na svim razinama o zakonskim obvezama, načinima i modelima uključivanja javnosti.

Osobito je važno nastaviti poticati aktivnosti i projekte koje omogućavaju gradnju iskustvenog znanja o participativnim procesima i razvoj alata za sudjelovanje javnosti u zaštiti okoliša i prirode kao što je to bio slučaj s projektom „Zajedno za prirodu i okoliš“ i SEA-Med. (Dodatak 4.1. Alati i tehnike za uključivanje javnosti)

Međusobno povjerenje građana
i institucija čini zajednicu jačom.

1. POGLAVLJE

- 1.1. Zahtjev za pristup informacijama
- 1.2. Rješenje o odbijanju zahtjeva
- 1.3. Žalba Povjereniku za informiranje RH
- 1.4. Rješenje po žalbi
- 1.5. Razine sudjelovanja javnosti tijekom postupka procjene utjecaja na okoliš (PUO)
- 1.6. Prikaz postupka ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu

2. POGLAVLJE

- 2.1. Popis članova Savjetodavnog vijeća za okoliš grada Splita
- 2.2. Smjenice za rad Savjetodavnog vijeća za okoliš grada Splita
- 2.3. Popis članova Savjetodavnog vijeća za okoliš Šibensko-kninske županije
- 2.4. Akcijski plan edukacije o otpadu za Šibensko-kninsku županiju

3. POGLAVLJE

- 3.1. Postupak ishoda Rješenja o prihvatljivosti zahvata za okoliš- CEMEX
- 3.2. Tijek upravnog spora radi poništenja rješenja o prihvatljivosti zahvata za okoliš
- 3.3. Postupak ishoda Rješenja o objedinjenim uvjetima zaštite okoliša – CEMEX
- 3.4. Tijek upravnog spora radi poništenja rješenja o objedinjenim uvjetima zaštite okoliša
- 3.5. Postupak pred Odborom za praćenje usklađenosti Arhuške konvencije, UN

4. POGLAVLJE

- 4.1. Alati i tehnike za uključivanje javnosti

Split, 26. siječnja 2010.
URBROJ: 18/10

HRVATSKI ZAVOD ZA MIROVNISKO OSIGURANJE

Područna služba u Dubrovniku

Službenik za informiranje

Gđ. [REDACTED]

Dr. A. Starčevića 49

20000 Dubrovnik

ZAHTJEV

Za ostvarivanje prava na pristup informacijama

Temeljem čl. 4. st. 1. i čl. 11. st. 1. Zakona o pravu na pristup informacijama (N.N. 172/03) od gore imenovanog tijela javne vlasti molim da mi se dostavi slijedeća informacija:

Poduzeće [REDACTED] registrirana je za djelatnost marikulture i ribarstva, MB [REDACTED] sa sjedištem u Dubrovniku, [REDACTED], MBS iz sudskog registra 090 [REDACTED] ma podacima iz FINE

- broj prijavljenih osiguranika za koje je uspostavljena prijava osiguranja i o kojima se vodi matična evidencija pri Zavodu, a koji su zasnovali radni odnos kod gornjeg poslodavca

Unaprijed zahvaljujemo.

Pat. [REDACTED]
Asistent na Zelenom telefonu

ŽIRO RAČUN 2330003-1100086400 MB 1399403

Obala hrvatskog narodnog preporoda 7
HR - 21000 SPLIT
Tel: + 385 (021) 360 779
Fax: + 385 (021) 317 254
Mob: + 385 (0) 91 3607790
Zeleni telefon: 062 123456
info@sunce-st.org
www.sunce-st.org

**HRVATSKI ZAVOD ZA
MIROVINSKO OSIGURANJE
PODRUČNA SLUŽBA DUBROVNIK
Dr.A.Starčevića 3
20 000 DUBROVNIK**

KLASA: 008-02/10-01/1
URBROJ: 341-05-01/1-10-2
OIB:17644269011
U Dubrovniku, 27.01.2010.

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, na temelju članka 15. stavka 2. i članka 22. stavka 3. točke 1. Zakona o pravu na pristup informacijama ("Narodne novine", broj 172/03, u nastavku teksta ZPPI); postupajući prema zahtjevu Udruge za prirodu,okoliš i održivi razvoj „Sunce“, Split, donosi sljedeće

RJEŠENJE

Odbija se zahtjev Udruge za prirodu,okoliš i održivi razvoj „Sunce“ Split, za ostvarivanje prava na pristup informaciji Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje.

OBRAZLOŽENJE

Zahtjev za ostvarivanje prava prema ZPPI-u podniet je dana 26.01.2010.Područnoj službi u Dubrovniku.

Podnositelj je zahtjevom zatražio informaciju o broju prijavljenih osiguranika za koje je uspostavljena prijava osiguranja i o kojima se vodi matična evidencija u Zavodu a koji su zasnovali radni odnos kod poslodavca [REDACTED]

U provedenom je postupku utvrđeno:

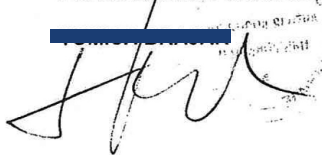
- da prema članku 4. Pravilnika o pravu na pristup informacijama u Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje,Zavod ograničava pristup informacijama u skladu sa zakonom,propisima o mirovinskom osiguranju i drugim općim aktima Zavoda
- da se pravo na uvid u podatke matične evidencije osiguranika i obveznika plaćanja doprinosa ostvaruje u skladu s odredbama Zakona o mirovinskom osiguranju
- da prema članku 96.st.3. Zakona o mirovinskom osiguranju, Zavod osigurava tajnost podataka unesenih u matičnu evidenciju
- da se prema članku 75.st.2. Statuta Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje profesionalnom tajnom smatraju podaci o fizičkim osobama pohranjeni u informatičkom sustavu Zavoda

Prema članku 8.st.1.Zakona o pravu na pristup informacijama a u svezi s ostalim navedenim propisima odlučeno je kao u izreci ovog rješenja.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU

Prema članku 17. stavku 1. Zakona o pravu na pristup informacijama, podnositelj zahtjeva protiv ovoga rješenja može izjaviti žalbu ravnatelju Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje u roku od osam dana od dana dostave rješenja.

PREDSTOJNIK PODRUČNE SLUŽBE

RJEŠENJE SE DOSTAVLJA:

1. Udruzi za prirodu, okoliš i održivi razvoj „Sunce“
Obala hrvatskog naroda 7/III
21 000 SPLIT
2. Arhivu - ovdje

Split, 04. veljče 2010.
URBROJ: 38/10

HRVATSKI ZAVOD ZA
MIROVINSKO OSIGURANJE
[redacted]
A.Mihanovića 3
10000 Zagreb

PRDMET: Žalba na rješenje KLASA:008-02/10-01/1
URBROJ:341-05-01/1-10-2
OIB:17644269011
Od 27. 01. 2010.

Temeljem čl. 17. st. 1. Zakona o pravu na pristup informacijama izjavljujem

Ž a l b u

protiv rješenja Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Područne službe u Dubrovniku broj gornji od 27. 01.2010. zbog proglašne primjene materijalnog propisa

Obrazloženje

Rješenjem Naslova broj gornji od 27. 01.2010.g. odbijen je zahtjev za ostvarivanje prava na pristup informacijama Udruge za prirodu, okoliš i održivi razvoj „Sunce“.

U obrazloženju rješenja prvostupanjsko tijelo se poziva na odredbe čl. 4. Pravilnika o pravu na pristup informacijama Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, odredbe čl. 96. st. 3. Zakona o mirovinskom osiguranju te odredbe čl. 75. st. 2. Statuta Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, a koji se odnosi na čuvanje tajne podataka matične evidencije i tajnosti osobnih podataka.

Držimo da se u predmetnom slučaju pružanjem tražene informacije ne bi dovelo u pitanje kršenje odredaba o čuvanju profesionalne tajne. Naime, tražena informacija odnosi se samo na broj prijavljenih osiguranika za koje je uspostavljena prijava na osiguranje. Pri tom nismo tražili:

- niti jedan podatak koji bi otkrio identitet osiguranika
- niti osnovu osiguranja
- niti podatke o broju prijavljenih radnih sati
- niti o mirovinskom stažu
- niti o visini uplaćenih doprinosa
- niti bilo koji drugi podatak telmeljem kojeg je uspostavljen informatički sustav matične evidencije

**HRVATSKI ZAVOD ZA
MIROVINSKO OSIGURANJE**

**SREDIŠNJA SLUŽBA
A. Mihanovića 3, 10 000 Zagreb**

KLASA: 008-02/10-01/4
URBROJ: 341-99-01/1-10-2
OIB: 17644269011

U Zagrebu, 22. veljače 2010.

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, na temelju članka 17. Zakona o pravu na pristup informacijama ("Narodne novine", broj 172/03.), članka 115. i članka 117. Zakona o općem upravnom postupku ("Narodne novine", broj 47/09.), postupajući prema žalbi Udruge za prirodu, okoliš i održivi razvoj „Sunce“, izjavljenoj protiv rješenja Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, klasa: 008-02/10-01/1, urbroj: 341-05-01/1-10-2 od 27. siječnja 2010. donosi sljedeće

RJEŠENJE

1. Žalba se uvažava.
2. Poništava se rješenje Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Područne službe u Dubrovniku, klasa: 008-02/10-01/1, urbroj: 341-05-01/1-10-2 od 27. siječnja 2010.
3. Priznaje se pravo Udruzi za prirodu, okoliš i održivi razvoj "Sunce" iz Splita na pristup informaciji i daje se tražena informacija koja glasi: "na dan 22. veljače 2010. kod poslodavca [REDAKCIJA] bilo je prijavljeno deset osiguranika."

OBRAZLOŽENJE

Rješenjem Područne službe u Dubrovniku, klasa: 008-02/10-01/1, urbroj: 341-05-01/1-10-2 od 27. siječnja 2010. odbijen je zahtjev za pravo na pristup informacijama.

Protiv navedenog rješenja pravodobno je iznijeta žalba u kojoj se navodi da se pružanjem tražene informacije ne bi dovelo u pitanje kršenje odredaba o čuvanju profesionalne tajne budući da se tražena informacija odnosi samo na broj prijavljenih osiguranika u poduzeću [REDAKCIJA]

Također, u žalbi se navodi da nije tražen niti jedan podatak koji bi otkrio identitet osiguranika, osnovu osiguranja, mirovinski staž ili visinu uplaćenih doprinosa.

U vezi s navedenim razlozima predlaže se da se pobijano rješenje poništi, te da se uvažavaju žalbeni razlozi i donese rješenje kojim se dopušta davanje tražene informacije.

Žalba je osnovana.

U žalbenom postupku utvrđeno je da je prvostupanjsko tijelo pogrešno primijenilo pravni propis na temelju kojega je riješio predmet budući :

- da tražena informacija ne sadrži osobne podatke osiguranika koji se nalaze u evidencijama Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje pa se na temelju traženog ne može identificirati fizička osoba, te u konkretnom slučaju nema kršenja odredaba Zakona o zaštiti osobnih podataka („Narodne novine“, broj 103/03., 118/06. i 41/08.) na koje se poziva prvostupanjsko tijelo

- da tražena informacija nije profesionalna tajna u smislu odredbe članka 75. stavka 2. Statuta Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje („Narodne novine“, broj 163/98. i 86/03.) jer se ne traže podaci o fizičkim osobama pohranjenim u informatičkom sustavu HZMO-a koji se smatraju profesionalnom tajnom

-da nema povrede odredbe članka 96. stavka 3. Zakona o mirovinskom osiguranju

-da nema razloga za izuzetak od prava na pristup informacijama te se ne primjenjuje u konkretnom slučaju članak 8. Zakona o pravu na pristup informacijama.

Slijedom navedenoga, na temelju članka 117.stavka 1.točke 4. Zakona o općem upravnom postupku, odlučeno je kao u izreci ovoga rješenja.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU

Prema članku 17. stavku 3. Zakona o pravu na pristup informacijama, protiv ovoga rješenja može se pokrenuti upravni spor tužbom Upravnom sudu Republike Hrvatske, u roku od 30 dana od dana dostave ovoga rješenja.

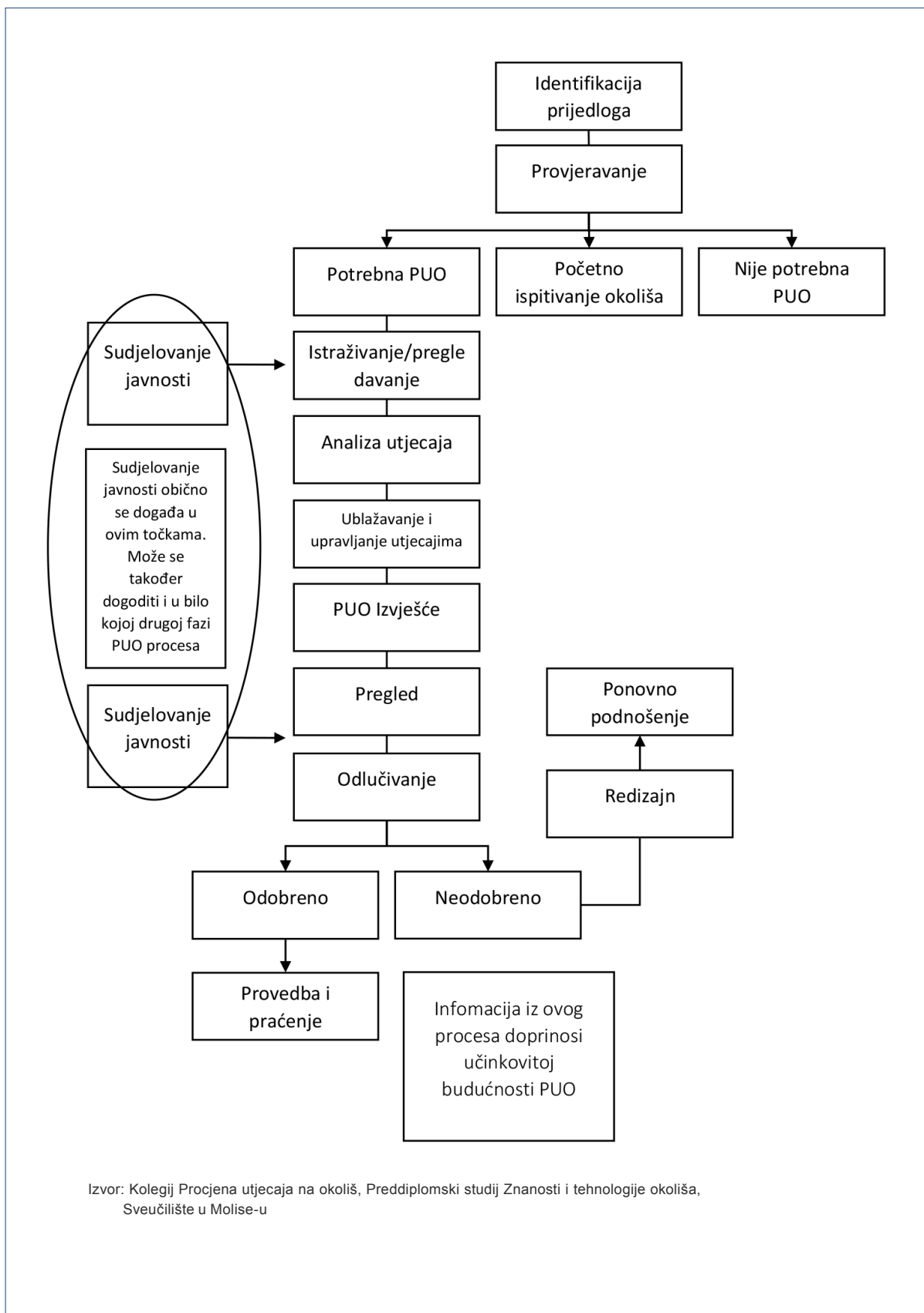
RAVNATELJ

ina
G. Anđelić

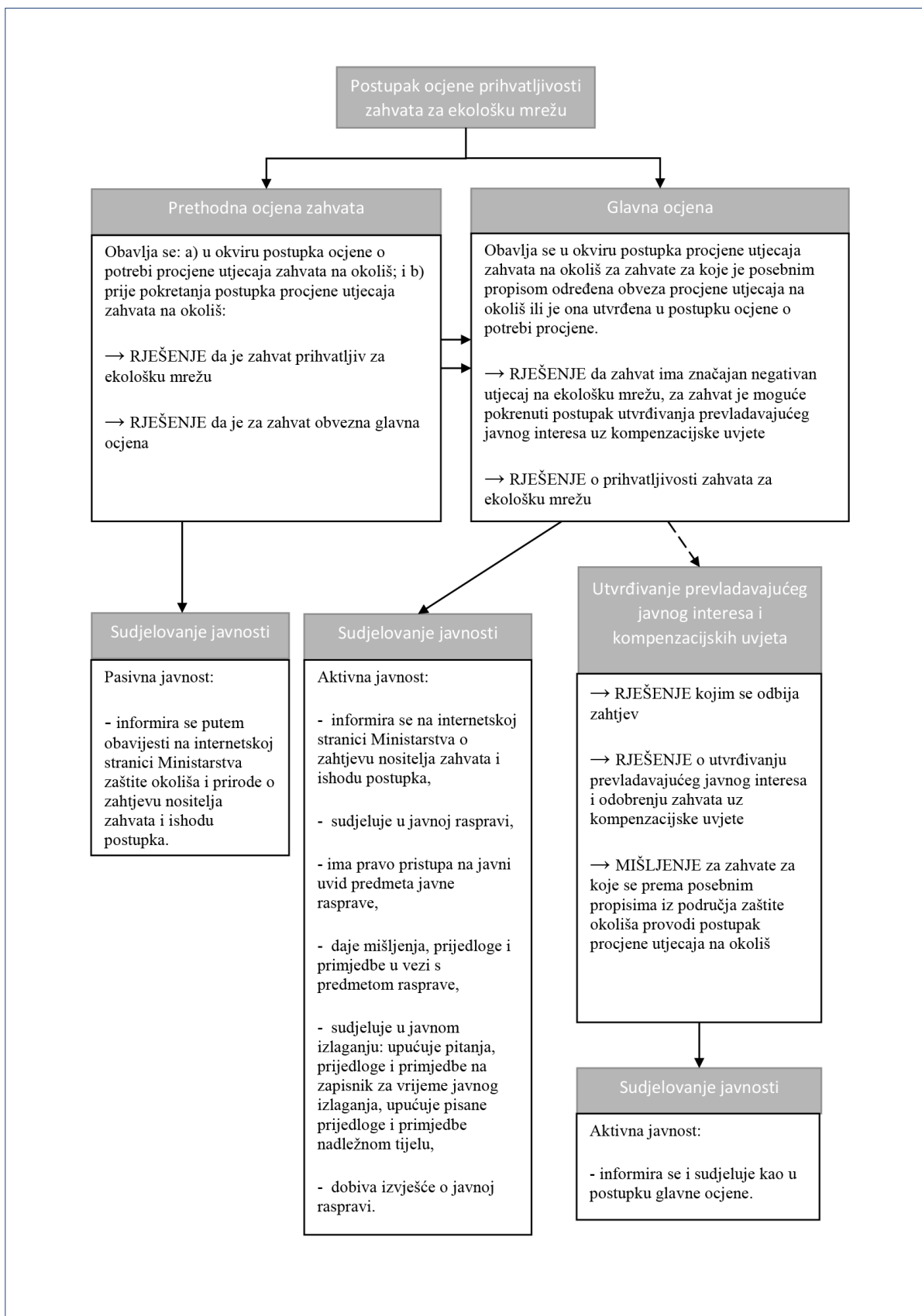

RJEŠENJE SE DOSTAVLJA:

1. Udruzi za prirodu, okoliš i održivi razvoj „Sunce“
Obala hrvatskog naroda 7/III
21 000 Split
2. Područnoj službi HZMO-a u Dubrovniku
Dr.A.Starčevića 3
20 000 Dubrovnik
3. Arhivu

1.5. Razine sudjelovanja javnosti tijekom postupka procjene utjecaja na okoliš (PUO)

1.6. Prikaz postupka ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu

IME I PREZIME	INSTITUCIJA
Jajac Nikša	Vijeće Splitsko-dalmatinske županije
Slapničar Vesna	Čistoća d.o.o.
Rubin Andrea	Hrvatske šume
Čosić Marijana	Grad Split
Danijela Šegvić	Grad Split
Franceschi Jenko	Udruga Zelena spirala
Patricija Granić	Udruga Sunce
Daria Povh	PAP/RAC
Gabrijela Medunić Orlić	Udruga Sunce
Ivana Grubišić	Udruga Sunce
Vedrana Krstić Ivanišević	HRT, Radio Split
Srđan Marinić	Društvo Marjan
Ivo Skejić	Društvo Marjan
Igor Mušić	Cenzura Plus, portal Stav Cenzura
Terze Davorka	Karepovac - Druge lice Splita - građanska inicijativa
Talić Jasna	Parkovi i nasadi d.o.o.
Irena Šipušić	Hrvatske šume
Ivana Marović	Karepovac - Drugo lice Splita - građanska inicijativa
Duje Draganja	Vijeće Splitsko-dalmatinske županije
Robert Koharević	JU Park šuma Marjan
Delić Miroslav	Čistoća d.o.o.
Zlata Lovrić Caparin	Splitsko-dalmatinska županija
Ivanka Ajduković	Mali Luka d.o.o.
Lada Ramljak	Parkovi i nasadi d.o.o.
Ževrnja Nediljko	Prirodoslovni muzej

2.1. Popis članova Savjetodavnog vijeća za okoliš grada Splita

SAVJETODAVNO VIJEĆE ZA OKOLIŠ GRADA SPLITA
U Splitu, 5. lipnja 2014. utvrđuje

SMJERNICE ZA RAD SAVJETODAVNOG VIJEĆA ZA OKOLIŠ GRADA SPLITA
u
okviru projekta „Zajedno za prirodu i okoliš“

Članak 1.

Ovim Smjernicama uređuje se unutarnje ustrojstvo i način rada Savjetodavnog vijeća za okoliš grada Splita (u daljnjem tekstu: Vijeće) i to:

- osnivanje Vijeća
- sastav Vijeća i izbor članova/članica
- prava i dužnosti članova/članica
- djelokrug rada Vijeća
- rad Vijeća
- način donošenja odluka
- administrativni poslovi
- ostala pitanja važna za rad Vijeća.

Članak 2.

Ako pojedino pitanje nije uređeno ovim Smjernicama, Vijeće ga može utvrditi odlukom na sastanku.

I. OSNIVANJE SAVJETODAVNOG VIJEĆA ZA OKOLIŠ GRADA SPLITA

Članak 3.

- 1) Cilj osnivanja Savjetodavnog vijeća za okoliš grada Splita je:
 - identificirati prioritetne okolišne probleme u gradu Splitu i glavne prepreke u njihovom rješavanju
 - tijekom 2014./2015. odabrati dva prioritetna okolišna problema i razviti preporuke za njihovo rješavanje.
- 2) Vijeće će se zalagati za uspješno provođenje okolišnih planova/programa kao i za razvoj novih okolišnih planova/programa odnosno inicijativa.

Članak 4.

Vijeće se osniva na prvom sastanku.

Projekt: "Zajedno za prirodu i okoliš" / "Together for the Nature and Environment" je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda

Partner OCD

7. Gardijske brigade 13, 22300 Knin
Tel: +385 22 664 608, Fax: +385 22 664 608
ekoloska.udruga.krka@si.t-com.hr, www.eu-krka-knin.hr

Nositelj projekta

Obala hrvatskog narodnog preporoda 7/III, 21000 Split
Tel: +385 21 360 779, Fax: +385 21 317 254
info@sunce-st.org, www.sunce-st.org

Partneri Javna uprava

Grad Knin, Općina Kistanje, Javna ustanova Park prirode „Telašćica“, Općina Sali, Javna ustanova Park prirode „Lastovsko otočje“, Općina Lastovo

Sadržaj ovog materijala isključiva je odgovornost Udruge Sunce.

2.2. Smjernice za rad Savjetodavnog vijeća za okoliš grada Splita (str: 1 od 4)

II. SASTAV VIJEĆA I IZBOR ČLANOVA

Članak 5.

Vijeće ima najmanje 15 članova.

Članak 6.

Za članove/članice Vijeća imenuju se službenici relevantnih institucija u gradu Splitu i Splitsko-dalmatinskoj županiji, djelatnici komunalnih poduzeća, predstavnici udruga civilnog društva i privatnog sektora te stručnjaci iz područja djelovanja Vijeća koji svojim dosadašnjim dostignućima i poznavanjem okolišne problematike mogu pridonijeti ostvarenju ciljeva zbog kojih je Vijeće osnovano.

Članak 7.

Svaki član Vijeća može imenovati svog zamjenika.

III. PRAVA I DUŽNOSTI ČLANOVA VIJEĆA

Članak 8.

Član/ica ima pravo i dužnost prisustvovati sastancima Vijeća, te sudjelovati u radu Vijeća.

Članak 9.

Član/ica je dužan savjesno obavljati zadatke koje mu u svom djelokrugu povjeri Vijeće.

Članak 10.

U obavljanju svojih prava i dužnosti svaki član/ica može pokrenuti raspravu o pitanjima iz djelokruga Vijeća te podnositi prijedloge za donošenje odluka, stavova i preporuka.

IV. DJELOKRUG RADA VIJEĆA

Članak 11.

Vijeće djeluje u pitanjima zaštite okoliša i održivog razvoja na području grada Splita i Splitsko-dalmatinske županije.

Projekt: "Zajedno za prirodu i okoliš" / "Together for the Nature and Environment" je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda

Partner OCD

7. Gardijske brigade 13, 22300 Knin
Tel: +385 22 664 608, Fax: +385 22 664 608
ekoloska.udruga.krka@rsi.t-com.hr, www.eu-krka-knin.hr

Nositelj projekta

Obala hrvatskog narodnog preporoda 7/III, 21000 Split
Tel: +385 21 360 779, Fax: +385 21 317 254
info@sunce-st.org, www.sunce-st.org

Partneri Javna uprava

Grad Knin, Općina Kistanje, Javna ustanova Park prirode „Telašćica“, Općina Sali, Javna ustanova Park prirode „Lastovsko otočje“, Općina Lastovo

Sadržaj ovog materijala isključiva je odgovornost Udruge Sunce.

2.2. Smjernice za rad Savjetodavnog vijeća za okoliš grada Splita (str: 2 od 4)

Članak 12.

Članovi/članice Vijeća zajednički utvrđuju okolišne prioritete na kojima će Vijeće djelovati.

Članak 13.

- 1) Sukladno odabranim prioritetima, Vijeće će pratiti provedbu postojećih planova iz područja zaštite okoliša i održivog razvoja te razviti načine da doprinese svojim radom boljoj provedbi istih.
- 2) Preporuke će biti predstavljene Gradskom Vijeću Grada Splita odnosno donositelju pojedinog plana.

Članak 14.

Vijeće će se uključiti u izradu novih planova iz svog djelokruga na način da će pratiti njihov razvoj i davati prijedloge i mišljenja tijekom postupka izrade istih, a sukladno pozitivnom okolišnom zakonodavstvu.

V. RAD VIJEĆA

Članak 15.

Vijeće djeluje na sastancima ili radionicama ovisno o potrebi.

Članak 16.

Svaki idući sastanak kao i njegov okvirni dnevni red članovi/ice Vijeća dogovaraju većinom glasova na održavajućem sastanku.

Članak 17.

Vijeće se sastaje najmanje tri puta tijekom jedne kalendarske godine.

Članak 18.

- 1) O svakom sastanku/radionici vodi se zapisnik.
- 2) Zapisnik vodi predstavnik/ica Udruge Sunce.
- 3) Zapisnik se dostavlja svim članovima/članicama Vijeća i usvaja na prvom sljedećem sastanku.

Članak 19.

O svakom sastanku vodi se popis sudionika/ica.

Projekt: "Zajedno za prirodu i okoliš" / "Together for the Nature and Environment" je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda

Partner OCD

7. Gardijske brigade 13, 22300 Knin
Tel: +385 22 664 608, Fax: +385 22 664 608
ekoloska.udruga.krka@si.t-com.hr, www.eu-krka-knin.hr

Nositelj projekta

Obala hrvatskog narodnog preporoda 7/III, 21000 Split
Tel: +385 21 360 779, Fax: +385 21 317 254
info@sunce-st.org, www.sunce-st.org

Partneri Javna uprava

Grad Knin, Općina Kistanje, Javna ustanova Park prirode „Telašćica“, Općina Sali, Javna ustanova Park prirode „Lastovsko otočje“, Općina Lastovo

Sadržaj ovog materijala isključiva je odgovornost Udruge Sunce.

Članak 20.

- 1) Na sastancima/radionicama članovi/ice raspravljaju sukladno dnevnom redu sastanka/radionice, utvrđuju zadatke te ih međusobno raspodjeljuju.
- 2) Svaki član/ica je dužan izvijestiti Vijeće o obavljenim zadacima putem e-maila ili na idućem sastanku.

Članak 21.

Sva pitanja koja nisu raspravljena na sastancima uređuju se komunikacijom putem mailing liste.

VI. NAČIN DONOŠENJA ODLUKA

Članak 22.

- 1) Za donošenje odluke sastanku treba prisustvovati natpolovična većina svih članova Vijeća, odnosno njihovih zamjenika.
- 2) Vijeće donosi sve odluke glasovanjem i to većinom glasova svih prisutnih članova.

Članak 23.

Članovi Vijeća i njihovi zamjenici između sastanaka komuniciraju putem službene mailing liste kojom upravlja Udruga Sunce.

VII. ADMINISTRATIVNI POSLOVI

Članak 24.

Stručne, administrativne, tehničke i druge potrebne poslove Vijeća obavlja Udruga Sunce, a sredstva za njihov rad osiguravaju se u Projektu „Zajedno za prirodu i okoliš“.

Projekt: "Zajedno za prirodu i okoliš" / "Together for the Nature and Environment" je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda

Partner OCD

7. Gardijske brigade 13, 22300 Knin
Tel: +385 22 664 608, Fax: +385 22 664 608
ekoloska.udruga.krka@rsi.t-com.hr, www.eu-krka-knin.hr

Nositelj projekta

Obala hrvatskog narodnog preporoda 7/III, 21000 Split
Tel: +385 21 360 779, Fax: +385 21 317 254
info@sunce-st.org, www.sunce-st.org

Partneri Javna uprava

Grad Knin, Općina Kistanje, Javna ustanova Park prirode „Telašćica“, Općina Sali, Javna ustanova Park prirode „Lastovsko otočje“, Općina Lastovo

Sadržaj ovog materijala isključiva je odgovornost Udruge Sunce.

2.2. Smjernice za rad Savjetodavnog vijeća za okoliš grada Splita (str: 4 od 4)

REDNI BROJ	IME I PREZIME	INSTITUCIJA
1.	Milan Buzov	Općina Ružić
2.	Ivan Barišić	Općina Promina
3.	Jure Zečević	Grad Knin
4.	Ognjen Vukmirović	Općina Biskupija
5.	Blanka Šimić	Čistoća i zelenilo d.o.o. Knin
6.	Smilja Čvrljak	Gradska Čistoća Šibenik
7.	Neven Periša	Gradska Čistoća Šibenik
8.	Živana Lambaša Belak	Šibensko-kninska županija, UO za zaštitu okoliša i komunalne poslove
9.	Inga Kukulj	Ekološka udruga "Krka" Knin
10.	Marija Ujaković	Ekološka udruga "Krka" Knin
11.	Nives Hladnić	HRT, Radio Knin
12.	Miroslav Jadrić	Knin portal
13.	Marta Vujević	Rad d.o.o. Drniš
14.	Radmila Drezga	Udruga Žene kosovske doline Biskupija
15.	Branko Vazgeč	Komunalno poduzeće Knin
16.	Zdravko Šegan	Općina Ervenik
17.	Nenad Damjanović	Grad Knin
18.	Ivana Pilić	Rad d.o.o. Drniš
19.	Hrvoje Zekanović	JU za zaštićene prirodne vrijednosti Šibensko-kninske županije
20.	Danijela Čenić	Udruga Žene kosovske doline Biskupija
21.	Marijana Tomić	JU Nacionalni park Krka
22.	Antonio Brajković	Grad Skradin
23.	Marko Sinobad	Ministarstvo kulture, Konzervatorski odjel Šibenik

2.3. Popis članova Savjetodavnog vijeća za okoliš Šibensko-kninske županije

AKCIJSKI PLAN EDUKACIJE GRAĐANA O GOSPODARENJU OTPADOM

Akcija/aktivnost	Odgovorna institucija/vremensko razdoblje (2014-2015)	Opis aktivnosti
Informirati građane o važnosti odvajanja otpada	Svi / tijekom cijelog vremenskog razdoblja	Svi članovi vijeća putem svojih glasila i medija.
Edukacija građana	Svi / udruga „Krka“ - tijekom cijelog vremenskog razdoblja	Educirati građane, prvenstveno djecu putem radionica, medija, mjesnih odbora, putem letaka (udruga „Krka“ ima izrađen letak za Knin pa će poslati svima da posluži za primjer).
Poboljšati suradnju	Svi / tijekom cijelog vremenskog razdoblja	Poboljšati suradnju policija/inspekcija/komunalni redari/udruga/gradovi/općine putem zajedničkih sastanaka, pozivanja na slijedeće sastanke Vijeća za okoliš Šibensko-kninske županije.
Zajedničke akcije čišćenja	Svi / travanj 2015. - lipanj 2015.	Inicirati / koordinirati što više akcija čišćenja okoliša na kojoj će sudjelovati i građani i svi članovi Vijeća za okoliš, ali i ostali zainteresirani. Svi gradovi i općine uključiti se u nacionalnu akciju Zelena čistka.
Zeleni telefon	Svi / studeni 2014.	Svi članovi Vijeća za okoliš staviti na web stranice svojih institucija/organizacija obavijest o postojanju Zelenog telefona (072123456) za prijave/pitanja vezana uz okoliš.
Obilježavanje važnih dana za okoliš	Svi / tijekom cijelog vremenskog razdoblja	Zajedničko obilježavanje važnih dana za okoliš (npr. Dan planeta Zemlje, Svjetski dan zaštite okoliša...).
„Pokazna vježba“	Svi / tijekom cijelog vremenskog razdoblja	Kada gradovi i općine omoguće građanima odvajanje otpada i postave se zeleni otoci napraviti "pokaznu vježbu" kako se odvaja otpad kraj samog zelenog otoka.
Zajednički projekti	Svi / tijekom cijelog vremenskog razdoblja	Zajednička priprema projekata važnih za odvojeno prikupljanje otpada i osiguravanje sredstava za njihovo financiranje kod potencijalnih donatora te na natječajima EU fondova.
Razmjena uspješnih ideja	Svi i udruga „Krka“ / tijekom cijelog vremenskog razdoblja	Ako su članovi Vijeća proveli dobre projekte vezane uz odvajanje otpada isti podijeliti (ako je moguće) s ostalim članovima. Npr. „Krka“ provodi projekt o kompostiranju za grad Knin i voljna je isti podijeliti sa svim članovima Vijeća kako bi i drugi gradovi i općine počeli s procesom odvajanja bio otpada.
Izrada i slanje letka / obavijesti o mogućnostima odvajanja otpada	Gradske i općinske komunalne tvrtke; Čistoća i zelenila d.o.o., Knin / „Krka“- tijekom cijelog vremenskog razdoblja	Gradske i općinske komunalne tvrtke će izraditi obavijest / letak o važnosti odvajanja otpada i mogućnostima u pojedinim gradovima/općinama te isti poslati građanima uz mjesečni račun za odvoz otpada. Udruga „Krka“ ima primjer takvog letka za Knin pa će isti prosljediti svima.

2.4. Akcijski plan edukacije o otpadu za Šibensko-kninsku županiju

Postupak ishoda Rješenja o prihvatljivosti loženja krutog goriva iz otpada u tvornicama CEMEX-a

DATUM	DOGAĐAJ
19.10.2012.	MZOIP na vlastitim Web stranicama objavljuje informaciju o zahtjevu nositelja zahvata za provedbu postupka procjene utjecaja na okoliš prihvata, privremeno skladištenje i loženje krutog goriva iz otpada RDF/SRF u tvornicama Sv. Juraj u Kaštel Sućurcu i Sv. Kajo u Solinu, CEMEX Hrvatska d.d.
19.11.2012.	Udruga Sunce kao zainteresirana stranka dostavlja podnesak u kojem traži upoznavanje s dinamikom rada Povjerenstva i sjednica
28.01.2013.	Udruga Sunce podnosi zahtjev Ministarstvu da joj se prizna svojstvo stranke u ovom upravnom postupku
22.02.2013.	Na Web stranicama MZOIP-a objavljena je Informacija o odluci da se studija utjecaja zahvata na okoliš "Prihvata, privremeno skladištenje i loženje krutog goriva iz otpada RDF/SRF u tvornicama Sv. Juraj u Kaštel Sućurcu i Sv. Kajo u Solinu" upućuje na javnu raspravu
08.03.2013.	Udruga Sunce dostavlja podnesak Ministarstvu u kojem zahtjeva izdavanje rješenja o pozitivnom priznavanju svojstva stranke u ovom predmetu
04.03.2013. do 03.04.2013.	Javna rasprava o studijama utjecaja „Prihvata, privremeno skladištenje i loženje krutog goriva iz otpada RDF/SRF u tvornicama Sv. Juraj u Kaštel Sućurcu i Sv. Kajo u Solinu na okoliš“. Udruga Sunce sudjeluje na javnim raspravama u Solinu i Kaštelima te putem slanja pismenih komentara
18.06.2013.	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode godine donosi Rješenje kojim se zahtjev – prihvata, privremeno skladištenje i loženje krutog goriva iz otpada RDF/SRF u tvornicama Sv. Juraj i Sv. Kajo proglašava prihvatljivim za okoliš

3.1. Postupak ishoda Rješenja o prihvatljivosti zahvata za okoliš - CEMEX

Upravni spor povodom tužbe radi poništenja Rješenja o prihvatljivosti zahvata za okoliš.

DATUM	DOGAĐAJ
26.07.2013.	Udruga Sunce podnosi tužbu Upravnom sudu u Splitu radi poništenja Rješenja kojim se zahvat – prihvata, privremeno skladištenje i loženje krutog goriva iz otpada RDF/SRF u tvornicama Sv. Juraj i Sv. Kajo proglašava prihvatljivim za okoliš, te paralelno podnosi prijedlog za obnovu postupka Ministarstvu zaštite okoliša i prirode
13.08.2013.	Tužbu podnosi i Grad Kaštela radi poništenja Rješenja kojim se zahvat – prihvata, privremeno skladištenje i loženje krutog goriva iz otpada RDF/SRF u tvornicama Sv. Juraj i Sv. Kajo proglašava prihvatljivim za okoliš
07.04.2014.	Odgovor na tužbu tuženika Ministarstva zaštite okoliša i prirode
11.08.2014.	Odgovor na tužbu zainteresirane stranke CEMEX d.o.o.
18.09.2014.	Prvo ročište pred Upravnim sudom u Splitu
03.11.2014.	Drugo ročište pred Upravnim sudom u Splitu
05.11.2014.	Doneseno Rješenje Upravnog suda u Splitu o odgodi izvršenja rješenja tuženika Ministarstva zaštite okoliša i prirode kojim se zahvat – prihvata, privremeno skladištenje i loženje krutog goriva iz otpada RDF/SRF u tvornicama Sv. Juraj i Sv. Kajo proglašava prihvatljivim za okoliš
19.01.2015.	Treće ročište pred Upravnim sudom u Splitu
26.06.2015.	Četvrto ročište pred Upravnim sudom u Splitu – zaključena glavna rasprava
06.07.2015.	Donesena i objavljena presuda kojom se poništava rješenje tuženika kojim se zahvat – prihvata, privremeno skladištenje i loženje krutog goriva iz otpada RDF/SRF u tvornicama Sv. Juraj i Sv. Kajo proglašava prihvatljivim za okoliš

3.2. Tijek upravnog spora radi poništenja rješenja o prihvatljivosti zahvata za okoliš

Postupak ishođenja Rješenja o objedinjenim uvjetima zaštite okoliša CEMEX

DATUM	DOGAĐAJ
13.09.2012.	MZOIP na vlastitim web stranicama objavljuje informaciju o zahtjevu za provedbu postupka utvrđivanja objedinjenih uvjeta zaštite okoliša za postojeće postrojenje za proizvodnju cementa Sv. Kajo u Solinu
07.12.2012.	Informacija MZOIP o zahtjevu za provedbu postupka utvrđivanja objedinjenih uvjeta zaštite okoliša za postojeće postrojenje za proizvodnju cementa, Sv. Juraj
06.05.2013.	Informacija MZOIP o odluci o upućivanju zahtjeva za provedbu postupka utvrđivanja objedinjenih uvjeta zaštite okoliša za postojeće postrojenje za proizvodnju cementa, Sv. Juraj na javnu raspravu
06.05.2013.	Informacija MZOIP o odluci o upućivanju zahtjeva za provedbu postupka utvrđivanja objedinjenih uvjeta zaštite okoliša za postojeće postrojenje za proizvodnju cementa, Sv. Kajo na javnu raspravu
13.05.2013. do 12.06.2013	Javna rasprava o zahtjevu o objedinjenim uvjetima zaštite okoliša za sve tvornice CEMEX d.o.o.
16.05.2013.	Zahtjev Udruge Sunce upućen MZOIP za uključivanje kao stranke u postupak
28.06.2013.	Doneseno Rješenje o objedinjenim uvjetima zaštite okoliša tvornice CEMEX Kaštela

3.3. Postupak ishođenja Rješenja o objedinjenim uvjetima zaštite okoliša - CEMEX

Upravni spor povodom tužbe radi poništenja Rješenja o objedinjenim uvjetima zaštite okoliša tvornica CEMEX

DATUM	DOGAĐAJ
16.05.2013.	Zahtjev Udruge Sunce upućen MZOIP za uključivanje kao stranke u postupak Objedinjenih uvjeta zaštite okoliša
31.07.2013.	Dopis Ministarstva kojim se odbija Udruzi Sunce svojstvo stranke u postupku
26.09.2013.	Konačno Rješenje Ministarstva kojim se Udruzi Sunce odbija zahtjev za uključivanjem kao stranke u postupak
04.11.2013	Podnesena tužba Udruge Sunce radi poništenja Rješenja o odbijanju zahtjeva za uključivanjem Udruge Sunce u svojstvu stranke u postupak
28.06.2013.	Doneseno Rješenje o objedinjenim uvjetima zaštite okoliša tvornice CEMEX Kaštela
4.11.2014.	Rješenje Upravnog suda u Splitu o spajanju spisa predmeta povodom tužbe Udruge Sunce i spisa predmeta povodom tužbe Grada Kaštela, u postupku je kao zainteresirana osoba sudjelovao Cemex d.o.o.
19.01.2015.	Prvo ročište nakon spajanja spisa predmeta
26.06.2015.	Drugo ročište pred Upravnim sudom u Splitu - zaključena glavna rasprava
06.07.2015.	Donesena i objavljena presuda kojom se poništava rješenje tuženika kojim su utvrđeni objedinjeni uvjeti zaštite okoliša tvornica CEMEX d.o.o.

3.4. Tijek upravnog spora radi poništenja rješenja o objedinjenim uvjetima zaštite okoliša

Postupak pred Odborom za praćenje usklađenosti Arhuške konvencije, UN

DATUM	DOGAĐAJ
27.09.2011.	Prijava Udruge Sunce sa svim pripadajućim dokazima Odboru za praćenje usklađenosti
30.03.2012.	Rješenje Odbora o dopuštenosti prijave; određuje se službeni broj prijave ACCC/C/2012/66
08.05.2012.	Obavijest Stranci, Republici Hrvatskoj, o podnesenoj prijavi; obavijest Udruzi Sunce s pozivom da se očituje o određenim činjenicama koje Odboru nisu bile jasne
04.10.2012.	Odgovor Udruge Sunce s priložima
08.10.2012.	Očitovanje Ministarstva zaštite okoliša Republike Hrvatske na samu prijavu kao i očitovanje na činjenice koje je zatražio Odbor
06.11.2012.	Poziv Tajništva na saslušanje u predmetu
22.11.2012.	Dopuna prijave od strane Udruge Sunca s dokazima
04.12.2012.	Saslušanje u predmetu, Ženeva, Švicarska
13.12.2012.	Konačni stav Udruge Sunce nakon održanog saslušanja, koji je zatražen na saslušanju
08.01.2013.	Podnesak Odbora prema strankama u postupku s molbom za očitovanjem na činjenice
11.02.2013.	Podnesak Udruge Sunce - odgovor na molbu Odbora
15.02.2013.	Podnesak Ministarstva zaštite okoliša i prirode Republike Hrvatske - odgovor na molbu Odbora
18.07.2013.	Dostavljen nacrt Odluke Odbora strankama u postupku
06.08.2013.	Sistematizacija spisa predmeta na službenim web stranicama UN-a
12.08.2013.	Primjedbe na nacrt Odluke od strane Udruge Sunce
02.09.2013.	Primjedbe na nacrt Odluke od strane Ministarstva
05.01.2014.	Usvojen i dostavljen konačni tekst Odluke Odbora

3.5. Postupak pred Odborom za praćenje usklađenosti Arhuške konvencije, UN

Alati i tehnike za sudjelovanje javnosti

Tehnika	Opis i upotreba	Prednosti	Nedostaci
Razina 1. Edukacija i pružanje informacije			
Leci/Brošure	Koriste se za dostavu informacije. Treba obratiti pažnju na distribuciju.	Može doseći široku publiku ili se mogu dijeliti ciljano.	Postoji mogućnost da se informacija ne razumije ili da se pogrešno protumači.
Bilteni	Mogu uključivati seriju publikacija. Treba obratiti pozornost na distribuciju.	Kontinuirani kontakt, fleksibilan format, može se adresirati promjenjivim potrebama i publikama.	Neće svi čitati bilten.
Eksponati bez ljudi/Prikazi	Postavljeni na javnim mjestima kako bi dostavili informaciju.	Mogu se pogledati u vrijeme koje vam najbolje odgovara i u slobodno vrijeme. Grafike mogu pomoći vizualizirati prijedloge.	Postoji mogućnost da se informacija ne razumije ili da se pogrešno protumači.
Članak u lokalnim novinama	Dostavlja informaciju o predloženoj aktivnosti.	Potencijalno jeftin oblik publiciteta. Sredstvo dostizanja lokalne publike.	Cirkulacija može biti ograničena.
Članak u nacionalnim novinama.	Dostavlja informaciju o predloženoj aktivnosti.	Ima potencijal da dosegne jako veliku publiku.	Osim ako je aktivnost dobila nacionalni profil, interes će biti ograničen.
Obilazak terena	Iz prve ruke pruža iskustvo aktivnosti i srodnih pitanja.	Pitanja su oživljena kroz stvarne primjere.	Teško identificirati teren koji se odnosi na sva pitanja.
Razina 2. Povratna informacija			
Radni izložci/Prikazi na zaslonu	Postavljeni na javnim mjestima kako bi dostavili informaciju. Dostupno osoblje.	Mogu se pogledati u vrijeme koje vam najbolje odgovara i u slobodno vrijeme. Grafike nam pomažu da vizualiziramo prijedloge. Grupe mogu biti ciljane.	Zahtjeva veliku predanost osoblja u okviru njihovog radnog vremena.
Radne telefonske linije	Može se nazvati i tražiti informaciju, postavljati pitanja ili komentirati prijedloge ili probleme.	Lako za ljude da sudjeluju i pripreme svoje komentare. Promovira osjećaj dostupnosti.	Možda neće biti dobro kao rasprave koje se odvijaju „licem u lice“. Osoblje možda nema znanja da odgovori na sva pitanja.
Internet	Koristi se za pružanje informacije ili pozivanje na povratni komentar. Mogu se postaviti online forumi i grupe za raspravu.	Potencijalno globalna publika. Prikladna metoda za one koji imaju pristup internetu.	Sve stranke neće imati pristup internetu.
Javni sastanci	Koriste se za razmjenu informacija i stavova.	Možete se susresti s drugim sudionicima. Pokazuje da se	Može biti komplicirano, nepredvidivo i zastrašujuće. Može se

4.1. Alati i tehnike za uključivanje javnosti (str: 1 od 2)

		predlagač voljan susresti s drugim zainteresiranim strankama.	uzurpirati od strane interesnih skupina.
Ankete/intervjui i upitnici	Koriste se za dobivanje informacije i mišljenja. Mogu biti samoodrživi, mogu se provoditi uživo, poštom ili telefonom.	Anonimne ankete mogu rezultirati iskrenijim odgovorima. Mogu identificirati postojeće znanje i zabrinutost.	Stopa odgovora može biti jako mala. Odgovori možda ne budu reprezentativni i mišljenja se mijenjaju.
Razina 3. Sudjelovanje i savjetovanje			
Radionice	Koriste se da daju osnovnu informaciju, detaljno raspravljaju o pitanjima i rješavaju probleme	Omogućavaju otvorenu razmjenu ideja. Mogu se nositi sa složenim pitanjima i razmatraju ih dubinski. Mogu biti ciljane.	Na njima može sudjelovati tek manji broj pojedinaca. Nije zastupljen puni raspon interesa.
Otvorena kuća	Osigurana lokacija, npr. na samom mjestu ili u operativnoj zgradi koju ljudi mogu posjetiti, učiti o prijedlogu i dati povratni komentar.	Može se posjetiti u vrijeme koje vam najbolje odgovara i u slobodno vrijeme.	Priprema i opremanje otvorene kuće može zahtijevati znatno vrijeme i novac.
Razina 4. Prošireno sudjelovanje			
Savjetodavno vijeće/povezane grupe	Ljudi predstavljaju određene interese ili područja stručnosti, npr. vođe zajednice, nalaze se kako bi raspravljali o problemima.	Mogu detaljno razmotriti pitanja i istaknuti proces donošenja odluka i uključene komplikacije.	Možda ne budu zastupljeni svi interesi, zahtijeva konstantnu predanost sudionika.
Ocjenjivački odbori građana	Grupa građana koja se okupila kako bi razmotrila određena pitanja. Dokaz primljen od vještaka. Proizvedeno izvješće u kojem stoje stavovi ocjenjivačkog odbora.	Pitanja može razmotriti detaljno i u relativno kratko vrijeme.	Možda ne budu zastupljeni svi interesi. Sudionicima može biti dostupno ograničeno vrijeme kako bi potpuno razmotrili primljenu informaciju.
Stvaranje vizije	Koristi se kako bi se razvila zajednička vizija budućnosti.	Razvija zajednički stav o budućim potrebama.	Nedostatak kontrole nad ishodom. Treba se rano koristiti u procesu donošenja odluke.

Izvor: Institut okolišnog menadžmenta i procjene (1999), eng. *Institute of Environmental Management and Assessment (1999)*

LITERATURA I POVEZNICE

- Vlada Republike Hrvatske (2012); Nacionalna strategija stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva 2012.-2016., Zagreb
- Kodeksa savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata (NN 140/2009)
- Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva (2011); Akcijski plan za obrazovanje za održivi razvitak, Zagreb
- Zakon o potvrđivanju Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (NN MU br. 1/07)
- Zakon o zaštiti okoliša (NN 80/2013)
- Zakon o pravu na pristup informacijama (NN 25/2013)
- Udruga Sunce (2009); Ekološka mreža i sudjelovanje javnosti u zaštiti prirode, Split
- Uredba o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (061/2014)
- Uredba o okolišnoj dozvoli (8/2014)
- Uredba o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša (NN 64/2008)
- Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/2001)
- Zakon o referendumu i drugim oblicima osobnog sudjelovanja u obavljanju državne vlasti i lokalne samouprave (NN 33/1996)
- Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (2015); Strateška studija utjecaja prijedloga plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske 2015. – 2021. na okoliš
- Kolegij Procjena utjecaja na okoliš, Preddiplomski studij Znanosti i tehnologije okoliša, Sveučilište u Molise-u
- <http://www.unece.org/env/pp/cc.html>
(pristupljeno 04.11.2015.)
- <http://www.unece.org/?id=29956>
— slučaj ACCC/C/2012/66 (pristupljeno 17.12.2015.)
- <https://savjetovanja.gov.hr/> (pristupljeno 04.11.2015.)
- <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52002DC0704> (pristupljeno 17.12.2015.)
- <http://www.coe.int/en/web/ingo/civil-participation>
(pristupljeno 17.12.2015.)

O ORGANIZACIJAMA I AUTORICAMA

Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce osnovana je 1998. godine u Splitu kao odgovor na rastuću potrebu društva za neovisnim i stručnim tijelom koje će ponuditi rješenja u pitanjima zaštite okoliša i prirode. Danas je Udruga Sunce prisutna na nacionalnoj i međunarodnoj razini kao jedna od vodećih organizacija za zaštitu prirode i okoliša u Hrvatskoj. Zauzima se za povećanje standarda i unapređenje sustava zaštite okoliša i prirode, štiti interes i pravo javnosti na zdrav okoliš te stvara rješenja za očuvanje prirode i razumno korištenje prirodnih resursa na dobrobit svih građana. Važnost sudjelovanja javnosti, Udruga ističe od samog osnutka. Misija je Udruge Sunce aktivno doprinijeti zaštiti okoliša i očuvanju prirode, a ostvaruje je, između ostalog, i poticanjem sudjelovanja javnosti.

Danas se s pravom može reći kako je Udruga Sunce svojim radom i djelovanjem doprinijela razvoju sudioničke demokracije i demokratskog procesa, boljoj informiranosti i većoj participaciji građana u Hrvatskoj i to osobito u sektoru zaštite prirode i okoliša. U posljednjih desetak godina, Udruga Sunce organizirala je seminare i predavanja o sudjelovanju javnosti u zaštiti prirode i okoliša, izdala brojne publikacije te pružala građanima, organizacijama civilnoga društva pa čak i tijelima javne uprave, informacije o nacionalnim i međunarodnim zakonskim okvirima i praksama vezanim uz sudjelovanje javnosti. Udruga Sunce otišla je i korak dalje te je kroz svoje projekte radila na planskim i strateškim dokumentima, pri čemu su se procesi izrade temeljili na participativnom pristupu te uključivanju što šireg kruga dionika, od kojih se posebna pažnja pridavala lokalnom stanovništvu. Na ovaj način izrađeno je nekoliko planova upravljanja zaštićenim područjima. Također, kroz sve nove projekte Udruge nastavlja se njegovati i razvijati participativni pristup te poticati sudioničku demokraciju.

Osim kroz edukaciju, direktno sudjelovanje u različitim procesima, za rad Udruge Sunce od izuzetnog značaja je i Zeleni telefon kao dio Mreže zelenih telefona Republike Hrvatske. Putem Zelenog telefona se, između ostalog, direktno građanima s područja Splitsko-dalmatinske i Dubrovačko-neretvanske županije pružaju informacije i savjeti na koji način mogu sudjelovati u različitim okolišnim procesima, dobiti traženu informaciju i sl.

Iskustva i znanja prenose se i na mlade generacije te je u Udruzi Sunce nastao niz edukacijskih aktivnosti i izdani su materijali iz područja zaštite okoliša, održivog razvoja i aktivnog građanskog angažmana, namijenjeni djeci i mladima te odgojno obrazovnim djelatnicima.

Udruga Sunce povezanost s organizacijama civilnoga društva održava kroz članstvo, zajedničke projekte i aktivnosti te aktivno sudjelovanje u tijelima mreža udruga na nacionalnoj i međunarodnoj razini od kojih izdvajamo posebice Zeleni forum, Mrežu zelenih telefona RH, EEB, CEEweb, MedPAN, AdriaPAN i SEAS at RISK.

Ekološka udruga „Krka“ Knin osnovana je 2004. s ciljem očuvanja i zaštite okoliša na području grada Knina. „Krka“ je nestranačka, neprofitna, nevladina organizacija registrirana u Hrvatskoj, koja djeluje na području Hrvatske pri čemu je prioritet Šibensko-kninska županija.

Osnovni sadržaj djelatnosti Udruge je: promicanje prirodnih posebnosti grada Knina i okolice te izvora i toka rijeke Krke; organiziranje ekoloških akcija; predlaganje mjera nadležnim tijelima za zaštitu postojećih zelenih površina; briga za zaštitu prirodnih ljepota kninskog krajolika od štetnih i neracionalnih zahvata u prostoru; organiziranje savjetovanja, predavanja, seminara i drugih stručnih skupova na temu zaštite

okoliša, ekološke poljoprivrede i eko turizma; upućivanje članstva i javnosti na očuvanje prirodne baštine te kulturnih i tradicionalnih vrijednosti kninskog kraja. „Krka“ je članica mreže Zelenih telefona Republike Hrvatske te odgovorna za pozive građana s područja Šibensko-kninske županije. U okviru Udruge djeluje i Ekološko-informativni centar u Kninu putem kojeg se provode brojne aktivnosti i usluge kao izvor samofinanciranja, a za koje se očekuje u budućnosti značajniji utjecaj na osiguravanje održivosti Udruge. Među dosadašnjim rezultatima Udruge ističu se: na inicijativu „Krke“ uspostavljeno odvojeno prikupljanje otpada u gradu Kninu te potaknuti građani na kućno kompostiranje, očišćeni brojni ilegalni deponiji, uređena dječja igrališta, održane akcije sadnje cvijeća i drveća. Udruga je idejni tvorac i organizator Festivala ruralne kulture koji se u Kninu održava već deset godina.

„Krka“ je na temelju stručnih argumenata pokrenula i uspješno provela kampanje putem kojih je zaustavljeno nekoliko inicijativa štetnih po okoliš. Kampanja «Dosta nam je mina, za vodu smo iz špina» uspjela je zaustaviti uništavanje mina na Dinari. Putem kampanje „Krčić je naš“ javnost se upoznala s očekivanim negativnim utjecajem izgradnje hidroelektrane Krčić na ekološku mrežu i mrežu Natura 2000 te se ukazalo i na nedostatnost studije utjecaja na okoliš na temelju koje se pokušala izgraditi hidroelektrana. Provedene su i kampanje koje su imale za cilj sprječavanje deponiranja različitog otpada na području grada Knina te sprječavanje izgradnje spalionice u Kninu.

Gabrijela Medunić-Orlić, izvršna direktorica, voditeljica programa *Zaštita okoliša i održivi razvoj*, Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce, rođena 1974. godine u Zagrebu gdje je i diplomirala kemiju na Prirodoslovno matematičkom fakultetu 1998. godine. U potrazi za nastavkom obrazovanja u zaštiti okoliša završila je Međunarodni studij znanosti i tehnologije okoliša koji se eksperimentalno provodio pri Prirodoslovnom matematičkom fakultetu u Splitu, a u suradnji sa Sveučilištem u Molisu. U Suncu je od 2001. godine prošavši sve uloge od volonterke, suradnice do zaposlenice, a od 2012. godine izvršna je direktorica te voditeljica programa *Zaštite okoliša i održivog razvoja*.

Tijekom rada u Udruzi Sunce, sudjelovala je na brojnim aktivnostima i projektima na temu sudjelovanja javnosti. Ispred Udruge Sunce vodila je EU projekte „Mobilizacija javnosti za sudjelovanje u postupcima procjene utjecaja na okoliš“ (2007./2008.) i „Demokracija u praksi“ (2008./2009.), a koji su provedeni u partnerstvu s nositeljicom, udrugom Zelena Istra.

Koautorica je nekoliko materijala na temu sudjelovanja javnosti. Kroz aktivan angažman, sudjelovanje u brojnim radnim skupinama, uključivanje u javne rasprave i sudjelovanje u procesima donošenja strategija i planova dala je vrijedan doprinos kako zaštititi okoliša tako i razvoju civilnoga društva u Hrvatskoj. Podizanje svijesti o ulozi i moći svakog pojedinca u stvaranju održivog svijeta i pokretanju promjena trajno je motivira za iniciranje, stvaranje i sudjelovanje u aktivnostima i projektima putem kojih se doprinosi daljnjem razvoju sudioničke demokracije.

Ivana Grubišić, pravnica, suradnica na programu *Zaštita okoliša i održivi razvoj*, voditeljica Zelenog telefona, Udruge za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce, rođena 1986. godine u Splitu gdje je diplomirala pravo na Pravnom fakultetu. Po završetku studija dolazi u Udrugu Sunce na stručno osposobljavanje motivirana i zainteresirana za problematiku okolišnog prava. Po završetku stručnog osposobljavanja nastavlja svoj angažman u Suncu kao zaposlenica sve do danas.

Tijekom dosadašnjeg rada u velikoj mjeri je bila posvećena problematici sudjelovanja javnosti u pitanjima zaštite okoliša na nacionalnoj i međunarodnoj razini pa je tako sudjelovala i vodila presedanske sudske postupke po pitanju prava javnosti na sudjelovanje. Za vrijeme stručnog osposobljavanja 2012. godine sudjelovala u pripremanju i javnoj raspravi za slučaj pred Odborom za usklađenost Arhuške konvencije pod mentorstvom tadašnje pravnice Udruge, Patricije Granić. Kasnije, po zaposlenju, započinje i vodi niz postupaka pred Upravnim sudovima od kojih je najznačajniji postupak protiv rješenja Ministarstva zaštite okoliša i prirode kojim se dopušta spaljivanje komunalnog otpada u tvornicama Cemexa. Postupak je započela u suradnji s tadašnjom kolegicom Patricijom Granić te uspješno samostalno privela kraju u srpnju 2015. godine. Tijekom tri godine u Suncu sudjelovala je u brojnim aktivnostima usavršavanja u okolišnom pravu kao i u projektima na temu sudjelovanja javnosti. Od 2014., uz Zeleni telefon, uspješno vodi i interaktivnu Web mapu Sinjaj.hr čija je idejna začetnica.

ZAHVALE

Zahvaljujemo svima koji su sudjelovali, pratili nas i podržali tijekom trajanja projekta „Zajedno za prirodu i okoliš“ kao i pri izradi ovog priručnika.

Osobito zahvaljujemo svim članovima vijeća za okoliš koji su svojim radom i trudom omogućili funkcioniranje vijeća te tako poslužili kao primjeri prakse koji su prezentirani u ovom priručniku. Zahvaljujemo i građanima koji su odlučili aktivno se angažirati za okoliš i dobrobit građana Splita te putem interaktivne web mape Sinjaj.hr ukazali na okolišne i komunalne probleme i dali prijedloge rješenja

Zahvaljujemo i sljedećim institucijama/organizacijama i pojedincima koje su podržale projekt:

Centru za regionalne aktivnosti programa prioritarnih akcija, Split (PAP/RAC, Željka Škaričić i Lada Jakelić), a koji nam je ustupio prostore za održavanje sastanaka splitskog Vijeća za okoliš.

Agenciji Locastic za stručnu podršku prilikom razrade ideje interaktivne mape Sinjaj.hr i podršku u funkcioniranju.

Eziu Orzesu iz ESPER s.r.l. , pročelnik odjela za zaštitu okoliša općine Ponte nelle Alpi koji nam je bio tako dobar domaćin tijekom studijskog putovanja u Italiju te podijelio svoja stručna znanja i iskustva vezana uz organizaciju gospodarenja otpadom i kompostiranja na razini gradova i općina.

Marijanu Galoviću, Galović Savjetovanje j.d.o.o. za organizaciju radionice o kompostiranju i studijskog putovanja u Italiju, koji i dalje kroz razmjenu informacija, iskustva i znanja doprinosi zajedničkom cilju, uspostavi održivog gospodarenja otpadom u Hrvatskoj.

Duški Milinković koja je kao vanjski stručnjak, a potom i volonterski, facilitirala sastanke splitskog Vijeća te pružala vrijedne upute kada smo bili u nedoumici kako dalje.

Mii Bašić, koja je volontirala na servisu Sinjaj.hr i pomogla u njegovu uspješnom funkcioniranju u trenutku kada je broj prijava nadmašio sva naša očekivanja.

Enesu Čerimagiću iz Zelene akcije, na ustupanju informacija o prvom uspješnom primjeru uključivanja građana u odlučivanje na lokalnoj razini putem lokalnog referenduma u Dubrovniku.

Zahvaljujemo se **MAVA fondaciji** koja je financirala projekt **SEA-Med,** a koji je omogućio provedbu aktivnosti u parkovima prirode, između ostalih i dodatne edukacijske aktivnosti za članove suradničkih vijeća parkova prirode.

Djelatnicima hrvatskog Parka prirode Lonjsko polje, austrijskog Nacionalnog parka Neusiedler See-Seewinkel i mađarskog Nacionalnog parka Fertő-Hanság koji su bili tako ugodni domaćini i podijelili svoja iskustva u upravljanju, poglavito o radu suradničkih vijeća i suradnji s ostalim dionicima zaštićenih područja.

Naposlijetku, osobito zahvaljujemo **EU, Uredu za udruge Vlade Republike Hrvatske te Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost** za financijsku potporu u provedbi projekta „Zajedno za prirodu i okoliš“ u okviru kojeg je nastao ovaj priručnik te **Nacionalnoj zakladi za razvoj civilnoga društva** za svesrdnu podršku u provedbi projekta.

Svima onima, koje smo možda zaboravili spomenuti, a koji su prepoznali potencijal vijeća, uključili se i izdvojili svoje vrijeme kako bi radili i poduprli rad za opće i zajedničko dobro, upućujemo iskrene zahvale.

Za više informacija

NOSITELJ PROJEKTA:

Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce

Adresa: Obala hrvatskog narodnog preporoda 7,
21000 Split, Hrvatska
Tel: +385 21 360 779
Fax: +385 21 317
Mob: +385 91 360 7790
Web: <http://sunce-st.org/>
E-mail:

PARTNERI NA PROJEKTU:

Javna ustanova Park prirode Telašćica

Adresa: Sali IV 2,
23281 Sali, Hrvatska
Tel/fax: +385 23 377 096
Web: <http://pp-telascica.hr/>
E-mail: telascica@telascica.hr

Općina Sali

Adresa: Obala Petra Lorinija bb,
23281 Sali, Hrvatska
Tel: +385 23 377 042
Fax: +385 23 377 560
Web: <http://opcina-sali.hr/>
E-mail: opcina@opcina-sali.hr

Javna ustanova Park prirode Lastovsko otočje

Adresa: Trg Sv.Petra 7,
20289 Ubli, Hrvatska
Tel/fax: +385 20 801 252
Web: <http://www.pp-lastovo.hr/hr>
E-mail: info@pp-lastovo.hr

Općina Lastovo

Adresa: Dolac 3,
20290 Lastovo, Hrvatska
Tel: +385 20 801 023
Fax: +385 20 801 077
Web: <http://lastovo.hr/>
E-mail: procelnica@lastovo.hr

Ekološka udruga "Krka" Knin

Adresa: Tvrtkova 3,
22300 Knin, Hrvatska
Tel: +385 22 664 608
Fax: +385 22 664 608
Mob: +385 91 5141829
Web: www.eu-krka-knin.hr
E-mail: ekoloska.udruga.krka@si.t-com.hr

Grad Knin

Adresa: Dr. Franje Tuđmana 2,
22300 Knin, Hrvatska
Tel: +385 22 664 410
Fax: +385 22 664 445
Web: <http://www.knin.hr/>
E-mail: grad@knin.hr

Općina Kistanje

Adresa: Trg sv.Nikole 5,
22305 Kistanje, Hrvatska
Tel: +385 22 763 055
Fax: +385 22 763 053
Web: <http://www.kistanje.hr/>
E-mail: opcina-kistanje@si.t-com.hr

UGOVORNO TIJELO:

Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva

Web: <http://zaklada.civilnodrustvo.hr/>
E-mail: info@zaklada.civilnodrustvo.hr

Za više informacija o EU fondovima

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije

Web: <http://www.strukturnifondovi.hr/>

